

آواز

نشریه رادیو تلویزیون ملی افغانستان

شماره پنجم و ششم سال ۱۳۸۹

* سريزه

* رویدادهای فرهنگی

* په افغانستان کې د رادیو تاریخچه

* سیر سینمای افغانستان

* د سهیلا حسرت نظمې سره مرکه

* غزل ماندگارترین ...

* گفتگوی محمود کامن

* د ننگرهار رادیو تلویزیون

* گرځندوی د اقتصاد ...

محترم سيد مخدوم رهين وزير اطلاعات و فرهنگ حين افتتاح ويب سايت راديو تلويزيون ملي

آقاي محمد زرین انخوری رئیس عمومی راديو تلويزيون ملي افغانستان و آقاي ابراهيم شاهين حين امضاء قرارداد همکاري همه جانبه نشراتي در شهر استانبول.

بڼام خداوند توانا

دربړگه‌اي اين شماره ❖

- ❖ سرريزه
- ❖ رويداده‌اي فرهنگي
- ❖ په افغانستان کي دراديو تاريخچه
- ❖ تلفيق شعر بانواي موسيقي
- ❖ گرځندوي داقتصادستره چينه
- ❖ منجمنت چيست؟
- ❖ ددرامي پيدايښت او هنريت
- ❖ دسالک سره مرکه
- ❖ نگاهي گذر ادرسير سينماي...
- ❖ دسهيلا حسرت سره مرکه
- ❖ با آمریت راديو تلويزيون ولایات...
- ❖ بريالي ولي د پښتو ژبی...
- ❖ غزل ماندگار ترين
- ❖ گفتگو با محمود کامن
- ❖ صفحه شعر
- ❖ شناسايي کارمندان موفق
- ❖ په افغانستان کي د انځور...
- ❖ دننگرهار راديو تلويزيون...
- ❖ داستان کوتاه - مدير مجله
- ❖ دغږ چينه
- ❖ انيميشن
- ❖ خبری گزار و شونه
- ❖ بنسپينه يي کړی

صاحب امتیاز: راديو تلويزيون ملي افغانستان

مدیر مسوول: لمیه احمدزي

مسوول چاپ: بشیر احمد حکيمي

(0775958773)

گرافیک و دیزاین: محمد مجتبی (کاکر)

فوتو راپورتر: ب حکيمي

کمپيوتر: فاطمه هاشمي

نشاني: وزير اکبر خان سرک (۱۳)

رياست عمومي راديو تلويزيون ملي

تيلفون: 2103164

تيراژ: ۷۰۰ جلد

ایمیل: Awazrta@yahoo.com

آدرس:

آواز در ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها

آزاد است

شرح پښتني - سهيلا حسرت نظيمي

چاپ مطبعه آزادي

سـرـيـزـه

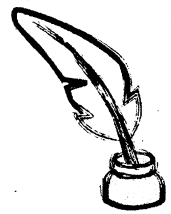
د مطبوعاتو په پراختياسره د افغانستان ملي راډيو تلويزيون هم د ټولني په مينځ كې د پام وړ پروگرامونه او د خپلو خپرونو د كيفيت په لوړولو سره د خپلواكو راډيوگانو او تلويزيونونوپرتله ځانگړي ځاي غوره كړي دي.

پر همدې بنسټ د ولسي جرگې د دارلا نشاله خوا د اطلاعاتو او فرهنگ وزير بناغلي ډاكټر سيد مخدوم رهين او د افغانستان د ملي راډيو تلويزيون لوي رييس بناغلي محمد زرين انځور ته د بڼواو ژوندې خپرونو په ستايني سره مدال ورکړ شو.

د افغانستان ملي راډيو تلويزيون خپروني هم په هيواد كې د بڼه بيان د تگلارې او د ژبې د اصولو د مراعات كولو بيلگه بلل كيږي.

د راډيو تلويزيون مسوولين هم هڅه كوي چې ټولي خپروني د اسلام د سپيڅلي دين، د افغانستان د اساسي قانون او د خلكوله دود او دستور سره برابر او د پرديو فرهنگ له يرغل څخه وساتي.

درنو لوستونكو! د افغانستان د ملي راډيو تلويزيون مشرتابه پلاوي او د آواز مجلې لوي مديريت ټولو هيوادوالوته د ۱۳۹۰ لمريز كال د رارسيدو له امله مباركي وايي او هيله مند دي چې نوي كال مو په نويو هيلو، روغتيا، خوښي او سوله ايز ژوند سره پيل كړي.

رویداد های فرهنگی

ترکیی ته دافغانستان دملي راديو تلویزیون
دلوی رییس محمد زرین انخوړ رسمي سفر

دافغانستان ملي راديو تلویزیون لوی رییس ښاغلی محمد زرین انخوړ د ۱۳۸۹ هـ ش کال دجدي په لومړی نېټه دافغانستان له جمهوري رییس سره په هیټ کی دترکیي استانبول ته لار ددغه سفر هدف داوچی دافغانستان ملي راديو تلویویزن دترکیي له دولتي راديو تلویویزن سره دلمومړي ځل لپاره دکدی همکاری یوتفاهم لیک لاسلیک کړي.

ښاغلي انخوړ دترکیي د دولتي راديو تلویویزن له لوی رییس ښاغلي ابراهیم شاهین سره دراديو تلویویزن داستانبول په ودانی کی ولیدل او دهمکاری په ټولوړخونوسره وغږیدل او دافغانستان دملي راديو تلویویزن پرییلا بیلو ضرورتونویي سره خبری وکړی او هغه وعده وکړه چی :

- 1- زموږ سره به دکادرونو په روزنو کی مرسته وکړي.
  - 2- دپروگرامونو دتبادلې په برخه کی به همکاری کوي.
  - 3- دسرپالونو دراگری په برخه کی یی وعده وکړه.
- په پای کی دجمهوررییسانو او هیاتونو په گډون دیو شمیرنورو ټرونونو په لړکی دافغانستان دملي راديو تلویویزن او دترکیي دراديو تلویویزن ترمنځ دهمکاری تفاهم لیک لاسلیک شو.

سفر معاون راديو تلویویزن ملي به ولایت کندز

جلال الدین محمودی معاون ریاست عمومی راديو تلویویزن ملی طی یک سفرکاری عازم ولایت کندز گردیده بود واز بخش های مختلف امریت راديو تلویویزن ملی کندز بازدید به عمل آورد.

آقای محمودی ازجریان کارمونتاز نمودن آنتن ها ودستگاه های فرستنده که توسط تیم انجینیری فرستنده های ریاست تخنیک راديو تلویویزن ملی صورت میگرفت بازدید نمود انجینیران را مورد تشویق وتمجید قرارداد .

آقای محمودی طی نشستې که باعبدالشکور دوست رئیس اطلاعات وفرهنگ ، امروکارمندان راديو تلویویزن ملی کندز درحالیکه رئیس کارواموراجتماعی آن ولایت

نیزحاضر بود درمورد روال ژورنالستیکی نشرات راديو تلویویزن ملی افغانستان صحبت نمود. په خاطر بهتر شدن نشرات به کارمندان راديو تلویویزن محلی کندز هدایات لازم سپردوافزود بانصب یک دستگاه فرستنده جدید وجداگانه درنظر است تا مشکل تخنیکي دستگاه ترانسمیتر ولایت کندز رامرفوع سازیم و از زحمت کشی های امروکارمندان تلویویزن محلی کندز تمجید و تشکر نمود.

دارالانشای ولسی جرگه از رسانه ها تقدیر به عمل آورد

غلام حسن گران رئیس عمومی دارالانشای ولسی جرگه پیرامون نقش رسانه ها، درکشورگفت: که رسانه ها طی پنج سال گذشته اخبار و گزارش های ولسی جرگه را انعکاس داده و از نقش فعال و عمده کارمندان رادیو تلویزیون ملی در ثبت و نشر زنده جلسات عمومی شورای ملی، بخش و نشر اخبار و گزارشات جلسات کمیسیون های هژده گانه ولسی جرگه در سرویس های خبری تمجید به عمل آورد.

در این مراسم به داکتر سیدمخدوم رهین وزیر اطلاعات و فرهنگ، داکتر محمد هاشم عصمت الله الهی، محمدزرین انخوری رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملی، نبی پاکتین رئیس آژانس اطلاعاتی باخترا، انجنیر سبحان رئیس تخنیکي رادیو تلویزیون ملی، عبدالغنی مدقق رئیس رادیو افغانستان، میرعلی اصغر اکبر زاده امر شبکه خبر تلویزیون ملی، انجنیر عبدالصبور سدوزی معاون واحد های سیار تلویزیون ملی و به یک تعداد از مسولین رسانه های صوتی و تصویری خصوصی و ژورنالستان مدال ها و تحسین نامه ها توزیع گردید.

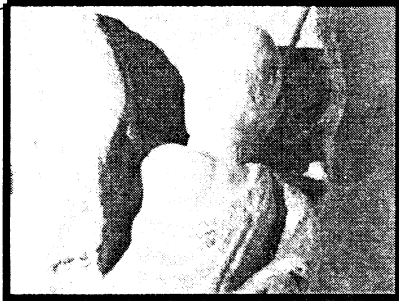
دافغانستان دملي رادیو تلویزیون و بیپانه په لیکه شوه

دافغانستان دملي رادیو تلویزیون و بیپانه دهبواد دسیاسي، کلتوري، اوټولنیزو و بیپانوڅخه دپه وخت خبراوي په موخه داطلاعاتواو فرهنگ دوزیر داکتر سیدمخدوم رهین اود RTA لوی رییس بناغلی محمد زرین انخوری له خوا پرانیستل شوه.

په کومه غونډه کی چی له همدی امله دملي رادیو تلویزیون په مبدیاسانتړکی جوړه شوی وه داطلاعاتواو فرهنگ دوزیر داکتر سیدمخدوم رهین په خپلو خبروکی دافغانستان دملي رادیو تلویزیون دو بیپانی جوړیدل او پر لیکه کیدل یوگتورکار وبله اوله هېواد څخه بهر هېواد والولپاره یی ددی پانی پر لیکه کیدل یوه مثبته آسانتیاپه گوته کړه، زیاته یی کړه چی کیدی شي دکاریه پیل کی ددی پانی کارکوونکی له ستونزو سره مخامخ شي خو هیله مندي یی وپشوده او ویی ویل چی باور لرم دوخت په تیریدوسره به داپانه یوه له مهمو او په نړیوالواصولو او غوښتنو برابر او ترتولو غوره و بیپانوڅخه واوسی.

ورپسی دافغانستان دملي رادیو تلویزیون لوی رییس محمد زرین انخور هم په خپلو خبروکی دیادی و بیپانی دکارکوونکوڅخه دمننی په ترڅ کی ویل چی تردی وروسته به مینه وال وکولی شي چی دافغانستان دملي رادیو تلویزیون خپرونی په هېوادکی دننه او بهر ددی و بیپانی له لاری هم ولیدلای شي او دآرشیف له موضوعاتوڅخه یی هم په خای گټه واخلي او دهبواد له حالاتوڅخه خان په وخت سره خبر کړي.

کشف دو اثر تاریخی و سنگ های قیمتی از ولایت کاپیسا
 منسوبین ریاست امنیت ملی ولایت کاپیسا طی عملیات اوپراتیفی پنج قلم آثار باستانی را از مربوطات انولایت کشف و جهت غنای موزیم ملی به ریاست اطلاعات و فرهنگ ولایت کاپیسا تسلیم نمود که شامل دو مجسمهء قسما" تخریب شده و سنگ های قیمتی میباشد قابل یاد آوری است که هجده قلم آثار باستانی قبلا" نیز از جانب امنیت ملی به ریاست اطلاعات فرهنگ تسلیم داده شده بود.

فرهنگی ضایعه

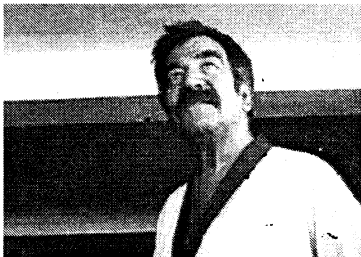

په ډېري خواشيني سره مو خبر ترلاسه كړ چې د هېواد نوميالي ژورناليست، ليكوال او ټولنيز شخصيت د اكاديميسين كانديد سناتور ډاكټر محمود حبيبي د ٨٤ كلني په عمر د دي فاني نړي څخه سترگي پټي كړي.

ارواښاد ډاكټر محمود حبيبي چې د فرانسې هېواد څخه د لوړو زده كړو خاوند او د افغانستان د مطبوعاتي، كلتوري او فرهنگي برخو په وده او پرمختيا كې د يو سپيڅلي افغان په حيث ونډه اخيستي چې د راډيو افغانستان، د هېواد د مختلفو رسنيو او علومو د اكاديمي په تاسيس، د ژورناليستانو د ملي ټولني په وده او د افغانستان د مشرانو جرگې په پياوړتيا كې د نه ستري كيدونكي سپيڅلي هلي څلي د ولس د قدر وړ او تل پاتي به وي.

د ارواښاد ډاكټر حبيبي څخه ارزښتناكه علمي او كلتوري اثار پاته دي چې د هېواد د علم او فرهنگ په بډايڼه كې د قدر وړ دي چې تل به د ليكوالانو فرهنگيانو او خوانانو لپاره د گټې وړ وي. دافغانستان ملي راډيو ټلويزيون مشر تابه پلاوي او داواز مجلې مديريت په داسې حال كې چې د ارواښاد اكاديميسين كانديد سناتور ډاكټر محمود حبيبي مړينه د هېواد علمي مطبوعاتي او كلتوري ډگر ته لويه ملي ضايعه بولي، پدې غم كې خان د دوي د محترمي كورنۍ سره شريك او د پاك الله (ج) دلوي دربار څخه ارواښاد ته جنت الفردوس، كورني او دوستانو ته پي جميل صبر غواړي.

ضايعه فرهنگي

اکرم خرمی هنرپیشه موفق کشور که بیشتر از 30 سال عمر خود را در عرصه سینمای کشور سپری کرده است بتاريخ 7 دلو 1389 داعی اجل را لبیک گفت به حق پیوست .

اکرم خرمی هنرپیشه سابق دار شناخته شده کشور در سال 1315 هجری شمسی در مراد خانی شهر کابل تولد شد. و پس از فراغت از لیسه عالی استقلال در مطبوعه معارف و پشتنی بانک به صفت کارمند کار کرده است. اما شوق و علاقه اش وی را واداشت تادر سن 32 ساله گی پابه عرصهء سینما بگذارد مرحومی از جمله در فلم های (ملاقات با مردان برجسته ، غلام عشق ، محاصره، مرد هاره قول اس) و چندین فلم دیگر نقش آفرینی کرده است مرحوم خرمی سه سال پیش در هنگام شونتنگ فلم از ناحیه کمر به گونهء شدید زخمی شد و به بستر مریضی افتاد. در این اواخر در یک خانه تنها زنده گی می کرد و در نتیجه بیماری که داشت دنیایی فانی را وداع گفت.

په افغانستان کې د راډیو تاریخچه

محمد زرین انخور

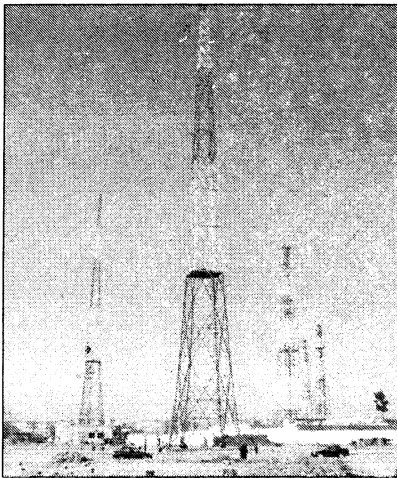
نوي پرمختگونه او له کابل راډیو څخه د راډیو افغانستان پر لور

(د مطبوعاتو وزارت، راډیو، د خپرنیزو وسایلو په لړ کې د خلکو د پوهې د سطحې د لوړولو یوه اغېزمنه څرگندونې لپاره د افغانستان کالني ۱۳۴۳-۴۴ کال لولـو: وسیله گڼي. په دغه لاره کې لومړی گام دداسې بشپړو ستوډیوگانو جوړول وو چې د کافي گنجایش او عصري لوازمو لرونکي وي.

دداسې ستوډیوگانو ساختمان د (۱۱۱۸۰۰۰) ډالره او ۹۵ ملیونه افغانیو په پانگه پر ۱۳۳۵ ال کې د اونیماک د شرکت له خوا پیل شو. دغې پروژې نهه کاله وخت ونيو او پر ۱۳۴۳ ال کې بشپړه شوه. په دغه ودانۍ کې تخنیکي څانگې، ماشین آلات او د پروډکاست ستوډیوگانې جوړې شوي او لازمه وه چې ددې ودانۍ په یو اړخ کې د خپرنیزې ادارې لپاره یوه الحاقیه جوړه شي. ځکه نو د اونیماک د شرکت له خوا ددغې الحاقیې جوړول د ۳۵۰۰۰۰۰ (درې ملیونه پنځه سوه زره) افغانیو په لگښت په ۱۳۴۳ ال کې پیل شول چې په سلو کې ۹۸٪ کار یې په روان کال کې بشپړ شوی، البته دوه فیصده کار به یې د همدې کال په جریان کې بشپړ شي. د همدغې پروژې په چوکاټ کې د لېږدونې لپاره د یوې ودانۍ د جوړولو کار د هوختیف شرکت له خوا په څرخي پله کې جریان لري، چې په سلو کې پنځوس کار یې ترسره شوی دی.

په تیر پسي...

سره له دې چې راډیو اوس په افغانستان کې د ډله ییزې مفاهمې په وسایلو کې، په یوه ډېره اغېزمنه وسیله بدله شوی وه، خو لا د عصر نویو غوښتنو ته یې په بشپړه توگه ځواب نه شو ویلای. ددې لپاره په افغانستان کې د هغه وخت حکومت نوی هلی ځلی پیل کړی. هغه دا چې د راډیو لپاره د پراخو امکاناتو او نوی ستوډیوگانې جوړې شي. راډیويي پروگرامونه په ښه کیفیت ثبت او خپاره شي. تر دغه وخته خپرونې او حتی موسیقي نېغ په نېغه د راډیو په څپو کې خپرېدل.

ددغو دوو ودانیو په بشپړیدلو سره به راډیو افغانستان په لنډو څپو کې د سلو کیلو واټو په توان او په منځنیو څپو کې هم د سلو کیلو واټو په توان خپرونې وکړي (۲۴).

په دې توگه د کابل په انصاري واټ کې د راډیو افغانستان نوی، مجهزه او عصري ودانۍ پرانیستل شوه او د هېواد د دوهم پرمختیایي پلان په اساس د راډیو افغانستان تخنیکي او خپرنیز امکانات پراخ شول او تر دې وروسته هڅه دا وه چې منطقوي لېږدونکي او اخذی بشپړی شي. (۲۵).

پر ۱۳۴۵ ال کال راډیو د ورځې ۱۴ ساعته خپرونې لرلې. په دغه وخت کې په بهرنیو خپرونو کې په روسي او جرمني ژبو هم خپرونې پیل شوي وې. په ۱۳۴۶ ال کال کې یې خپرونې تر

د مرکزي دفتر ونيو لپاره او د وسایلو او لوازمو لپاره مجهزې ودانۍ په پام کې ونيول شوي. ددې کار لپاره په ۱۳۳۵ ال کې کار پیل شو. ددې هڅو

لمنلیکونه :

- ۲۴. د افغانستان کالنی، ۱۳۴۳-
- ۴۴، (۲۴۳-۲۴۲) م.م
- ۲۵. د افغانستان کالنی، ۱۳۴۶-
- ۴۷، (۱۴۳) م
- ۲۶. د افغانستان کالنی، ۳۴۵-
- ۴۶
- ۲۷. د افغانستان کالنی، ۱۳۴۶-
- ۴۷، (۱۴۴) م.

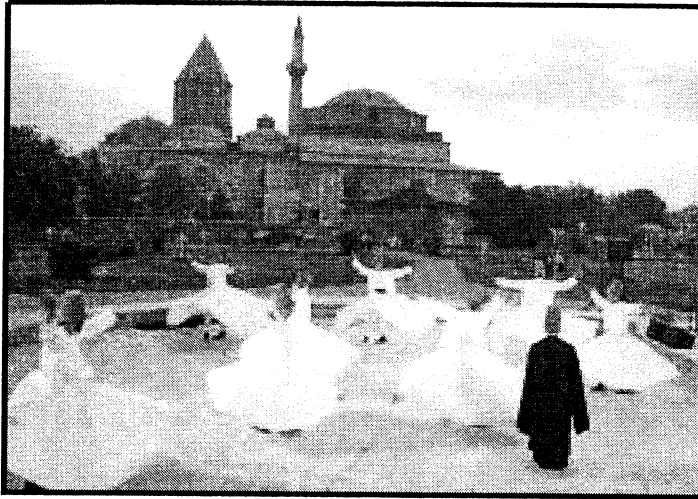
نور بیا....

کری . لومړی دا چی تلویزیون دراديو نردی او د ډیر نوي او په زړه پوري نشراتي سیال به توگه مطرح شو او به تولني کچه د تلویزیون په پرتله، راديو ته پاملرنه کمه شوه. دوهم دا چی د تلویزیون په برخه کی مسلکي روزل شوی کار کونکي نه و موجود. په دغه وخت کی ډیر تکړه مسلکي کادرونه د راديو له بېلابېلو څانگو څخه په گوته راټول شول او د تلویزیوني نشراتو په برخه کی د اشنایی او د تجربو د حاصلولو لپاره ځینو بهرنیو هېوادونو ته د لنډی مودی لپاره ولېږل شول او کله چی راستانه شول، نو د تلویزیون په برخه کی یی کار پیل کړ. د تخنیک په برخه کی هم دغه موضوع د غور وړ وه، خو پر نشراتي برخه یی ډېره څرگنده اغېزه وکړه .

پنځلسو ساعتو ورسېدی او (۷۵) جلا جلا خپرونی یی لرلی. (۲۷).
 د راديو د خپرونو د متن او محتوا له اړخه په بېلابېلو خپرنیو ادارو وپشل شوی وه، لکه: د اطلاعاتو اداره، د هنر او ادبیاتو اداره، د روزنی اداره، د موسیقي اداره، د پښتونستان اداره، د بهرنیو خپرونو اداره او د پروگرامونو عمومي مدیریت (د ارزه ونی اداره).
 د راديو ددغو نویو پرمختگونو او پراختیاو په رڼا کی کابل راديو په **راديو افغانستان** بدله شوه او د ټول افغانستان په سطح یوی نسبتاً فعالی او اغېزمنی مرکزی راديو خپلو خپرونو ته ادامه ورکړه. د راديو افغانستان غږ نه یوازې دا چی د هېواد په داخل کی په هر ښار، هر کلي او بانډه کی، پراخ اورېدونکي جلب کړل، خپرونو یی د هېواد له پولو بهر هم مینه وال ومیندل. د داؤد خان له کودتا سره (۱۳۵۲ل- چنگاښ) د راديو افغانستان په خپرونو کی څه ډېر زیات محسوس بدلونونه رامنځته نه شول، البته دومره وشول چی په وروستیو کی راديو افغانستان د اریانا افغانستان د ملي راديو تلویزیون په چوکاټ کی خپل هلي ځلی پیل کړ. دغه اداره د وخت د اطلاعاتو او کلتور وزارت یوه ډېره مهمه برخه وه. په همدی وخت کی لکه د نورو مطبوعاتو په څېر، په راديو یی خپرونو هم د یو څه زیات سانسور فضا حاکمه شوه او پر راديو یی خپرونو هم د دولتي تبلیغاتو بوج زیات شو.
 په دغه وخت کی یوی بلی موضوع هم د راديو خپرونی د کیفیت له پلوه یو څه اغېزمنی کری. تلویزیون د یوی نوی پدیدې په توگه رامنځته کېدونکی و. په افغانستان کی د تلویزیون د دستگاه د جوړېدلو او فعالولو لپاره هلی ځلی روانی شوی. دی مسلکی راديو یی خپرونی له دوو اړخونو څخه متاثری

تلفیق شعر با نوای موسیقی

عبدالمجید سپند *

توان برداشت و صلاحیت دانشی خود را جهت بهبود کار های آینده ابراز نماییم . در شب نخست کنسرت که در تالار بزرگ R.T.A برگزار شده بود گروه هنری کشور ترکیه با کار کرد ها، کمپوز ها، اصوات، نظم هنری و عرفانی کنسرت شان را موفقاته به اجرا در آوردند که با شور و هیجان بدرقه شد. هنرمندان صوفیان، نوازنده گان آلات موسیقی و آواز خوانان کشور ایران با دو قبضه دو تار که توسط نوازنده گان به یک ریتم و یک صدا نواخته می شد آواز خوان مرد مسن ریش سفیدی همنوای می نمود ولی کمپوز چندان

قوس سال روان افغانستان باستان میزبان صوفیان و هنرمندان جهان اسلام گردید که ابتکار تدویر این سیمینار و کنسرت ها را وزارت اطلاعات و فرهنگ داشت. درین سیمینار، مهمانان از کشور های هندوستان، تاجکستان، ایران و ترکیه اشتراک داشتند که با ایراد بیانیه های صوفیانه، اشعار عرفانی در چوکات ساز و آواز رقص سماع به طریقه مولوییه به شور و شعف و جذبات عرفانی دعوت شده گان محفل افزود: ما نمی خواهیم به گونه ای گزارش دهی صحبت نماییم، و اما ناگزیریم برخی از جریان صحبت های کلامی و کنسرت ها را به طریقه چشتیه تا حد

پیوست به گذشته

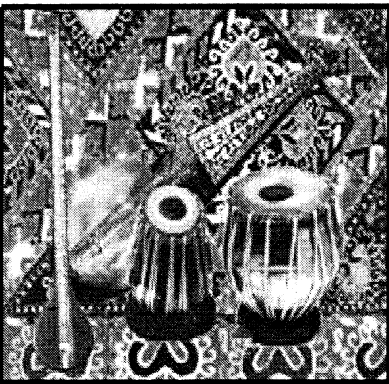
همه اهل عرفان و دانش را آگاهی بر آنست که بزرگترین توفیق دهنده کلام شعر و موسیقی، رسیدن به تجلیات خداوند (ج) طریقت های چشتیه و مولوییه می باشد. پیشوا و رهنمای طریقه چشتیه حضرت خواجه معین الدین حسن سنجری و از طریقه مولوییه حضرت مولانا جلال الدین محمد بلخی قونیوی می باشد گرچه ازین راه هاو طریقه ها، چهار طریقه آنها را که طریقه قادریه، نقشبنديه، چشتیه شهرور دیه دانسته و شهرت داده اند و اما گفته شده که این نوع طریقه ها بیش از هفتاداند. خوشبختانه به تاریخ ۱۰ و ۹

رسول و... صابری بس دل انگیز بود. هنرمندان اصیل موسیقی می توانند به آرامش بخشیدن اعصاب موثر باشد.

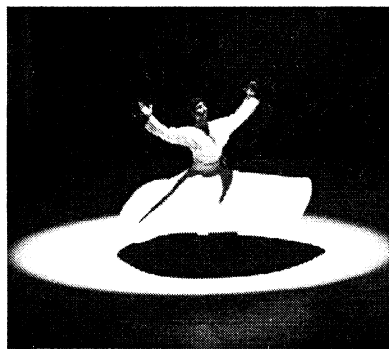
در ختم این محفل زیبای عرفانی، هنری و فرهنگی که بحق تلفیقی از موسیقی و شعر بود داستانی از مثنوی مثنوی مولوی به صدای زیبای میر فیروز الدین پسر جوان فقید میر فخرالدین آغا و اهدای گلها تحایف از جانب شخص داکتر سید مخدوم رهین و زیر دانشمند اطلاعات و فرهنگ افغانستان باستان به هنرمندان پایان خوبی برای سیمینار طریقت چشویه.

ادامه دارد...

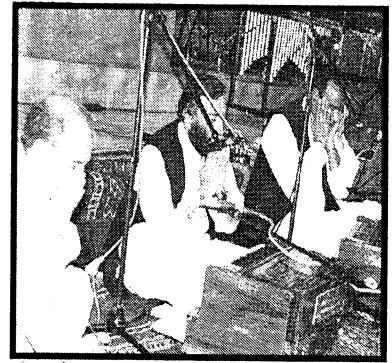

اشعار زیبای عرفانی بزرگان ادبیات دری را با نواهای تارهای ساز هنرمندان نوازنده و شان بدون از آله ضربی آنچنان تلفیق میدادند که تحسین و آفرین بیننده را برمی انگیزت، هنرمندان و استادان موسیقی عرفانی کشور ایران هم آوازهای شاترا با نواهای تاردوتاره ها چنان ممزوج مینمودید که گوشنواز می گشت.

حال، میپردازیم به کارکرد های هنرمندان عزیز خود ما. در مجموع نظر به اینکه هنرمندان ما بیشتر از سی سال جنگهای داخلی بی مفهوم را مواجه بوده اند، با انهم کارهای ایشان در خور تحسین است. پارچه رباب نوازی همایون سخی همنا با انگستان تبله نواز جوان و ماهرش، همه را به تحسین واداشت. راگ (پوریا دهناسری) را چنان با مهارت می نواخت که همه رامجذوب کرده و برای پیشرفت شان دعا نمودیم زیرا در کشور ما نوازنده آلات موسیقی کم و آواز خوان زیاد است.

کارهای گروپ موسیقی قوالی احمد شام و موسیقی خانقاه چشویه، نور محمدقوالی خوان خوش صدا گروه هنری ریاست موسیقی اطلاعات و فرهنگ نیز کنسرتهای را اجرا نمودند اجرا کنسرت گروه هنری ولایت هرات و مزار شریف که با نواختن هارمونیم توسط شاه

جدید به گوش نمی رسید و اما در شب دوم و ختم کنسرت صوفیانه، رقص سماع مولوییه توسط شاهرخ شاه هیجان و تعجب حاضرین مجلس را برمی انگیزت. بزم رقص سماع شاهرخ شاه با سه تن هنرمندان ورزیده کشور عزیز ما استاد محمد اصف محمود با نواختن تبله، استاد غلام حسین با نواختن رباب خلی با نواختن نی که نغمات آهنگ (بشنو از نی چون حکایت میکند) و (چون نی به نوا آمد با نغمه مستانه) هنمای و آذین بخش می شد که در تعالی ارواح سامعین عرفان مشرب ممد خوبی به شمار می آمد. جای تحسین و تعجب آن بود که شاهرخ جوان زیبا و بلند قامت با موهای بلند به مدت بیشتر از پانزده ویا بیست دقیقه چنان به یک سو می چرخید و چرخش هایش که با تسریع شدن ریتم تبله استاد محمد اصف محمود در نغمات، سریعتر و جالبتر می شد. جالبتر اینکه در ختم، شاهرخ آرام ایستاد و دست هایش را به دو طرف راست کرده بدون آنکه سر چرخ و یا موازنه های جسمی را از دست دهد با اشارات سرکف زدن ها را جواب می گفت: باید یاد آور شوم که موضوع اصلی بحث ما تلفیق کلام با نوا موسیقی است. به همین سان، هنرمندان کشور تاجکستان

گرځندوی د اقتصاد ستره چینه

همت الله امین زې

ویني له نېکه مرغه نظر دنړی نورو هېوادونو ته افغانستان دغو ټولو یادو برخو کی د سیاحت لپاره ځانگړی سیمي نظر موسم او هوا ته لري .
په نړی کی بل داسی هېواد نشته چی پسرلی ، اوری ، منی او ژمنی د گرځندویانو د لیدنی کتنی لپاره ځایونه ولري چی دا غوره والی د افغانستان هېواد په برخه دی اودازمورد سیمي یوه ځانگړی ځانگړتیا دنړی نورو هېوادونو ته دی ، بل داچی تاریخي قدامت هم زمورن هېواد ته دگرځندوی په برخه کی ارزښت ورکړي ځکه چی زمورن هېواد پنځه زره کلن تاریخ لري اودگرځندویانو لپاره داتاریخ یو دېر ښه ماخذ دچارو تر

نوری موخي حتما تری منظور کېدلی شي چی له هر یوه څخه منظور همغی موخي ته رسیدل دي فرضا اقتصادي کتنه به دبازار موندنی او نوری بلدتیا اواشنایی په موخه وي ، دغه راز که څوک فرهنگي شیان کوري ، طبعي اثار گوري اویاهم ځینی خلک له طبیعت سره ځان اشناکوي داتول ارزښتونه دي چی وخت په وخت گرځندویان د موسم په پام کی نیولو سره ورخي ، دغه راز دستراحت لپاره هم گرځندویان ځینوسیمو ته ځي ، ځینو خلکو ته استراحت په دی خاطر ارزښت لري چی روغتیايي حالت یی ورسره بدلون مومي او پوځه گټه خپل صحت ته په کی

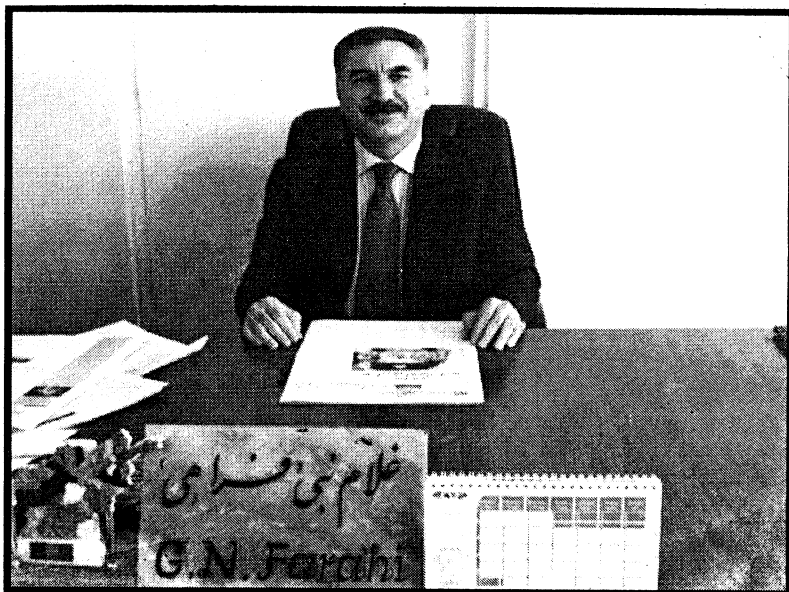
د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت له مرستیال ښاغلی پوهنمل غلام نبی فراهی سره دگرځندوی په اړه مرکه!

آواز : ښاغلی استاد فراهی که په پیل کی خپله دگرځندوی په هکله معلومات را کړی چی گرځندوی یعنی څه؟

فراهی : مننه ، دگرځندوی کلیمه په انګلیسي کی دتوریزم اودري او پارسي کی یی سیاحت بولي چی مور تاسی په پښتو کی ورته گرځندوی وایو . اوله تاریخي نظره دهغو ځایونو څخه لیدنه کتنه ده چی ورته یوازښت ولري گرځندوی وایي ، اومفهوم یی تګ راتګ لیدنه کتنه اوسیل اوسیاحت دی .

آواز : دنړی او افغانستان دگرځندوی سیمي کېدی شي سره پرتله کړی ، کوم مهم توپیرونه لري ؟

فراهی : گرځندوی په مجموع کی څو مفاهیم افاده کوي ، چی په وار سره خپل اهمیت لوړوي چی ددی لپاره یوه سلسله معیارونه موجود دي ، چی یوشخص په څه منظور لیدنه کتنه ترسره کوي ، منظوریی اقتصادي کتنه دی ، کلتوري کتنه دی ، ټولنیز حالت او طبیعت دی ، صحتی ارزښت اوداسی

دودستور، هنر، ادبیات، موسیقی، کلیوال کره وره، داتول په فرهنگي لحاظ یوازې زښتندی، چی ز مور. هېوادتری برخمن دی.

آواز : استاد امنیت خومره په ګرځندوي باندی اغیزه لرلی شي ؟
فراهي : ډېر زیات ، امنیت ددی ضمانت کوي چی سیاحت کوونکي چی سیمی ته د لیدنی کتنی لپاره خي، نو هغه ډاډ تر لاسه کوي چی زه خپلی موخی ته درسیدو لپاره دا کار کوم ، اونه امنیت داباور تری اخلي چی سیاحت کوونکي خپل منظور او خپل مقصد ته ورسیري، سوله خپله سیاحت دي اونه امنیت خودسیاحت ضد هم بللی شو.

آواز : استاد، تاسی چی ډګرځندوي دبرخی مسولیت پر غاړه لری، کوم مهم پرمختګونه تراوسه پوری ډګرځندوي په برخه کی شوي دي ؟
فراهي : ګرځندوي په نورو هېوادونو کی د اقتصادستره منبع بلل کیري او نړیوال هېوادونه له دی اړخه پراخی لاسته راوړنی لري په هره برخه کی چی وي بېرته دهغه هېواد پر اقتصاد هم اغیزه شیندي ، په نوره نری کی له دی سرچیني څخه زیاته اقتصادي ګټه اخیستله کیري . په دغه لړکی تېر کال دترکی هېوادته شاوخوا ۲۹ ملیونه ګرځندويان تللی او له دی درکه یی هم نږدی ۳۲ میلیارده عوایدی لرلي دي، مصر هم په همدی ترتیب له ۳۶ ملیارده زیات عواید لري هسپانیه د ۵۰ ملیارده په حدودو کی له دغی سرچیني څخه عواید تر لاسه کوي،

د چین په ګډون ډیر نور هېوادونه په دی هڅه کی دي چی ډېر ژر خپل عواید د ګرځندوي په برخه کی ۱۰۰ ملیارده ډالره ته ورسوي چی ددی ډېرو عوایدو لاسته راوړل ډېرڅه ته اړتیا لري . دولت باید ګرځندويانو ته ښه زمینه د سیاحت له هره اړخه برابره کړي ، کلیوال خلک چی ډګرځندوي په سیمو کی اوسیري هغوي دمپلمنو عزت اودرناوی

و کړي، ترڅو بیابیا او نور سیلانیان راشي تګ راتګ وکړي اوسیمی له نږدی څخه وویني ګرځندوي لپاره میلمه پالنه او عزت درناوی کول ډېر ارزښت لري او اوس دنری په هېوادونو کی هم دی تکی ته ډېر ارزښت ورکول کیري او تولنه کی دابرخی دیو اصل په توګه مني ، نوره نری اوس په دی ارزښت پوهېدلی چی ګرځندوي پیاوړي کېدل د اقتصاد پیاوړي کیدل دي ، په همدی موخه اوس دنری په پوهنتونو نوکی د ګرځندوي اړوند فاکلتي شته، نوری اداری شته چی په دی برخه کی کار او فعالیت کوي، انستیتونه شته، دولت له هغوسره همکار دی دکم عمره زده کوونکو لپاره چی ګرځندوي سره مینه لري مکتبونه شته .

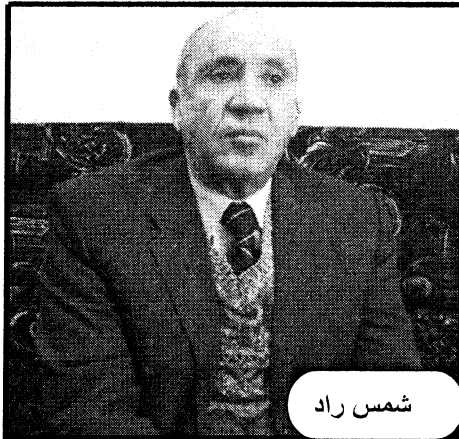
آواز : دامنیتي ستونزو ترڅنګ ډګرځندوي په برخه کی په افغانستان کی نوری هم څه ستونزی شته. او ایانړیوال هم ډګرځندوي په برخه کی

دافغانستان له حکومت او په خانګری توګه ډګرځندوي له معینیت سره همکاري کوي، یعنی هغه سیمی چی دکلونوپه اوړدوکی یی زیان موندلی دی دهغودبیارغاونی په برخه کی هم همکاري کوي او که څرنگه؟

بلی ! که د شک پرته د نړیوالو هېوادونو مرستی د هېواد درغاونی او بیارغاونی په هره برخه کی محسوسی دي ، زه دامنم، چی نړیوالی مرستی بایدوشي اوبیاهم په کاردي اوارتیایی شته اوترډیره خایه دامرستی ګتوری وی او ګتوری دي ، د ګرځندوي په برخه کی هم نړیوالی مرستی د یادونی وړدي خو مور له بده مرخه په دننه کی خینی ستونزی لرو او دا ستونزی لا تراوسه ستونزی پاتی شوي دي .

دری کاله کیري چی زه هڅه او کوشښ کوم چی د توریزم انستېتوت جوړ کړو او دا کار په لږو امکاناتو ممکن دی، خوله بده مرغه تر اوسه مور په دی نه یو بریالی شوي چی په دغه برخه دمالیی له وزارت سره خبره حل کړو. مورته امراکړي تر څو په دغه برخه کی اقدام وشي او افغانستان هم د ګرځندوي د برخی د متخصصو خلکو د دروزلو یوه اداره ولري ، او بله دا چی ګرځندوي د برخی تشکیلات مو هم له ستونزو سره مخ دي مور دتوریزم په برخه کی پاتی ۱۹

منجمنت (Management) چیست ؟

شمس راد

کارو فعالیت های اجتماعی و خدمتگذاری برای مردم یک کشور بدون اداره سالم و مدیریت صحیح ، علمی و مسلکی در پیشبرد امور محوله امکان پذیر نبوده و با نبود یک اداره سالم و مدیریت صحیح کارها نامنظم بوده و مردم از کارکرد چنین ادارات نا سالم شاکي و سرگردان میشوند. برای اینکه یک اداره از چنین رویکرد های نا موجه و ناسالم برامان باشد باید توجه در رشد، توسعه و انکشاف اداره و مدیریت صحیح مطابق به خواست و نیاز زمان باشد. یکی از عوامل مهم رشد و توسعه منجمنت و یا اداره سر مایه گذاری روی منابع انسانی می باشد چه در نبود افراد ، متخصص و مدبر دریک سازمان و یا اداره ، آن اداره با وجود برخورداري از تجهیزات مجهز به رکود مواجه خواهد شد. بدین اساس امران و مسوولین باید روی افراد متعهد ، مسلکی و مناسب باید سرمایه گذاری کنند یعنی کسانی که توانمندی های شان

با نیاز سازمان یکسان باشد تا آن سازمان و موسسه مر بوط بتواند از دانش مسلکی این افراد متخصص و مسلکی در رشد مرام یا اهداف سازمان و موسسه شان استفاده اعظمی نمایند و مصدر خدمات بهتر برای مردم و کشور شان گردند. بنا " سرمایه گذاری روی منابع انسانی و متخصص کلید موفقیت در قرن بیست و یک را تشکیل میدهد و یکی از مهمترین و نخستین عامل رشد و توسعه اداره و یا منجمنت همین سرمایه گذاری روی منابع انسانی و استعداد ها بوده و می باشد که متأسفانه در کشور ما تا اکنون این امر بطور کامل و درست تطبیق نگردیده است.

مثلاً ما شاهد آنیم که در اداره های رسانه یی و مطبوعاتی انجنیرپولتخنیک و فارغ پوهنخی زراعت مقرر و یا برعکس آن می باشد.

در اینجا لازم است مختصر تعریف از منجمنت و یا اداره داشته باشیم:

منجمنت و یا اداره: عبارت از دسترسی به یک نتیجه دلخواه از طریق استفاده از قوای بشری و منابع مادی و یا اداره عبارت است از: یک نظام اجتماعی که مطابق به طرح های و روشها و شالوده خاص در آن عدهء زیادی از مردم به منظور رسیدن به یک سلسله اهداف مشخص به انجام وظایف پیچیده و دقیق مصروف خدمتگذاری می باشند. وظیفه انسانی تشکیلات اداری تأمین احتیاجات عمومی مردم کشور است که مطابق پالیسی اجتماعی ، فرهنگی و سیاسی یک کشور صورت می گیرد.

منجمنت و یا اداره از عناصر ذیل تشکیل گردیده است که آنها عبارتند از:

1- **Planing** - پلان گذاری - **Planning** طرح ها و طرق اجرایی برای پیشبرد امور به صورت نا فع در حال و آینده یعنی ایجاد پلان های کوتاه مدت، درازمدت و متوسط.

2- **Organizer** - سازماندهی - **Organizer** تنظیم و انسجام امور ، تقسیم و وظایف و تثبیت صلاحیت ها بین کارمندان.

3- **Stetting** - تشکیلات - **Stetting** ارتقا و یا داش دادن ، کارمندان برای به سر رسانیدن اهداف تعیین شده و مشخص تشکیلات در یک اداره تابعی وظایف باشد.

4- **Leading** - رهبری - **Leading** تشویق و ترغیب اعضا و اشخاص ما فوق و زیر دستان برای رسیدن به اهداف تعیین شده.

5- **Controlling** - کنترول - **Controlling** اهداف تعیین و مشخص شده را با درایت اهلیت و کفایت تطبیق کردن. مهمترین و نخستین کار امر و منجمنت این است که اهداف و وظایف موسسه مر بوطه را بدانند، برای موفقیت درین راستا باید با امرین و مسوولین امور مذاکره ، مفاهمه ، مصاحبه نماید و با آنها همیشه در تماس باشند و نیاز مندی های کاری شانرا از این طریق رفع نمایند.

منجر یا آمر کیست؟

آمر شخصی است که توسط افراد همکاران و کارمندان اداره در اثر تشریک مساعی همه جانبه آنها در یک اداره یا موسسه یا سازمان به هدف مطلوب میرسد. و منجمنت توسط یک سیستم به موفقیت میرسد و سیستم عبارت از ترکیب اجزای یک سازمان است که با تأثیر متقابل برای انجام یک عمل فعالیت مینماید. و سیستم توسط اعضای مختلف، دبیرتمنت های مختلف با همکاری متقابل سازمان و محیطی که سازمان در آن موجود است فعالیت مینماید.

فرق بین منیجر و لیدر (آمر یا رهبر):

بعضا "لیدر و منجر هر دو یک نفر تصور می گردد در حالیکه چنین نیست مثلا" پلانگذاری یک وظیفه برای منجر است و لیدر میتواند مسوولیت های پلانگذاری را به عهده بگیرد و یا اینکه بدون هیچ پلان لیدر باشد. به صورت مختصر فرق شان در چند نکته خلاصه میگردد:-

- 1- لیدر یا رهبر نو آوری میکند
- 2- تمرکز با لای مردم دارد.
- 3- سیستم را انکشاف میدهد.
- 4- با مردم نزدیک است.
- 1- منجر یا آمر اداره میکند.
- 2- تمرکز بالای سیستم دارد.
- 3- سیستم راحمیه میکند.
- 4- از مردم دور است.

مشخصات شخص منجر(آمر) :- اداره کردن، توانایی، ارتباط قایم کردن، عواطف و تجارب دیگران، راستی و صداقت درکاروتجربه شخصی و مهارت مسلکی داشتن. یک اداره خوب و مدیر خوب آنست که بالای استعداد ها سرمایه گذاری نماید و به چهار موارد توجه جدی و عمیق نمایند تا بتواند یک اداره خوب، سالم و صحیح و مطابق به خواست مردم و نیاز زمان و عاری از هرج و مرج داشته باشد که آنها عبارتند از:-

- 1- شناخت استعداد ها.
- 2- جلب و جذب استعدادها.
- 3- نگهداشتن استعداد که نکته اصلی، اساسی و مهم منجمنت و اداره را تشکیل میدهد. مدیر به هر قیمت که می شود باید فرد مسلکی متخصص خودرا حفظ و نگاه دارد و سهل انگاری درین مورد حکم خود کشی و فرو

پاشی سازمان، اداره و موسسه را دارد که متأسفانه در کشور ما در ادارات و موسسات سازمان ها بدین نکته اساسی وقعی گذاشته نمی شود که نارسایی و خرابی کارها در ادارات در کشور ما از همین نکته ناشی میگردد.

4- در نتیجه و خاتمه باید اذعان کرد که خلأقیت و پویایی مدیری و اداره وابسته به منابع انسانی مستعد و متخصص است تا بتواند با ابتکار عملی و نوآوری در برنامه های اداره و سازمان یا موسسه نتایج مطلوب اداره را حاصل و مصدر خدمات صادقانه برای مردم وکشورخ... ویش گردد.

دبرامی پیدایښت او هنریت

اشیلوس پوره نوي (۹۰) دبرامی لیکل چی ددغه دبرامو په لړکی دیارلسو(۱۳) دبرامولومړی درجه جایزه گتلی ده . په هغه وخت کی به کله چی چا جایزه وگټله نو بیا به یی د سرو زرو تاج ورکاوو او یا دسپینوزرو تاج .
 خینی پیاددی نظریلوي دي اوپه دی تینگار کوی چی لو مری دبرامه ((اسکالی لس)) لیکلی ده او د دبرامی نوم یی ((سپلی اینت)) ده .
 خینی وایی چی دا دبرامه ((دی سلیت)) نومیري چی داتن په ښارکی ستیج شوي وه .

یوه بله پو هان بیا په دی تینگار کوي چی په (۵۳۵) پنځه سوه پنځه دبرش ق. م کی د(تس پیس) په نوم یوتن فنکار په یونان کی یوه دبرامه اجرا کړه چی دغه تن دجهان او نړی لو مری اکتور گنل کیږي .
 ویل کیږي چی دهغه وخت اکتورانو اولویغار و به یو ډول خانگري ماسکونه دهری صحنی مطابق په مخ غورول او هم به یی له هری صحنی سره خپل کالی بدلولول داځکه چی په مختلفو رولونو کی به یی برخه اخېسته دی لپاره چی ننداره چیان یی ونه پیژني . که چیری ددغو ادبی او هنري شخصیتونو کوم چی د مخه یی یادونه وشوه ، اثارو او داتارو نوښت، پایښت او پرمختیا ته څوک خیرشي چی په هغه وخت کی هنري جایزه رواج او ور کول کېدی او فستیوالونه جوړیدل ،نودی نتیجی ته رسیږي چی له دوي نه دمخه هم هرومرو د دبرامی هنر موجود وو داځکه چی دامسابقی د دبرامی دهنر یوه پرمختللی بڼه نیسي .

له بده مرغه هېڅ یو لیکوال هغه وخت دا تکلیف په خان نه دی منلی اویاورته متوجی شوی نه دي چی دهغه وخت دبرامه ،د دبرامی هنریت ،دبرامی څرنګوالي ، دبرامی بڼه اوخانگرتیاڅه ډول وه ؟لیکی . په خواشیني سره چی څه نه دي لیکل شوي تر څودهغه وخت په هنري خانگرنه اوتولنیزوشرايطوڅوک پوه شوي وای داځکه دبرامه هم دنوروهنري ژانروپه څیړیوداسی هنردی چی یوتاکلی زمان په گوته کوي (دفیورتي) خبره هغومره چی دمعاصر و او او سنی لیکوالانواو هنرمندانو د ژوند له هراړخیزو خانگرتیاو څخه خبر یو،د لرغونو لیکوالانو دژوند د حالاتو په باب بشپړو معلومات نه لرو .

رښتیا که چیری موږ دځینولیکولانو چی نړیوال او جهاني شهرت هم لري دزیږیدو و یامیرنی نېټه په سمه توگه ترلاسه کړو ، خینی وخت دځینی شخصیتونوپه هکله مشکله کیږي . دبیلگی په توگه : دسوفو کلیزدزیږیدو نېټه که چیری په رښتنی توگه تر لاسه کړونو ځکه به بریالی نه شو چی ځینوڅېړونکو دده زیږ بدو په هکله ډول ډول نظریات لیکلي دي .
 له پوره تنیو څرگندونو او نظریاتو څخه ښکاره شوه ،چی دبرامه دځینو اسناد

دهنر او ادبیاتو په تاریخ کی دبرامی په هکله او دبرامی د پیدایښت په هکله ډول ډول نظریات موجود دي . خودا خبره لاتر اوسه سپینه او څرگنده نه ده او نه چاپه بشپړه توگه لوڅه کړي چی دهر چالپاره دمنلو وړوي ، چی دبرامه دېشر په تاریخ کی څه وخت او چیرته را منځته شوی ده؟

ایا د تاریخ نه پخوا، په کومه نېټه؟ اوکه دمیلادنه دمخه وي هم نه شو پو هیدای چی په یقینی ډول ووايو چی فلانکی دبرامه تر دغه عنوان او سرلیک لاندی په فلانکی هېواد او په فلانکی ستیج باندی تر سترگو شوی ده .

څو راز راز نظریات شته چی خینی نظریات په خانگري توگه یوه تاکلی زمانی په گوته کوي ، لیکن له خینی نظریاتونه دانه شي جوتهدای چی بیخي او بالکل دی داسی وي . دساری په توگه یوه بله پوهاند وایی کله چی خینی فلمونه لیدل کیږي او بیا په هغو کی خینی مذهبی نڅاوی گوروسری فکر کوي چی لومړی دبرامه به البته په همدی بڼه موجوده وه که څه هم دافلمونه دځینی لرغون پیژندو کولخوا دځینونښو نښانوله مخی دانخور گری دهنرپه برکت جوړ او مونثاژ شوي دي د(دوران طلايي تياتر)کتاب لیکوالان هم ددی نظریی ملاتړکوي چی(کنث مک گونن) او(ویلیام ملنتز)نومیري .

بیاهم دیوی رښتینی دبرامی نوم نه شو ورکولای خو خینی خانگري دبراماتیک حرکتونه چی دهغه وخت په انخور گری کی شته لیدای شو .

دځینونښو نښانوله مخی داسی هم څرگنده شوی ده چی دمیلاد نه سوونه سوونه کاله دمخه داتن په ښارکی دبرامه وه چی دیوه پرمختللی دبرامی او تياتر شته والی نښي، نو پوښتنه پیدا کیږي چی ولی داسی اسناد په واک کی نشته تر څو په یقینی ډول سره دانظر په دهر چا لپاره دمنلو وړشي .

لیکن دمیلادنه تقریباً" پنځه سوه کاله پخوا چی داد منلوهم ده د یونان دبرامه دهنري اوادبی شهرت لوری پوری ته رسیدلی وه .

په دی عصرکی دومره ستردبرامه لیکونکي تېرشوي دي چی یوازی دانگلستان شکسپیراودفرانس راسین له هغوسره سیالی کولای شي .

دلرغونی یونان د تراژیدی سترلیکوال ایسکلپس ۱۵۲۵-۴۵۶ سوفو کلیز ۴۹۶-۴۵۶ ، ابو پییدیس ۴۸۰-۴۰۶ ق. م - دي سوفو کلیز په دبرامه لیکنه کی شل واړه لو مری درجه ادبی جایزه گتلی ده .

همداراز دیونان په ادبی هنرتاریخ کی نوری ډېری ادبی او هنري څېری هم شته چی ددوی هنري او ادبی هڅی چی په خاص او خانگري ډول یی دبرامی هنري ژانرته سرته رسولی دستاینی وړ دي . لکه اشیلوس اوارستوفانس او نور....

داسیلوس په وخت کی دیونان داتن په ښارکی یوهنري فستیوال رامینځته شو چی بیا هر لیکوال خپل هنري او دبراماتیک آثار کاندید کړل ویل کیږي چی

او هم د کوچنیوالي په زمانه کی دهمدغو حرکاتو په استفاده کو چنیان د بدن د غروله مخی خپل مطلب څرگندوي نو خکه محققین او څیړونکی په دی تینکار کوي چی د تمثیل هنر انسان ته تربیل هنر څخه ډیر نر دی دي.

ددی ټولو خبرو سره سره د نظر خاوندان دي نتجی ته رسیدلی او هغه اسناد او مدارک چی په لاس کی دي دابنې چی په واقعي، بشپړه او په سمه بڼه (شکل) درامه د میلاننه پنځه پېری دمخه په یونان کی را مینځ ته شوی ده . او بیایي پرمختیا موندلی ده .

له دی وروسته درامه د نړیوال او جهاني شهرت له مخی دیونان په خاوره کی منحصره نه پاتی کیږي بلکی په نورو هیوادونو هم اغیره اوتاثیرکوي لکه روم، اسپانیا، انگلستان، فرانسه او همداراز د هندو چین سنتي درامی هم له همدی بابته متاثری شوی دي.

د هندوستان د هنر او ادبیاتو په تاریخ کی تقریبا" دوه زره کاله وړاندی د درامی هنر ډېره ترقی او پرمختک کړي وو او د مذهب په څېړلو کی یی لو په ونډه اخستی ده . او هم له دی خایه د درامی هنراندونیسیا چین او جاپان ته ورسېد. چی بیا دغه هنر ډېره پراختیا ومونده.

ویل کیږي چی دنړی ډټولو لو مری کتاب د درامی دهنریه هکله په سنسکرت لیکل شوی دی. (بهرت منی) ناتیه شاسترد درامی ادب لومړی مستند کتاب گنلی شو.

په سنسکرت دراموکی سندروته هم خای ورکړشوی وو اود سنسکرت بهترینه شاعری په درامایي ادب کی موندلای شو.

د سنسکرت بڼه درامه لیکونکی (اشوکھوس)، (بهاس)، (سومل)، (شودرک) ، (کالیداس) ، (هوش)، (بهوبهوتی)، او (وشواکھوت) دي ، هغه څوک دي چی دنړی او جهان دنور ولیکولو او هنر پوهانو په څېرنړیوال شهرت لري. چی د (شکتلا) درامی د ډېری ستا ینی وړ دي.

اریایانو هم په ویدی او ستایي عصر کی خینی داسی لویی ، دودونه، غعنوی او فلکوریک حرکات درلود چی د تمثیل هنر بشپکتی په کی له ورايه ترستر گو کېدی. دسوما او هوما دراتو لولو دود داپه گوته کوي چی د تمثیل هنر په اریایي ټاټوبی کی له ډېری پخوانه دود وو ویدی سرودونه او په اویستا کی داریاب الاغرنوعو طانخنه دبیلگی په توگه یادولای شو.

و او مدرکو نوله مخی دمیلاد نه تقریبا" پنځه پېری دمخه بڼه پرمختللی درامه موجود ده وه او ددغی نېنی په شاواخواکی خینی اسناد هم ترلاسه شوی دي او هغه هم دیوی پرمختللی درامی په باب.

که دیونان نه راتبرشو او بیا دمصدر درامی په هکله نظریات واورو هلته خو بیخي خبره میلاننه پخوا زرگونو کلونو ته رسېږي .

پوهانو اوڅېر ونکو څرگنده کړی ده چی د درامی هنر دمیلاد نه څلورزره کاله دمخه په مصرکی لیدل شوی دی . دمصر داتراو نېبونېبانو نه بڼکاره ده (چی په هغه ملک کی ناتک دوه زره یا کېدای شي دری زره کاله مخکی له مسیح موجود وو).

که چیری د مصر لرغون تاریخ ته سری خیر شي نوبیا په دی نظرته د شک په سترگه ونه گوري داځکه چی خینی دنظر خاوندان په خانگړی توگه خینی فیلسوفان په دی عقیده دی چی دنن نه زرگونه کاله پخوا لومړني نظریات چی فلسفی رنگ یی لره په (مهرو بابل) کی رامینځ ته شول.

دافلسفی نظریات (دموکریت) چی خاوره، بیا، اور، او هندو چین دفلسفی نظریاتو ته بیا هم لسگونی پېری دمخه موجود وو. چی اوس هم دانظریات (مهرو بابل) فلسفی په نوم شهرت لري.

داچی زرگونه کاله پخوا د فلسفی داسی بېچلي نظریات موجود وو نوله حقیقته به لری نه وي چی د درامی هنر دی هم هغه وخت کی موجود وي!؛ خوبیا هم هغه خواشینوونکی خبره لیکلي اسناد درامی د هنر په هکله په مصر کی هم موجود نه دي.

خینی پوهاند او لرغون پېژاندونکی له دی نه هم وړاندی گوري او په دی نظردي چی بڼایي د درامی تاریخ اونېته له دی نه هم وړاندی وي او دومره وړاندی چی کله انسانانو معاشرتي او ټولنیز ژوند پیل کړ او په هغه وخت کی دخپل محیط او چاپیریال په بناسره ابتدایي او لومړنی لو بی او مستی اجرا کولی نویه دغه وخت کی به ددوي لومړینو لو بو کله کله دراماتیکه بڼه او شکل غوره کاو.

خبره په ټولنیزه او اجتماعی ژوند را یاده شوه او ریښتیا ده چی د ټولنیز ژوند هستي ډېره پراخه ده اوپه دغه پراخ ډگر اومیدان کی هرڅه شته کیږي ، دمادي فرهنگ نه سربیره معنوي فرهنگ هم غوړیږي ، ادب او هنر هم غوړیږي داځکه چی هنردیولنیز او اجتماعی ژوند دبیلابلوارخونوهغه هنداره ده چی دژوندانه دحالاتو ژوندي تصویرونه په کی لیدلای شو.

انسانانو دخپل ټولنیز بیدایښت له مخی له مخکی له هغی چی په خبرو پیل و کړی او خپلی گدی ستونزی او مشکلات دخبروله لاری حل کړي او یادخپل محیط او چاپیریال او زمانی د حالاتو څخه خبرتیا تر لاسه کړي، یاداچی خان او جهان و پیژنی ، ده تمثیل په بڼه به یی د بدن غرو دحرکاتو په واسطه خپل مطلب بیانوو تر هغی چی غون غویوی وده او تکامل وکړ.

تکره ویاند دخپلو بریاوو په رمزونو باید پوه وی

پوهاند رازقي نړيوال

ديوتکره او پياوړي وياند د برياليتوب رمزونه د هغه په سواد او پوهی درلودلو پوری اړه لري ، او ددی ترڅنگه په خپلو ملي او رسمي ژبو ښه پوه په افادی او تلفظ کی یی مهارت ولري او دهغه دا دبیاتویه اړه د معلوماتو خاوند وي، همدارنگه دخپل هیواد د تاریخ او جغرافیایوي او دنړی په باب هم لازم معلومات ولري .

دخوږه اواز لرونکی وی هسی کلمه په اوریدو کی وړاندی کړي سی مفاهم دا وریدونکو ذهن ته ورسوي پوره گټه تری واخلي او په بیا بیا اوریدلوی سلیقوي تنده ماته شي .
څه رنگه چی ویندویان په ټولنه کی وتلی څبری لري او خلک ورته په درنه سترگه گوري او درناوی یی کوي نو ښایي چی د ښو اخلاقو، انساني چلند او له معنوی ممیزاتو څخه برخمن وي ،ددی ترڅنگه د خپل مسلک له پیاوړتیاڅخه دنورو خلکو په وړاندی ناوړه گټه وانه خلی او له دي لاري ورسره هر څوک مینه وکړی او د ټولنی په وړاندی د درناوي وړ وي .

نرم خوږه او خوله یی له مسکا بکه وي او په لیدو یی هرڅوک د خوښی او درضايت احساس وکړي، دا هغه مطالب دي چی دملي راډیو تلویزیون دپښتو تکره او وتلی نطق ښاغلي نور محمد سالک دیوی یو بښتی په حواب کی وړاندی کوي .

نوموړی ویاند دسیداجان سالک زوی دی، چی په کال ۱۳۴۸ هـ ل کی دننګرهار ولایت د چپرهار ولسوالی د کندي باغ فریښي دقاضیانود کلي په یوه روحاني کورنی کی زیږیدلی دی نو مرنی زده کړی یی د خپلی سیمی په ښوونځي کی په ۱۳۵۳ هـ کال کی پیل کړی او کله چی پنځم ټولګي ته ورسید ۱۳۵۸ کال و او د خونړیو جګړو له امله دا ښوونځي د پوهنی او وطن ضد عناصرو له خوا و سوزول شو .

داوه چی پاکستان ته یی کورنی مهاجرت وکړ او اوه کاله یی خپلی زده کړی د صدیق اکبر (رض) په عالی لیسه کی په ۱۳۶۵ کال کی پای ته ورسولی ،بیایي تر ۱۳۶۶ کال پوری د فوتو ژورنالیزم په برخه کی زده کړی په منظم ډول د ایران او دښور په کورسونو کی سرته ورسولی نو مری دنده یی دغانستان دمجاهدینو د لند مهالی اداری د بیا رغاونی په وزارت کی د عکاس او فلمبردار په توګه پیل کړی له ۱۳۶۷ کال تر ۱۳۷۱ کال پوری د مجاهدینو په بیلا بیلو راډیو گانو، کی یی دنده اجراکړه او په دی کال چی بیرته ستون شو د بی بی سي راډیو په تعلیمی پروژه، نوی کور، نوی ژوند په دزاموکی دممثل په توګه همکاري پیل کړه چی تر اوسه پوری دوام لري .

ښاغلی سالک وايي:

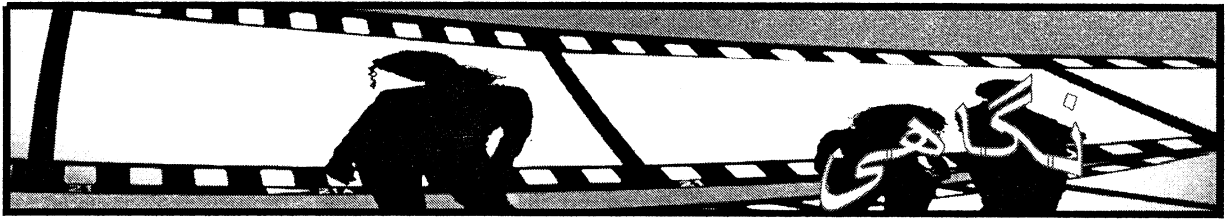
په ملي راډیو تلویزیون کی یی له ۱۳۸۱ کال را هسی په نطقی پیل وکړ او په بیلا بیلو برنامو کی په فعال اووطن پرستانه ډول برخه اخلي .

دپښتو داتکره نطق له ډیر پخوانه دنطقی د مسلک سره مینه درلودله او په رسمي ډول یی له ۱۳۶۷ کال څخه په نطقی پیل کړی دی نوموړي وايي : کله چی ماشوم و او دراډیو افغانستان د ویندویانو اوازونه یی اوریده، له خانه سره ویل :چی یوه ورځ مخامخ ویندوی شي . هغه مهال یی دهمرازننګرهارې اودرمحمد اوازخوښیده ، ښاغلی سالک وايي دایوه طبعی خبره ده کله چی یوانسان دخپلی علاقمندی اواستعداد په برخه کی برياليتوب ترلاسه کړی نوخامخا دخوشحالی او ویاړنی احساس کوي . نو کله چی نوموړی خپل اوازدرادیو له څپو څخه واورید، نو هیجانی او ددومره ویاړنی او خوښی احساس یی وکړ چی گویا په جاموکی نه خانیده .

دښاغلي سالک له نظره یو نطق باید خپلی خپرونی واورې او په راتلو نکو برنامو خپلی غلطی اصلاح کړی او له تکراره یی ډډه وکړي، چی ښایي یو نطق دخپل اواز تون دیوی برنامی دمحتوا او مضمون له مخی عیار کړي او برنامی په یو نواخته توګه پرمخ بو نځي .

نوموړی وايي له هماغی لو مری ورځی څخه چی می خپل تصویر دتلویزیون په پرده کی لیدو نو می هڅه کوله چی خپل تصویر، حر کاتواو سکاناتو اود اړوندو برنامو دپرمخ بیولو په بهیر کی خپل تصویر او تون ته ترهڅه زیات پام وکړي .

دملي راډیو تلویزیون دپښتو دانومیالی ویاند لکه دنورو انسانانو غوندی په ژوند کی خوږی او ترځی خاطرې لري ، خو هغه خاطرې یی له یاده نه وځي چی دخپلی نطقی په باب ورسره ملګری شوي دي .

گذرا در سیر سینمای افغانستان

پیوست به گذشته

موسی رادمش

در سینمای افغانستان، نقش پرودکشن ها (موسسات فلم سازی) اهمیت والای داشت و تولیدات آن زمان از لحاظ ساختار، دراماتوکی و نحوه پرداخت های هنری زیبایی و جلوه های تصویری شایستگی معین را در همان زمان دارا بود یکی از فلم های سینمایی فلم داستانی (گناه) است که بعد از فلم سینمایی غلام عشق به کارگردانی مرحوم توریالی شفق سینماگر معروف در کشور روند تکامل سینمای افغانستان، یگانه فلم پر مخاطب که تماشاگران آن به مدت شش ماه مسلسل بود. این بدین معنی است که سینما در کشور ما زمانی مرجع سرگرمی، آموزشی و جایگاه معرفت و آگاهی رسانی به شمار میرفت فلم سینمایی (گناه) که فلمنامه نویس و کارگردان آن انجنیر لطیف احمدی شخصیت مدبر در عرصه فلمسازی است از همان زمان تا اکنون مشتاقانه به سینما و تولیدات هنری اندیشیده است.

فلم سینمای (گناه) از جمله ساختار های فراموش نا شدنی که در نوار 35 ملی متری، سیاه و سفید، دارای داستان تأثیر گذار که از حالات و شرایط همان زمان که رخداد ها و شرایط ناهنجاری اجتماعی که افراد جامعه را از اصل واقعیت زنده گی بدرون گذاشته و نسل نویی اجتماع را به بیراهه گشاییده پرده غفلت را به چشمان شان می پوشانده تا ناگزیر افراد جامعه در سیر زنده گی چیزی را از دست ندهند تا چیزی دیگری را به دست بیاورند. جامعه در وضعیت نا متعادل قرار داشت. محتوای فلم (گناه) نیز از همین دست به شکل داستانی واقعی از ریخت نابلوی نقاشی، حوادث و حالات که بر بیکر یک خانواده فقیر ناهنجاری زمان به وسیله ارباب زر شلاق میزد و بعد از سلسله فلم رفته، رفته در قالب دراماتورگی جالب و دیدنی می شد، اجتماع در یک تناقض آشکارا به سر میبرد، ماجراها، خشونت ها، دسیسه سازی، انتقام جویی قاچاق مواد مخدر و بدم افگندن عناصر بیگناه را در پیوند صفحه آرایشی ها و تاپ های تصویری از برابر چشمان تماشاگر عبور میداد که تماشاگر از تدوین و سلسله تصاویر کرکترها و شخصیت های فلم را با حالت ها و لحظاتی زود گذر که چگونه ارتباطات به کدام نتایج پیوند می خورد و به کدام اهداف به فرجام خود میرسد، ایده و مفکوره را باز گو میکند. تا تماشاگر از آن بند و عبرت بردارد.

این فلم پر بیننده که در سینماهای شهر کابل هنگامه و آوازه های خوبی به همراه داشت، دست اندر کاران فلم را علاقمندان و هنر پروران کشور با گرمی استقبال کرد. کارگردان فلم سینمایی (گناه) از چند بعد از موفقیت خود را وابسته میدانند به کار گروهی، سوژه تاء تیر گذار، انسجام هنر پیشه گان و دستگاهی فلمبرداری واقعا "چنین یک هماهنگی کار شایسته را به ارمغان میآورد. گرچه فلم گناه حین تصویر برداری به مشکلات فراوان ولی با اراده کارگردان فلم مراحل خود را پیمود و اقبال نمایش یافت.

در برجستگی فلم انتخاب چهره ها و بازیگران فلم، انتخاب موقعیت های فلم و تسلط کارگردان حین دایرکت، اشتیاق بازیگران به امور هنر پیشگی و فلمسازی سینمای کشور تحریک برانگیز بود. به خاطر آنکه همین اکنون هم فلم سینمای (گناه) را تماشا کنید با نویسنده هم عقیده خواهید بود که بادر نظر داشت زمان و امکانات تکنیکی، فلم از لحاظ بینش سینمایی، ساختار و کیفیت تصویری و بافت صحنه ها بازی هنر پیشه گان ارزشمندی خاص داشته کاستی ها مسلکی اش را تحت تأثیر در آورده که می توان فلم گناه را در جمعی فلم های افغانی فراموش نا شدنی در کشور و حیات فلمسازی محسوب کرد.

در باب هنر پیشه گان فلم نخست میتوان گفت که هنر پیشهء موفق سینمای افغانستان در فلم سینمایی گناه در اقلیم سینما ظهور کرد و.....

(ادامه دارد)

درسنیو تر ټولو زیات مسوولیت زده کړې ته دځوانانو هڅول دي

نثار احمد ژوند

درنولوستونکو اسهیلو حسرت نظمی دملي راډیو ټلوویزیون تکره با استعداد او تجربه لرونکی وینانده ده آغلي څه موده مخکی د المان هیواد څخه کابل ته راستنه شوی او ژمنه یی وکړه چی د RTA سره خپله همکاري د دویاندي په برخه کی له پخواڅخه ټینګه کړی په همدې اړه موورسره لنډه مرکه ترسره کړی چی ستاسو پام لوستلوته رابولو:

آواز: څه وخت مو راد یو ته مخه کړه؟

سهیلا: د 1358 لمریزکال په پای کی ټلوویزیون ته راغلم لومړی می په ټلوویزون او بیا می په راډیو کی به کار پیل وکړ.

آواز: له څه ډول خپرونی سره دی مینه درلوده چی په کی برخه واخلي؟

سهیلا: په لومړیوکی می خبرونه خوبنیدل خو زیاته مینه دشعرو نو له دکلیمی سره وه.

آواز: څو کلنه به وی چی ټلوویزیون ته راغلی؟

سهیلا: هغه وخت زه د شپا رسو کلو نو به وم چی دعایشه درانی لیسې ته دملي ټلوویزیون یو ټیم راغی او غوښتل یی چی ځوان

استعدادونه درادیو ټلوویزیون لپاره وروزي دوی په لیسو کی یوه ازموینه واخسته ، هغه مهال می چی خانګړی تجربه نه وه او لامي معلومات بیرکم وو، هرڅه راته نوي و ، په دغه ازموینه کی ناکامه شوم خو؛ بیامی ورپسی ملا وتر، له شوق او علاقه می نوره هم زیاته شوه ، خپله ماته می ونه منله ، څومیاشتی وروسته می بیا په خپله ټلوویزیون ته مراجعه وکړه ، یو ځل بیایی راځنی ازموینه واخسته خو ترهغه وخته یی لا ما معیار نه و پوره کړی وروسته می هڅه وکړه چی دغه معیارته ورسیرم ، هغه وخت زموږ همکار شهناز جانباز ټیوال ووهغه هم راسره مرسته وکړه او ویل یی دانجلی خوراته با استعداده ښکاري څیر یو ځل بیابه هم ورته ازموینه واخلو هماغه وو چی ټلوویزیون ته بریالی شوم .

پاتی ۲۹

گرځندوی د اقتصاد....

په ډېرو سیمو کې چې په کاردی فټرونه نه لرو او په خواشینۍ سره دغې برخې ته ډېره پاملرنه نه کېږي، او د مالیې وزارت هم مور ته ډیر او نور تشکیل نه منظروي چې امکانات او معاش راکړي او دغه راز د توریزم پراختیا لپاره کار وکړو، په نورو هېوادونو کې د ولسمشرانو مرستیالان دغه دنده پرمخ بیایي او د ولسمشر مرستیال دگرځندوي ډیرځی مسوولیت په غاړه لري او ددې برخې ډیر اختیار او پرمختګ لپاره هلی ځلي کوي .

آواز : نور هېوادونه په خپلو هېوادونو کې د نورو هېوادونو د سیاحت لپاره یوه رهنما لري چې هغه کې توریست سره د سیاحت دځای په انتخاب کې مرسته کوي ایا افغانستان هم داسې څه لري ؟

فراهي : بلی ! هو مگر په هغه اندازه نه چې نور هېوادونه یې لري په نورو هېوادو کې ډېری دغه کار و نه خصوصي شرکتونو چې د سیاحت او گرځندوي په برخه کې کار او فعالیت کوي هغوي هم دغه ډول رهنماګانې تیارې کړي دي .

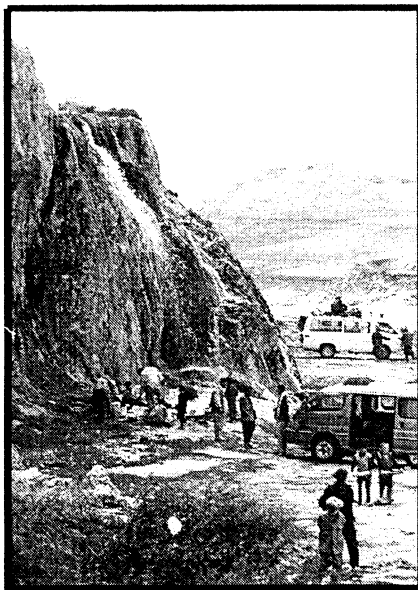
ښی هوتلونه دي هغوي هم څه تیار کړي دي ، مور هم هڅی روانی کړي دي په دی وروستیو کې مور هم د (لرغوني مېنه) ترسریک لاندی یو کتاب د ښاغلي مطیع الله اباسین په مت چاپ کړ چې خورا زیات معلومات د

افغانستان د طبعي مناظرو او توریستي سیمو په هکله په کی راغونډ شوي دي . خو دا کتاب زموږ لپاره ډیر قیمته تمام شوی دی مور اوس مهال نه شو کولای چې له دی کتابونو نه هر توریست ته ورکړو خو ځینی بروشورونه شته هغه ورته ورکړو او دمګړی ستونزه په همدی حلوو چې زموږ د افغان توریستو دفتر دی په هوایی ډګر کې هلته داهرڅه شته او توریستیان کولی شي د اړتیا پر مهال له هغو څخه کار واخلي د افغانستان په اړه هلته ځینی نور معلومات هم شته چې د اړتیا پر مهال توریستان ورځینی کار اخلي .

آواز : کیدی شي پیغام ولری ؟
فراهي : زما هیله هم همدا ده چې دولت زما د غوستونزو ته چې وړاندی می اشاره وکړه راسره مرسته وکړي، ترڅو کولی شو چې له نړیوال گرځندوي سازمان سره خپله همکاري کلکه کړو، ځکه چې هلته کلنی اجلاس کیږي او په نویو لاسسته راوړنو خبری کیږي اوله دی مخی به نړیوال هم دگرځندوي لپاره دغه هېواد ته راوبولو او بله هېله می داده چې د هیله له خصوصي سکتور څخه هم لرم چې ځینی توریستي کارکونکي وروزي، ښه خدمات ترسره کړي او په دی سره خپل افغان کلتور، هنر او نور څه سیاحتیو او توریستانو ته وښي .

آواز : له تاسو څخه ډیره مننه

چې مور ته مووخت راکړ او پوښتنو موځواب راکړ .
فراهي : له تاسی څخه هم مننه چې دگرځندوي په برخه کې مو علاقه مندی پیدا کړه او دلته راغلی .

با امریت رادیو تلویزیون ولایات آشنا شوید

با توسعه وسایل تخنیکي عصری ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی مصمم بر آن شد تا رسانه های گروهی و جمعی به خصوص رادیو تلویزیون را در سطح ولایات برای معرفی و شناساندن هرچه بیشتر و

بهرتر، زبان، تاریخ، فرهنگ و سایر خصوصیات مردم و انعکاس کمبودی ها و مشکلات اقتصادی، اجتماعی و استعداد های مطرح و ترویج فرهنگ اصیل افغانی را در ولایات منحصراً رسالت هدفمند و تاریخی ترویج دهند. رادیو تلویزیون ولایات از سال 1386 در چوکات امریت فعالیت های نشراتی و اداری مراکز تلویزیونی و رادیویی ولایات را عهده دار بوده و سعی و تلاش دارد تا نشرات را به سطح ولسوالی ها گسترش دهد. در آغاز هدف نشرات در ولایات توسعه نشرات رادیویی مقابله با تبلیغات سوپیرون مرزی و آگاهی عامه بود سپس در ولایات تصمیم اتخاذ نمودند تا در قدم اول در تعدادی از ولایات بزرگ و درجه اول مثل هرات، ننگرهار، بلخ، کندهار، کندز، خوست، پکتیا، هلمند، فراه، بدخشان، جوزجان، فاریاب، بغلان، نیمروز، غزنی، زابل، غور و ارزگان ترانسسمیترهای روسی و چکوسلواکی نصب و مونتاژ نمایند نشرات رادیویی عملاً آغاز گردید اکنون تعداد این رادیوها در ولایات به 27 مرکز میرسد. سپس در جریان سال 1363 شبکه های تلویزیونی در ولایات :

غزنی، هرات، کندهار، پکتیا، خوست، فراه و ننگرهار که بانصب فرستنده های تلویزیونی نشرات محلی در ولایات به طور رسمی آغاز به نشرات نمود که ایجاد گزارشات مهم سیاسی و اجتماعی از تلویزیون مرکز از طریق دستگاه شمشاد فرستاده می شد که نشرات الی سال 1371 بدین منوال ادامه داشت. دستگاه شمشاد که در اثر جنگ های داخلی متضرر که ولایات به طور محلی نشرات داشت و با آمدن طالبان در افغانستان نشرات

اداره مجله آواز همواره کوشا بوده تا ادارات نشراتی و اداری رادیو تلویزیون ملی افغانستان را به خواننده گان به شناسایی گیرد. به همین ملحوظ امریت رادیو تلویزیون ولایات

که اداره وصل ارتباط و روابط بین امریت های رادیو تلویزیون ولایات با ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی در مرکز می باشد. و در ضمن راه حل مشکلات اقتصادی و نواقص تخنیکي و به راه اندازی کورس های آموزشی منجمت و ژورنالیستی برای کارمندان رادیو تلویزیون ولایات با همکاری معاونیت تخنیکي ، نشرات رادیو تلویزیون، ریاست اداری و امریت پلان مهیا می سازد.

رادیو تلویزیون ولایات در سال 1362 در چوکات ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی رسماً ایجاد و به فعالیت نشراتی در ولایات آغاز کرد و تا اکنون در ولایات کشور در حدود 33 مرکز تلویزیونی و در 26 ولایت مراکز رادیویی ملی فعال و نشرات دارند. تلویزیون های محلی و ملی ولایات در ابتدا از طریق دستگاه شمشاد مواد نشراتی اخذ یک روز بعد از تلویزیون های خویش آنها نشر مینمودند که با به وجود آمدن سیستم (داوننگ) در ولایات اکنون قادر هستند همزمان برنامه های تلویزیون ملی را همراه برنامه ها و گزارشات محلی که خود تهیه میدارند نشر نمایند. همگام

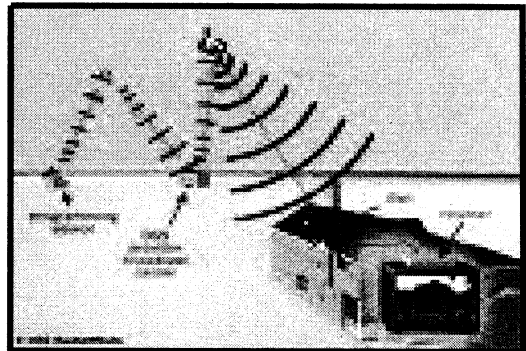
و رهنمود های نشراتی را به عهده داشته قوانین، مصوبات و احکام ریاست جمهوری اسلامی افغانستان را به اسرع وقت به مراکز رادیوتلوویزیون های ولایات ارسال و از تمام امور نشراتی و تخنیکی مواظبت دایمی می نمود و هیات های راجهت رفع مشکلات نشراتی و تخنیکی به رادیو تلوویزیون ها اعزام می نمود معاونیت نشرات در چوکات خود مدیریت عمومی نشرات رادیو، مدیریت عمومی نشرات تلوویزیون، مدیریت آرشیف نشراتی، مدیریت اداری داشت که جهت غنامندی آرشیف های نشراتی ولایات مواد

نشراتی را از آرشیف عمومی رادیو تلوویزیون ملی جهت ثبت و کاپی اخذ و پس از انتقال در کست های جداگانه به اثر تقاضای رادیو تلوویزیون ها به دسترس شان قرار داده می شد از سال 1386 به این طرف که ریاست رادیو تلوویزیون ولایات به امریت تعویض گردید که مسوولیت این اداره را الحاج عبدالقادر جاوید که یکتن از کارمندان سابقه دار تجربه کار و مسلکی می باشد به عهده دارد. تشکیل مرکزی آن نیز 50 در صد کاهش یافته با آن هم توانسته است ارتباطات کاری خویش را با امریت های مربوط تامین و ایشان را تشویق و ترغیب می نماید تا با ارسال برنامه و گزارشات و یژه تلوویزیونی و رادیویی مثل معرفی ولایات و ولسوالی ها، روند بازسازی معارف، صحت و معرفی آبدات تاریخی و انعکاس کلتور و فرهنگ مردم متدین ما که در شناسای و معرفت فرهنگ رول بس عمده داشته تامین نماید امریت رادیو تلوویزیون ولایات در نظر دارد تا پروسه نشرات رادیویی و تلوویزیونی را به سطح ولسوالی ها در همه ولایات گسترش و مردم را در روشنایی اهداف ترقی خواهانه و پیشرفت های به دست آمده دولت جمهوری اسلامی افغانستان قرار دهد.

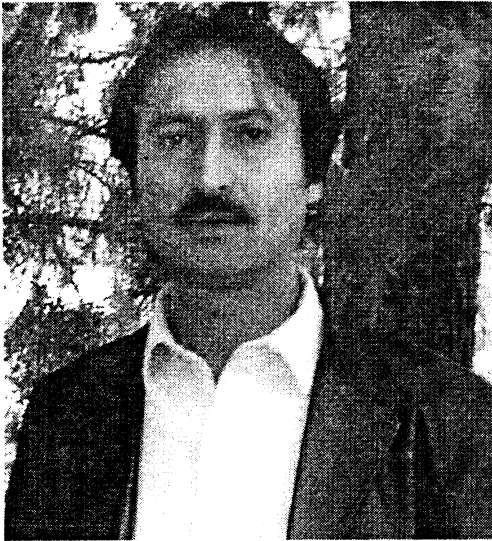

تلویزیون ها به طور محلی متوقف و آرشیف های نشراتی به شمول فرستنده ها در یک تعداد از ولایات تخریب شد با سعی و تلاش ریاست عمومی رادیو تلوویزیون ملی افغانستان و امریت ولایات دستگاه های فرستنده تلوویزیون های ولایات یکی پی دیگر فعال و به نشرات آغاز کرد که تا اکنون به شمول ولسوالی شنینند در 33 ولایت نشرات تلوویزیون به سیستم (داونلنگ) یا آخذه ماهواره نشرات مرکز را اخذ و نشر می نمایند و ولایات که امکانات تخنیکی دارند می تواند برنامه های محلی را ثبت و نشر نمایند.

قابل یادمانی است که در سال 1362 زمانیکه ریاست رادیو تلوویزیون ولایات در چوکات ریاست عمومی رادیو تلوویزیون عرض اقدام نمود معاونیت تخنیکی و نشراتی داشت که تامین کننده ارتباط امریت های رادیو تلوویزیون ولایات با ریاست عمومی رادیو تلوویزیون ملی بوده معاونیت تخنیکی عهده دار پلان های تخنیکی و معاونیت نشراتی ارسال مواد نشراتی به خصوص مواد نشراتی که کاربرد چندین بار آن در تلوویزیون وجود داشت مثل آهنگ های میهنی و شاد، فلم های هنری افغانی و خارجی با ترجمه دری و پشتو و همچنین مواد ثبتی رادیویی مطالب و مضامین

بريالی ولي دښتوژبې غزل بول سندر غاړی

درنو لوستونکو! بريالی ولي دښتواوسنيوسندر غاړو هغه غزل بول، او نوښتگر سندر غاړی دی چی خانته خانگری اواز اوسبک لري. دده په اوازکی يویت درد، سوز اوله ټولونه مهمه خبره چی په بريالی ولي کی ده، هغه دکلام انتخاب دی. تاريخ گواه دی چی ددنیادتلیاتو سندر غاړو په ابدیت کی لوی رول دښه کلام انتخاب دی. تاسودرنو لوستونکوته په ډېره مینه بلنه درکوم چی له بريالی ولي سره مرکه ولولی، اوله ژوند او فن نه بی څه ناڅه خبرشی .

اواز- بريالی ولي په پیل کی سلامونه او جوړ په خیر؟
بريالی - تاسونه هم ډېره مننه زه هم ټولولوستونکو ته سلامونه وایم.

اواز- دسندرو دنیا ته ولی راغلی، درد و، شوق و، او که مجبوري وه ؟

بريالی- ستاسو پوښتنه دوه برخې لری، یوخوازه په یوه هنري کورنی کی زېږیدلی یم. زماپلار هم په هنرکی لوی لاس لرلوزه له زده کړوڅخه وروسته دهنرډگرته راغلم، چی دملگروله خوا ډېروهڅول شوم. چی اودازماشوق اومینه وه او هغه نامعلوم دردوچی زه یی دهر چاپه خوله اوژبه باندي

راوستم

اواز- تر اوسه پوری موڅومره سندرې ويلي دي ؟

بريالی- یو رسمي سندرې دي او بل غبرې رسمي، رسمي سندرې هغه دي، چی یو البم جوړیږي اوپه رسمي ډول خپریږي، نو هغه زما څلور البمونه دي چی په هریوه کی ۱۱ سندرې دي.

اواز- داغبرې رسمي څه معنی لري ؟

بريالی - غبرې رسمي په دی معنی چی ما په یوه محفل کی ثبت کړي، هغوی بازار ته راوبستي اوحتی ماپه راډیو کی بېرته اورېدلي دي.

اواز- که یوڅوک وغواړي چی ښه سندر غاړی شي نوڅه بایدوکړي ؟

بريالی- اول دی ښه شعر انتخاب کړي، دښه شعر دانتخاب ترڅنگ دی هماغه شعر په هماغه اندازکمپوزکړي او ودی وایي دغه خوشیان چی په یوه سندر کی راټول شي نوزماپه خیال چی ښه سندر غاړی به شي.

اواز- تاسودښه کمپوزاښه شعرخبره وکړه، تاسوته کمپوزونه څوک جوړوي؟

بريالی- زه په خپله هم کمپوزونه جوړوم، په ننګرهارکی زمامشورورگل جان صادق دی، هغه یی راته جوړوي اوکله کله په پېښورکی له نامتوکمپوزجوړونکی ماس خان وصال نه هم مرسته غواړم.

اواز- تاسودکلام په انتخاب کی ډېر دقیق یاست دکاروان صیب، دروېش دراني اونوروپښوښوشاعر اتوشعرونه موويلي دي، ستاسو په خیال دښه شعر انتخاب دسندر غاړي د ابدیت لپاره څومره اړین دي؟

بريالی - دښه شعر انتخاب ډېر ضروري دی زه دکلام دانتخاب لپاره یوکمپسون لرم چی مصطفی شالك، محمودکوچی، عبدالله پیکار او عبدالهادي هادي صیب په کی دي. دوی همېشه له ماسره مرسته کوي اوحتی دسندرودثبت په وخت کی راسره وي چی کوم تکی غلط نه کړم.

اواز- تاسو موسیقي له جا زده کړی ده؟

بريالی- درسمي زده كړو لپاره ه بېلابېلو استادانوسره ناست يم اودموسيقی له قانون سره سم می ورته شكره ايښي ده .زمالومری استاد دادمحمدالفت اهنك و،بياله هغی وروسته كله چی مهاجر شوم نو هيله می وه چی له استادشاه ولي سره زده كړی وكړم،يوڅه وخت می له استادسره تېر كړل خو بيا حالات داسی راغل چی هغه بی له وطنونو فاكتر .
اواز- څه ډول او د چا سندری ډېری خوښوی ؟

بريالی- زه نوښتگر سندرغاړي خوښوم،استادشاه ولي اواستا اولمیرمی خوښیږي .
اواز- نن سباداسی معمول دی ،چی هرڅوك دخپلو سندرولپاره كلپونه جوړوي ، خوتاسودغه كارنه دی كړی . ددی څه وجه ده،په خپل موزیک موباوردی چی پرته له كلپونویی هم خلك خوښوی ؟
- زما په خپلی موسیقی باوردی ،نوکه كلپ ورسره وي اوكنه ماته فرق نه كوي .هغه به څه موسیقي وي چی بی له كلپه بی خلك خوښه نه كړي اوپله خبره داده چی دكلپ جوړول هم څه بده خبره نه ده زه هم په يوه كلپ كار كوم چی كه خدای كول ژر به یی خپلومینه والوته وړاندی كړم ،خوچی هرڅه بی دافغاني اوښتني كلتوراستازولي وكړي .زه چی ددی خنوسندر غاړوسندری گورم نوکه په لسوبرخویي ووبشونویوه برخه یی دښتني كلتوراونهه نوری یی دپهرني كلتوراستازولي كوي .

اواز- واده دی كړی ؟

بريالی- واده می كړی .

اواز- نوڅه ثمره دواده هم لري ، منظورمی څوماشومان لری ؟

بريالی- بچی می څلور دي ،دوه هكان دي اودوه نجونی

اواز- هغوی به هم سندری وايي كه نه ؟

بريالی - هغوی می خپل انتخاب ته پریښي دي ،خاواس یی دتعلیم وخت دی ،خوکه موسیقي ته راخي نو باسواده موسیقي په انتخابوي .كه همدا اوس مورته دكوم هېوادملي سرودراوړل شي نوموړی نه شو غږولی اوكه زمونږملي سرودچېرته یوسنی نوتاسوبه یی وگورئ چی پنځه سوه كسان به یی یوځای غږوي خو غلطی به پکی نه وي ، ددی وجه داده چی هغوی دموسیقی نه په ژبه پوهیږي .په افغانستان کی خلك په معیاري موسیقی پوهیږي .

اواز- كوم خواره مو ډېر خوښیږي ؟

بريالی- والله زما سبزیجات ډېر خوښیږي .

اواز- سبزیجات خو بلا ډېردي كوم سبزیجات ؟

- بېندی (لبروگان) اونور....

اواز- كوم داسی كار دی چی بريالي ولي په خپل تیر ژوند کی نه دی كړی او اوس یی ارمان ورخي ؟

بريالی- زه داقتصادپوهنخي ته بريالی شوی وم ،چی ما بايددهغی په خای دښكليو هنرونو پوهنخی ویلی وای .

اواز- په دی ټوله دنیا کی موڅه شی ډېر بد راخي او څه مو ډېر خوښ دي ؟

بريالی- له جنگه می ډېر بد راخي او مېنه او محبت می ډېر خوښ دي .

اواز- گڼه گڼه موخوښیږي اوكه تنهایی ؟

بريالی- والله تنهایی دډېر كم وخت لپاره خوښوم .

اواز- نو كله چی تنها شی نو د څه شی په اړه ډیر فكر كوی ؟

بريالی- دراتلونكي په اړه فكر كوم چی زه باید په موسیقي کی څه وكړم .

اواز- بريالی جان ولی بیره مننه چی داواز مجلی پوښتنو ته موخوابونه وویل .

بريالی - ستاسو دی هم كور ودان وي مننه .

غزل ماندگارترین قالب شعر فارسی

روح الامین امینی

محتوا

در طول تاریخ غزل، در این قالب بیشتر کارهای عاشقانه و عرفانی داشتیم که محتوای غالب شعر فارسی نیز به شمار می‌روند و در هر دوی این گونه‌ها در بین قالب‌های شعر فارسی موفق‌ترین کارها را در غزل می‌یابیم و در کارهای امروزی هم کارهای زیبایی زیادی در این قالب می‌توانیم پیدا کنیم که به مسایل اجتماعی پرداخته‌اند و این نشان می‌دهد که غزل ظرفیت پذیرش مظهرهای مختلف را نیز به خوبی دارد و عهده حمل آن‌ها را می‌تواند بردوش بگیرد. هر چند در قالب‌هایی مانند مثنوی و حتا رباعی و دوبیتی نیز این اتفاق افتاده است.

زبان

از نگاه زبانی نیز به طور مثال ما امروز کمتر می‌توانیم قصیده‌ای با آن ساخت مشخصی که از قصیده در ذهن داریم پیدا کنیم که در عین حال شامل مولفه‌های شعر امروز نیز بشود. به طور مثال زبان شعر امروز را به شکل واضح مخاطب در آن ببیند در حالی که در قالب غزل ما می‌توانیم غزل‌های فراوانی را ببینیم که از مرز شعرهای سپید دهه چهل نیز گذشته‌اند و حتا غزل‌هایی را می‌توان سراغ گرفت که به عنوان غزل پست مدرن شناخته می‌شوند.

منظور این است که این تفاوت در حدی است که اگر یکی از کارهای ابوالمعانی و غزل‌های حضرت حافظ را در کنار هم بگذاریم، حتا آدمی که برخورد جدی با شعر ندارد هم می‌تواند بین آن‌ها تفاوتی قایل شود که این تفاوت تنها به پیچیدگی‌های زبانی یا درونی شعر خلاصه نمی‌شود و از بیشتر زاویه‌ها می‌توان آن‌ها را از یک دیگر تفکیک کرد. با این که تا اندازه‌ای می‌توان تفاوت کارها را به شخصیت آفرینش‌گران هم نسبت داد اما مساله اصلی این است که این تفاوت در اثر گذر غزل از کانال‌های زمانی ایجاد شده به گونه‌ای مثال اگر کارهای شاعرانی که در سبک عراقی دست به آفرینش زده‌اند را کنار یک دیگر بگذاریم، می‌توان از نگاه ضعف قوت و بعضی از خصوصیات را بین آن‌ها تفاوت قایل شد اما از نگاه کلی تفاوت‌چندانی با یک دیگر ندارند و همین‌طور است غزل‌های سبک هندی. این جاست که می‌بینیم غزل مطابق شرایط زمانی، آن قدر ظرفیت چرخش را داشته که بتواند تا امروز به عنوان یکی از مطرح‌ترین قالب‌های شعر فارسی بماند و در عین حال جواب‌گوی زبان و مفاهیم زمان‌های نیز باشد.

هر چند تفاوت‌های زیادی را می‌توانیم بین غزل معاصر و غزل کلاسیک ببینیم و این تفاوت را از زبان آثار شروع کنیم تا نگرش آن‌ها نسبت به عناصر محیط، درونمایه آثار، تا اندازه‌ای شکل غزل و خلاصه در تمامی ابعاد می‌توان دید تا جای که در شعر کلاسیک مثلاً مکتب‌های خراسانی، عراقی، هندی و بازگشت را در دوره‌های مختلف داشتیم در غزل امروز در همین دوره مشخص می‌توانیم تنها در غزل از غزل مدرن، غزل فرم، غزل پست مدرن یا گونه‌های متفاوت دیگری که شاید در چوکات بندی مشخصی نیامده‌اند نام برد. حالا باید دید که علت این پویایی و مانایی غزل نسبت به دیگر قالب‌های کلاسیک چیست؟ و در طول قرن‌ها و عبور از دهلیزهای مخوف زمان چگونه توانسته هویتش را حفظ کند تا جای که در هر دوره زمانی کارایی خاص خود را برای همان موقعیت داشته است. سازش پذیری ظرفیت تغییر پذیری و سازش با زمان یکی از عمده‌ترین دلایل ماندگاری این نوع شعر است. اگر درآمدی بر زبان غزل داشته باشیم، در غزل‌های سبک عراقی با کارهایی از دست غزلیات حضرت حافظ که شاید بتوان از او به عنوان شاخص‌ترین چهره غزل در تاریخ ادبیات نام برد رو به رو می‌شویم آثاری که هر چند نسبت به کارهای امروزی پیچیدگی‌های خاص خود را دارد اما در تفاوت با غزل‌های سبک هندی می‌بینیم که کارهای بسیار سهل و زود فهمی است.

شکل

اما شکل غزل یکی دیگر از دلایل پایایی این قالب شعر فارسی شده است. به طور مثال در قالب قصیده ما می بینیم بر علاوه قیود وزن و قافیه قیود های دیگری نیز وجود دارد. یک قصیده دارای پیکرهای مشخصی مانند تغزل و تشبیب و گریز است که در موقع سرایش به نوعی باعث ایجاد دست و پاگیری برای شاعر می شود و قصیده هایی که از آغاز شعر فارسی داشتیم، معمولاً برای مدح سروده شده بودند و از نظر طول هم یکی از طولانی ترین قالب های شعر فارسی به شمار می روند. از این چند درجه می بینیم که غزل در مقابل قصیده قرار دارد؛ یعنی به جز قرار داد وزن و قافیه در آن دست و پاگیری دیگری نمی بینیم. هم چنین از غزل در تاریخ ادبیات بسیار به ندرت می بینیم که برای مداحی به معنای مصطلح آن استفاده شده باشد و معمولاً در آن کارهای عاشقانه و عارفانه را می یابیم و از نگاه طول هم میانه ترین موقعیت را برای خویش انتخاب کرده یعنی در قصیده که از 14 بیت به بالا آغاز می شود و بیشتر قصیده های زبان پارسی را بسیار طولانی در می یابیم در حدی که حوصله ای برای مخاطب نمی گذارد و در مقابل آن رباعی و دوبیتی را در می یابیم که فقط در حد دو بیت است اما غزل را در بین این ها پیدا می کنیم که حد معمول آن پنج تا دوازده بیت است. همان نقصی که برای قصیده بر شمردیم در نقطه ای مقابل آن در رباعی و دوبیتی هم در بعضی موارد در می یابیم یعنی تا مخاطب در این دو قالب در فضای شعر قرار می گیرد شعر به پایان می رسد و مخاطب به لذت کامل دست نمی یابد؛ اما در غزل شاعر می تواند در بین این پنج تا دوازده بیت مخاطب را وارد

فضای ذهنی خود کند و در هر کجا که مصلحت دید شعر را تمام کند طوری که نه مخاطب مانند قصیده از طولانی بودن شعر خسته شود و نه هم مانند بعضی از رباعی و دوبیتی ها نتواند لذت کامل را از شعر ببرد و این یکی از برتری های این قالب نسبت به دیگر قالب های شعر فارسی است. موسیقی اینک می آیم بر سر مسأله موسیقی در غزل که در این زمینه در شعر های کلاسیک حرف اول را وزن، قافیه و ردیف می زند. و از این سه منظر می بینیم که قصیده و غزل در موارد زیادی مانند هم اند یعنی همان طوری که در قصیده باید بیت نخست مقفی باشد در غزل هم همین حکم است و قافیه و ردیف هم تا پایان شعر در مصرع دوم تکرار می شوند ولی از نگاه قافیه و در بعضی موارد ردیف تفاوتی بین غزل و قصیده وجود دارد که یک امتیاز دیگر را هم در مقابل قصیده به غزل می دهد. در یک قصیده شاعر مجبور است از قافیه هایی استفاده کند که تعداد زیادی از آن ها را بتوان در زبان فارسی سراغ گرفت؛ به این دلیل که طول قصیده ایجاب این مسأله را می کند و شاعر نمی تواند از هر قافیه ای برای شعرش استفاده کند و در بعضی موارد به خاطر محدودیت در قافیه از هر ردیفی هم استفاده کرده نمی تواند. در صورتی که در غزل دست شاعر باز تر است و به راحتی می تواند از بعضی امکاناتی که هم نشینی ردیف و قافیه های نو تر برای تولید تصاویر و حرف های جدید تر به شعر می دهند استفاده کند و هم چنین نشستن بعضی از ردیف و قافیه ها در کنار یک دیگر به موسیقی شعر نیز کمک زیادی می کنند

بین قصیده و غزل از نگاه وزن و قافیه و ردیف در همین حد خلاصه می شود و از نگاه اصول فرقی با هم ندارند. اما با دیگر قالب ها چرا! به طور مثال در مثنوی قافیه و ردیف در هر بیت تغییر می کند یعنی هر بیت قافیه و ردیف مجزا دارد و این مسأله هر چند که دست شاعر را در انتخاب قافیه و ردیف آزادتر نگاه می دارد اما به موسیقی کلی شعر نسبت به غزل ضربه خفیفی می زند. تغییر ردیف و قافیه در هر بیت در آن فضای واحدی که غزل می تواند مخاطب را نگه دارد نگه داشته نمی تواند. حالا می بینیم از این درجه چه تفاوت هایی بین غزل و رباعی و دوبیتی وجود دارد: اول از شباهت ها باید گفت که شباهت بین غزل، قصیده، دوبیتی و رباعی بسیار تنگاتنگ است و تمام این قالب ها باید دارای مطلع باشند و قافیه تا پایان شعر در مصرع دوم هر بیت تکرار می شود و هم چنین اگر شعر ردیف داشته باشد ردیف باید در پایان مصرع پایانی هر بیت تکرار شود. ولی تفاوتی که بین غزل و دوبیتی و رباعی وجود دارد که البته تفاوت تمام قالب های شعر کلاسیک ما با این دو قالب است در وزن است یعنی در این دو قالب شاعر مجبور و مکلف است که در وزن های مشخص آن ها شعر بگوید به این معنا که وزن رباعی فقط لاجول ولا قوه الا بالله است و در دوبیتی مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن و هر شعری که در دو بیت سروده شده باشد، وقتی می تواند وارد محدوده این دو قالب شود که در همین وزن ها باشد و چون ما اکنون در مورد قالب غزل حرف می زنیم می گوئیم این محدودیت در غزل وجود ندارد. همه این مسایل و چیزهای دیگری که در این فرصت اندک مجال بر شمردن آن ها نیست، باعث ماندگاری این قالب شیرین گردیده است تا جایی که در مقابل قالب های امروزی شعر هم برای آن می توان امتیازاتی را بر شمرد.

پیش از آنکه یک آهنگ سروده شود باید به کمپوز و موسیقی فکر شود

محمود کامن یکی از آواز خوانان خوش صدا و موفق موسیقی افغانستان است که از 17 سال بدینسو درلندن زنده گی میکند. علاوه بر اینکه دور از وطن در دیار غربت بسر میبرد، ولی هیچگاه از وطن واز هنری که دارد، خودش را دور احساس نکرده است.

کامن هنرمندی است که به نواختن آلات موسیقی مانند گیتار، طبله، ریاب، آرمونیه، اکاردیون وکیبورد دسترسی دارد. کامن دریک خانواده روشنفکر در شهرکابل به دنیا آمد و به گفته خودش او مکتب را تا صنف دوازده درلیسه عالی نادریه و فارغ التحصیل رشتهء تاریخ و فلسفه از یوهنتون کابل است.

آقای کامن چندی قبل به کابل آمده بود که گفتگوی مختصری شاترا با هم میخوانیم:

آقای کامن در جواب این سوال که چطور به کابل آمده چه کارها را انجام داده است، گفت: "محبت دوستان و وطنداران مرا وادار ساخت تا دو باره به وطنم برگردم، پلان های برای انجام کارهای هنری دارم، از سوی دیگر موسیقی عشق من است و همین عشق مرا میکشاند تا در این عرصه کار کنم. همچنین من بعضی از آهنگهای نو دارم که کلیپ آنها را باید در کابل بسازم و ثبت دی وی دی کنم."

کامن بیش از 30 آهنگ دارد که شانزده آهنگش تصویری شده است.

آهنگی که باعث شهرت محمود کامن شد، آهنگ " ز عشقت شاه مدینه... ویک آهنگ پشتو" که یارانه را سره نه کری - دومره خو وایه چی مین دربانای یمه" بود.

کامن میگوید وی با این آهنگش زیاد علاقه دارد و کمپوز این آهنگ را نیز خودش ساخته است.

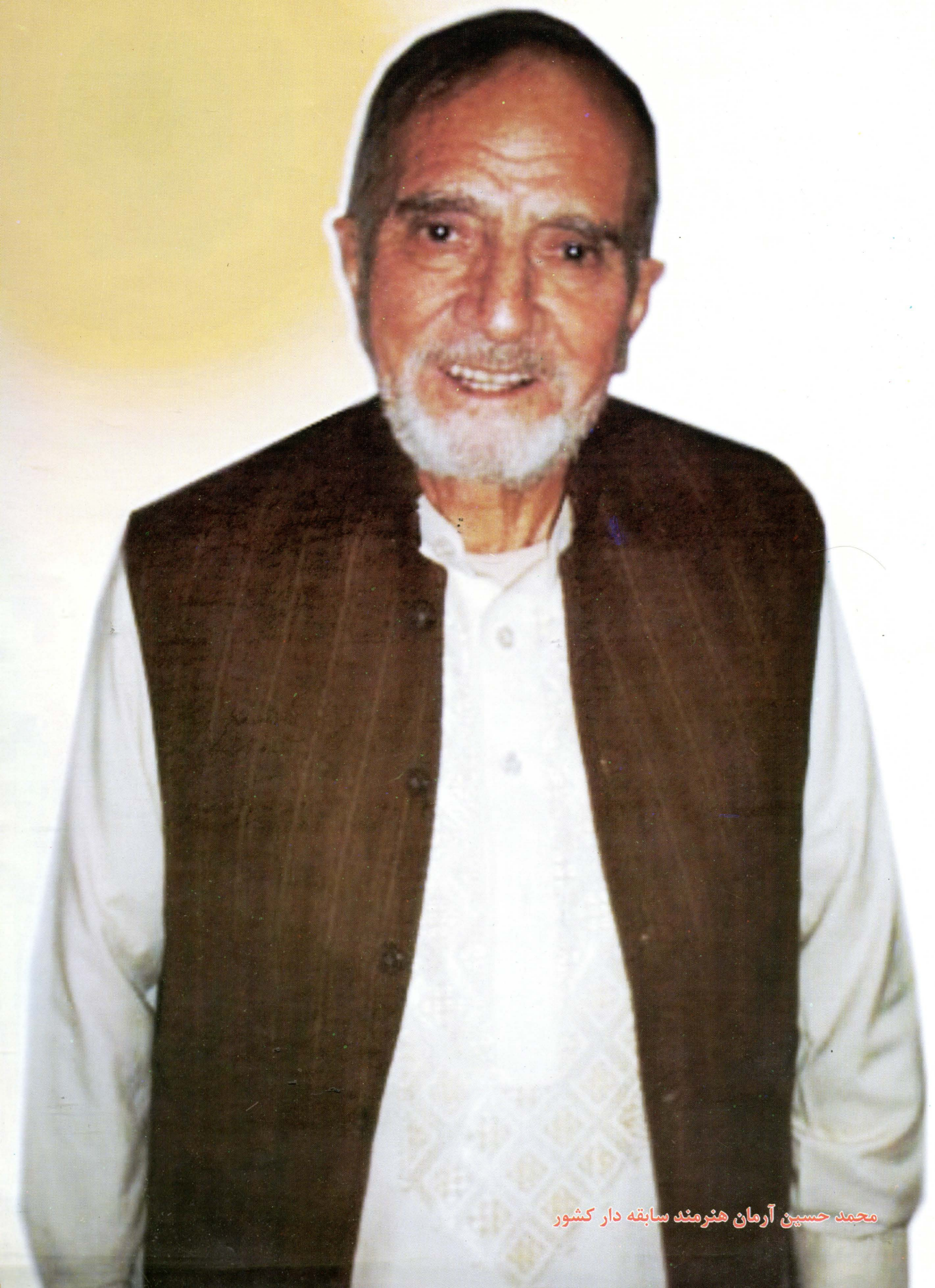
کامن، هنر را یک تحفهء خداوندی میداند و میگوید: " هنر یک هدیه خداوندی است که به تعدادی از انسانها داده میشود و بدون لطف خداوند هیچ کس نمیتواند، هنرمند شود." به گفته وی مردم ما با موسیقی خیلی علاقمند هستند و تعداد زیادی از جوانان میخواهند تا هنر مند شوند، کسانیکه میخواهند در این عرصه داخل شوند، اینها باید در قدم اول از استادان موسیقی مشوره بخواهند و سپس کارشان را در عرصه موسیقی شروع کنند.

محمود کامن خاطر نشان ساخت که او طرفدار موسیقی غزل نیمه کلاسیک و موسیقی محلی افغانستان است. به باور وی آهنگهای محلی ما بیان کنندهء کلتور و فرهنگ ما است.

کامن دربارهء وضعیت کنونی موسیقی افغانستان گفت: " موسیقی ما در بعضی عرصه ها رشد کرده، اما در بعضی بخشها دچار عقب گرای شده است، دلیل عقیمانی موسیقی این است که بعضی کارهای موسیقی ما به عجله صورت میگیرد که این امر باعث ناکامی موسیقی میشود.

وی همچنان میگوید، پیش از آنکه یک آهنگ سروده شود باید به کمپوز و موسیقی فکر شود. قبلاً کارهای هنری کنترول و بررسی میشد و قبل از ثبت از طرف هیئت شعر، کمپوز و آهنگ دیده و شنیده میشد، ولی اکنون این کار هیچ وجود ندارد.

کامن میگوید، خوبی هاییکه هنرمندان ما دارند اینست که هر کدام از اینها سبک جدا دارد من آهنگهای احمد ظاهر و خیال محمد را زیاد میشنوم و از هنرمندان هندی محمد رفیع را زیاد دوست دارم.

محمد حسين آرمان هنرمند سابقه دار کشور

RTA نفیسه فیصل نطاق

الکھوم

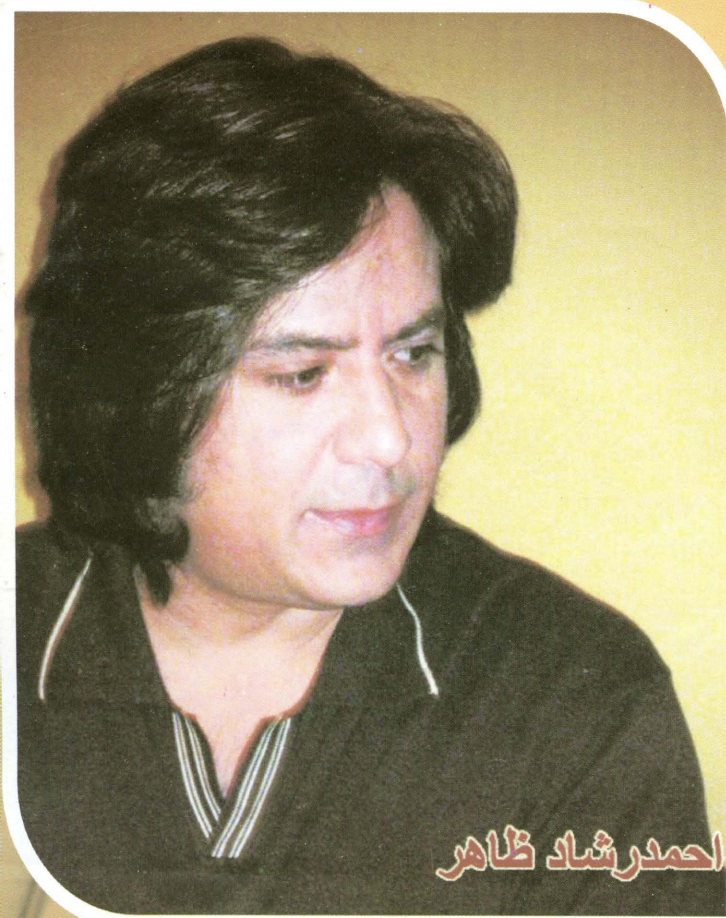
قہرزی

شہتی بخش پسر استاد رحیم بخش

هنر پیشه های سریال افسوس
صدیقه تمکین، نفیسه نفیس، سعیده بلخی و یاسمین یارمل

احمد رشاد ظاهر

فیروز کنڈزی فرمند

بريالی ولی

صفحه ششم

درخت

من آن درخت عاشقم که ساحلی است جایی من
صدای رودخانه ای نشسته در هوای من

ز ابرهای قبله هم تمتعی نمی برم
مرا بهار می کند حضور آشنای من

ز آب و خاک آتشی قد و قیام کرده ام
زمین عاشقانه ای گرفته است پای من

به برگ برگ من دلی ز انتظار می تپد
به شاخه شاخه می دود جنون ریشه های من

هزار بار دیگرم سر شکوفه کردن است
از این زمین، از این هوا، اگر رسد نوای من
قهقار عاصی

گریه کردم

دیشب دلم گرفت و ناچار گریه کردم
از تلخی ترانه با تار گریه کردم

فرسنگ ها دویدم تا بردش رسیدم
دربستنش چو دیدم، بسیار گریه کردم

من بودم و جهانم دل بود و داستانم
تب کرده بود جانم، تبدار گریه کردم

پای غزل فتادم رو با قصیده کردم
سر را نهاده روی گیتار گریه کردم

دل را بغل گرفتم تا منهدم نگرده
شب تا سحر به پشت دیوار گریه کردم

صد بار اشک فرقت بهتر بود از آنکه:
یک بار در حضور دلدار گریه کردم

دیدم به گریه هایم تابوت خنده هایم
بی کیفی ی صدایم یکبار گریه کردم

راحله یار

بارانه !

بارانه اوره

بینه بی مه اوریزه

په دغه خمکی

په دی شارو

په دی تروودینتو

په دی کندرو

اوپه سپرو کند والو

په دی خپرو

په دی خالی جونگرو

خزانونه بری سل واری راغلل

خوپسرلی بی

په دی دیر عمر لیدلی نه دی

شهبسوار سنکروال

خپه

تنها نه يم ستا يادونه راسره دي
 دهجران دشپو غمونه راسره دي
 معرفت ته دی حاجت د نورو نشته
 ستا دمینی کتابونه را سره دي
 له دی لویه تسلي به زړه ته څه وي؟
 ستا د سترگو تصویرونه راسره دي
 لاتر اوسه چی ژوندی یمه ساه اخلم
 دلیدو دي امیدونه راسره دي
 ستا دمینی بڼ به مراوی رانه نه شي
 تر مواوینکو بارانونه راسره دي
 د ساحل څپي می نه شي دوپولی
 ستا د زلفو تنابونه راسره دي
 ساحل

غزل

اوبشکه دصبا و مه دگل په رخسار پویوتم
 خاڅکی نا آشنا ومه دگل په رخسار پویوتم
 نښه د درد و نو علامه دغذابونویم
 کریکه وم نواومه دگل په رخسار پویوتم
 موج نه دسرو وینو را جلا شوم بله لار باندی
 ستړي د هر چاومه دگل په رخسار پویوتم
 هر چاده بدریغه ووهم ورتلماء
 خپه له دی دنیا ومه دگل په رخسار پویوتم
 خپل و که پردی و هرچا خپله وسه وکرله
 زه ستاسی حیا ومه دگل په رخسار پویوتم
 وڅخېدم زه د پرگنیز دزړه دتله نه
 ویرومه ژړا ومه دگل په رخسار پویوتم

نعمت گل پرگنیز

داوینکوباران

دلداره راته وایه چی جانان می یی کنه
 زخمی زرگی لپاره څه درمان می یی کنه
 زه رنگ په تهمتو نوشومه داستاپه یارانه کی
 چی زه پری عقیده لرم ایمان می یی کنه
 انتظار کی دی جانانه خمادوه سترگی څلور شوی
 سپرلیه رارسپزه سپیرو هیلو بهاران می یی کنه
 دمینی په اقرار درقیب هیلی نیمه خواه کره
 سپیده داغ دتاندو هیلو په آسمان می یی کنه
 ماشپی په رنوسترگوسیاکری ستاپه یادکی
 ددبروی خوابیوڅه جبران می یی کنه
 په لیدومی سترگی ستاپه لورکزی شوی
 کړوسترگولپاره څه نښان می یی کنه
 نږدی دي چی کی ډوب شم داوینکوپه دریاب کی
 ساحل ته رسېدوکی پشتي بان می یی کنه
 ماته ویل شرمیدمه چی زه ستایم اوته خماشه
 اوس وایه (امین زیه) چی آرمان می یی کنه
 همت الله امین زی

صلحه

راشي چي پخلا شو دبديو څخه تير شومونږ
 هيري كړوبدي په خاي كې سره ټول شومونږ
 څومره په بڼه كار وي چي يوله بل سره روغ و كړو
 مينه كې يوځاي په محبت كې سره يوشومونږ
 ستونځي سره هل كړو چي بل وخت ته پاتي نشي څه
 هم سره ټول په اخلاص كې سره پوه شومونږ
 داغنيمت وگنې په بل وخت كې به نه وو
 بيا به موارمان وي په آخر كې به پېښيمان وومونږ
 دارسواني پرېر دي دهرچا داوظيفه نه ده
 نه غواړو بدي بيا به رسو اشومونږ
 سترگي مونږيولي دصلحې وښي لاري ته
 دا ده ښو په هيله كې خوښيږ ومونږ
 دا ده ظاهر خوښه ده چي صلحې ته لار پرانيزو
 بڼه لاره خوډا چي دهرچا سره پخلاشو مونږ

ظاهر

غزل

حاصلم زین مزرع بی بر نمیدانم چه شد
 خاک بودم خون شدم دیگر نمیدانم چه شد
 ناله بالی میزند دیگر میپرس از حال دل
 رشته در خون میتپد گوهر نمیدانم چه شد
 ساختم با غم دماغ ساغر عیشم نمائند
 در بهشت آتش زدم کوثر نمیدانم چه شد
 محرم عجز آشبایهای حیرت نیستم
 اینقدر دانم که سعی پر نمیدانم چه شد
 سیر حسنی داشتم در حیرت آباد خیال
 تا شکست آئینه ام دلبر نمیدانم چه شد
 مشت خونی کز تپیدن صد جهان امید داشت
 جستجو ها خاک شد دیگر نمیدانم چه شد
 دی من و صوفی به درس معرفت پرداختیم
 از رقم گم کرد و من دفتر نمیدانم چه کرد
 بی دماغ طاقت از سودای هستی فارغ است
 تا چو اشک از پا فتام سر نمیدانم چه شد
 بیدل اکنون با خودم غیر از ندامت هیچ نیست
 آنچه بی خود داشتم در بر نمیدانم چه شد

بیدل

چی میشد ؟

دلم را برده از من عطر امواج صدای تو
 کدامین جاده راه دارد به درگاه سرای تو
 به بوی مهربانی ات اگر یک لحظه خوانی ام
 دلی از جنس گل‌های سحر دارم برای تو
 بریزم اشک شوقم را چو زمزم بر سر راهت
 بگردم دور دور تو بخوانم در هوای تو
 برای جستجویت من تمام دشت و صحرا را
 بگیرم از گل و باران سراغ رد پای تو
 عجب پیچیده بی در تارو پیود من
 چی می شد من اگر بودم شریک لحظه های تو؟

صنم عنبرین

این شب ز بخت کیست که فردا نمی شود؟
 بال سحر که بسته که پیدا نمی شود؟
 ای دل! صبور باش و به تدبیر تکیه کن
 از آه و ناله درد مداوا نمی شود
 دیگر گشاد کار خود از غیر کم طلب
 این عقده جز به دست خودت وا نمی شود
 باید به هم رسیم که موجی شود بلند
 هر قطره ای علیحده دریا نمی شود
 زاهد! دعا مخوان به سر کشتگان عشق
 هر بوالهوس حریف مسیحا نمی شود
 آزادگی به خون جگر غوطه خوردن است
 هر داغ دیده لاله صحرا نمی شود
 دل را بسوز تا سخنت دلنشین شود
 انشای شعر خوب به دعا نمی شود

رازق فانی

شناسایی کارمندان موفق R.T.A

انجنیر عبدالفرید میرزا زاده در سال 1338 در ولایت کابل متولد گردید. دوره ابتدائیه را در مکتب بریکوت و در سال 1358 از لیسه عالی میخائیکی کابل فارغ شد. در سال 1359 به خدمت عسکری سوق در سال 1363 با اخذ بورس تحصیلی عازم اتحاد شوروی سابق شد که در سال 1368 بادرجه لیسانس از رشته تلویزیون فارغ و در سال 1369 در اداره ورکشاپ واحد های سیار رادیو تلویزیون ملی به حیث انجنیر ترمیم مقرر گردید. موصوف از سال 1371 الی 1377 به حیث انجنیر در تلویزیون شهر پلخمری ولایت بغلان تعیین شد. در سال

1381 در ستدیوهای تلویزیون ملی به حیث انجنیر ستدیو های تلویزیون در بخش های مختلف تخنیک انجام خدمت نموده است. نظریه لیاقت که داشت در سال 1389 به حیث مدیر عمومی (میدیا سنتر) رادیو تلویزیون ملی توظیف و تا اکنون وظیفه محوله را در همین اداره به حسن صورت انجام میدهد. انجنیر فرید کورس های منجمنت، کمپیوتر و انگلیسی را تعقیب و سند فراغت را به درجه عالی کسب کرده است.

انجنیر سید بشیر مدیر عمومی ترمیمات دستگاه اوبی وان واحدهای سیار تلویزیون (TV OBVans) در سال 1366 به حیث تخنیک دایرکتر شامل وظیفه در رادیو و تلویزیون ملی افغانستان گردید. و دارای دیپلوم به درجه فوق لیسانس از پوهنځی انجنیری پوهنتون کابل می باشد. دیپلوم در تخنیک تلویزیون از انستیتوت فلم و تلویزیون کشور هند وستان اخذ کرده است.

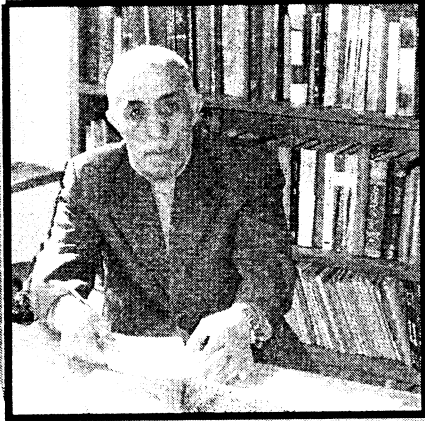
در سال ۱۳۸۰ و ۱۳۸۲ به حیث مدیر عمومی ترمیمات معاونیت تخنیک تلویزیون با طرح و دیزاین به خاطر تعویض نمودن و دیمونتاژ ستدیو های تلویزیون مرکز از سیستم انالوگ سابقه به سیستم پیشرفته دیجیتال با انجنیران و متخصصین کشور جاپان و همچنان به حیث ترجمان لسان انگلیسی با آنها ایفای وظیفه نموده است.

ابتکار عالی و طرح توسط انجنیر سید بشیر در سال ۱۳۸۴ از وسایل انالوگ سابقه لینک های مایکروویف Microwave Links به سیستم جدید برای حالات اضطراری آماده کرده است که ارزش و عاید اقتصادی برای رادیو و تلویزیون ملی افغانستان دارد.

انجنیر سید بشیر در سال 1372 به حیث استاد در مرکز تربیوی رادیو و تلویزیون ملی افغانستان به منظور آموزشی تخنیک سیستم مدرن تلویزیون و دوره کورس آموزشی کمره ویدیونی برای کارمندان تخنیک رادیو و تلویزیون تدریس کرده در کشور جاپان از تلویزیون توکیو جاپان و یونسکو تصدیق نامه های آموزشی اخذ نموده است.

موصوف عضو برد تخنیک رادیو و تلویزیون ملی افغانستان و مسوول نشرات مستقیم (زنده) تلویزیونی عیار نمودن لینک های مایکروویف (Microwave Links) فرستنده و اخذ درکوه اسمایی کابل هم است. موفقیت های بیشتر برای شان آرزو داریم.

عبدالمحمد اشکبار فرزند عبدالله تحصیلات عالی خود را به سویهء لیسانس پوهنخی زبان و ادبیات شبانه به پایان رسانیده است.

در سال 1366 از وزارت انرژی و آب به ریاست عمومی رادیو تلویزیون مراجعه و پس از موافقه نظربه علاقه و رشتهء تحصیلی در ریاست انستیتوت ریسرچ به حیث معاون مدیریت عمومی بررسی برنامه های رادیو و تلویزیون مقرر شد بالغو ریاست انستیتوت ریسرچ در سال 1372 به حیث مدیر کتابخانه توظیف شد. و تاکنون در همین پست به صورت صادقانه انجام وظیفه می نماید. صحت و موفقیت برایشان تمنا داریم.

خانم سیما یک تن از کارمندان موفق و سابقه دار رادیو تلویزیون ملی است.

زمانیکه تحصیلاتش را به سویه بکلوریا درلیسه اشتر گرام ولایت کاپیسا به اتمام رسانید در سال 1359 نظربه علاقه و درخواست شامل کار رسمی در رادیو تلویزیون شد و کار دفتری را از مدیریت عمومی محاسبه جنسی ریاست مالی و اداری آغاز نمود که سپس به مدیریت حاضری تعیین و تاکنون در همین اداره مصروف کار اداری است خانم سیما مدت سی سال وظایف را به وجه احسن انجام داده است.

موفقیت های بیشتر و طول عمر از بارگاه خداوند لایزال برایش استدعا می نمایم.

په افغانستان کې د انځوريز هنر تاريخي څرک

(ر) باوري

(مغارو) کې ليدل کيږي . د هغه وخت انسانانو د خپل احساس او هوس د څرگندولو لپاره انځورونه د بېروير مخ ليکلي او د انځورونو بيل بيل ډولونه يې لا تر اوسه ساتل سويدي، چې د لرغونپوهانو لپاره د بېري دورې تر ټول بڼه ښکارندويه لاسوندونه گڼل کيږي .

په افغانستان کې هم د هسپاني هيواد په څير د لرغونو انځورونو زياتي بيلگي سته ، د هزارسم په سمو څو ، د بساول په گارود اق کپرک او قره کمر په غرنیو مغارو کې په زياته پيمانه لرغوني انځورونه او نقاشی راڅرگندي او څيرل سويدي . د امريکايي لرغونپوهانو ، لوويس دوپري ، کارلتون گاون او لارنس انکيل په باور دا انځورونه د اویا (۷۰) زره کاله پخوا زمانو څخه بيا تر اته (۸) زره کاله پخوا کالونه په برکي نيسي .

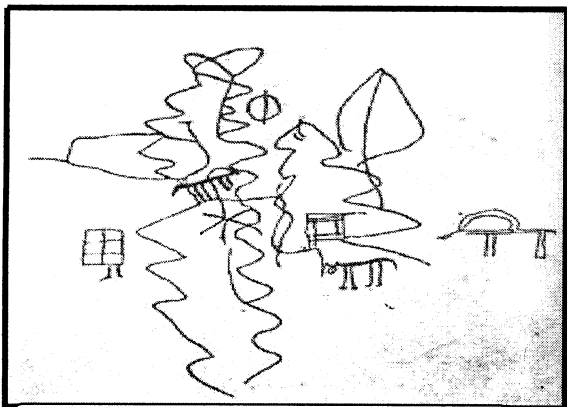
2- دا انځورونه او نقشونه په زياته پيمانه د حيواناتو او ژويو څيري او رسمونه دي ، د هغو انځورونو څخه چې د ژويو خانگري شکل او څيره تمثيل سوېده ، داسي بريښي چې د ا ډول انځورونه د ښکار کولو او يا هم د نښان زدکړي او پخولو لپاره کښل سويدي ، خو په هغو انځورونو کې چې چاپير يال يې د ژويو سره يوځای د بيلا بيلو رنگونو په کارولو انځور کړيدی ، له هغو څخه داسي بريښي چې د ليدونکي پام په زياته پيمانه د ژويو څيري ته نه بلکې د هغه انځور سوی ژويو و چاپير يال ته اړول کيږي ، د داسي انځورونو څخه ښايی موخه د مذهبي گرو ورو او يا سحر او جادو را څرگندول وي ، او په يوشمير نيمگرو انځورونو کې چې گډې وډې ليکي او کرښي ليدل کيږي د انځورونو لومړنی هڅي بلل کيږي او په خانگري توگه هغه منځني او منکسري او نامرتبي ليکي چې د يوشمير گارو په دننه او يا نورو خانگرو خايونو کې ليدل کيږي ، ښايی د هغه وخت د انځورونو د مينه والو د زدکړي لپاره ټاټوبي او د تمرين خايونه وي .

د انساني ژوند تر ټولو بڼه او څرگنده هنري بيلگه د انساني خاننتی (فردي) او ټولنيز ژوند دی . هر انسان په خپل سرښت او جوړښت کې ښکلا لري او د ښکلا پيژندنې ذوق او د هغی سره مينه لري ، چې دا په خپله د هنري بهير لومړنی سر چينه او اخځ دی . ښايی په نورو ژويو کې به هم د ښکلا پيژندنې او په ښکلا پوهيدني احساس وي ، خو هغه څه چې انسان په څرگنده توگه دنورو ژويو څخه را بيلوي هغه د انسان له خوا په ښکلا پوهيدنه او د ښکلا څخه درواتي احساس څرگندونه ده، چې په دې تر تيب يې دخپل اشرف المخلوقات حکم برملا کړيدی .

انسانانو د خپل ژوندانه د اوږد واټن په بهير کې د هنر بيلا بيل ډولونه منځ ته راوستي او هغه يې د خپلو خوښيو او احساساتو د څرگندوني لپاره کارولي دي . د هنر د بيلا بيلو ډولو نو څخه يو هم د انځورونو او نقاشيو خانگري هنر دی ، چې د انساني تاريخ له لومړنيو سليزو را پدېخوا د انسان مل او ياور دی . په انځورونو کې انسانانو د خپل هوس او احساس څرگندونه کړي او دا څرگندوني له پخوانيو زمانو څخه تر نننۍ روان بهير پوري ترلي او يوځای پالل سويدي .

(د هسپاني هيواد د لرغونو رساميو څخه يو کاپي سوی انځور)

د سمنگان په هزار سم کې پر بېرينو گارو د انځورونو بيلگه

1- تر ټولو پخوانی انځورونه د هسپاني هيواد په يوه لرغونی سيمي التميري پوري تړاو لري چې تاريخي پير يې لږ تر لږه دری سوه زره کاله پخوا کالونو ته رسېږي چې د بېري پخوانی زمانه په برکي نيسي . د يوشمير څيرونکو په اند پخوانی انځورونه په بنسټيزه توگه په دريو خايونو کې ليدل کيدای سي . لومړی ډول خای يې د گارو په وره کې چې د ښايست او زينت لپاره يې جوړ کړيدي ؛ دويم ډول خايونه د گالريو په څير د انځورونه لپاره د اوسيدو په يوه ټاکلی برخه کې ليدل کيږي ؛ او دريم ډول يې د مذهبي مراسمو لپاره په يوه خانگري ټاټوبي کې چې د سحر او جادو الهام هم ورڅخه واخستلای سي ، ليدل کيږي . په هر صورت د انسان له خوا تر ټولو پخوانی انځورونه په پخوانيو گارو

استاد کمال الدین بهزاد د سلطان حسین بایقرا (د واکمنی پیر د ۱۴۶۸ _ ۱۵۰۵ زیږد کال پوري) د واکمنی پر مهال د هغه هنر پال او علم دوست واکمن په دربار کې د یو شمیر نورو پوهانو ، او هنر پالو کسانو سره په هرات کې ژوند کړیدی . نوموړي استاد په انځورونو کې ځانگړی مکتب منځ ته راوست چې د هرات مکتب په نوم یادېږي .

استاد کمال الدین بهزاد د پنځلسمې میلادي پیری ستر هنر مند او انځورگر وو . نوموړی په ۱۴۵۵ میلادي کال د هرات په هنر پاله لمن کې نړۍ ته سترگې پرانستی ، د میرک استاد تر لار ښوونو لاندې یې لومړنی زدکړي د هرات په کتابتون کې بشپړي کړی ، د ۱۴۶۷ میلادي کال راوروسته یې په هغه کتابتون کې کار پیل کړ او تر ۱۵۰۷ میلادي کال پوري یې په پر له پسې توگه د نقاشیو او انځورونو په پنځونو بوخت وو .

له هغه وروسته بیا د سلطان حسین بایقرا په دربار کې د هنري او انځوریزو کارونو او د زده کونکو په روزنه بوخت سو ، په ۱۵۱۲ میلادي کال هرات د صفوی اسماعیل تر ولکې لاندې راغی اود هرات دبیري ناوړې قحطی په کلونو کې چې انسان د انسان غوښي خوړلو ته اړ وو ، استاد بهزاد په هرات کې پاته سو خو په ۱۵۲۰ میلادي کال صفوی اسماعیل استاد کمال الدین بهزاد د خپلې واکمنی پلازمینې

طبریز ښار ته ور وغوښت ، د څه مودی وروسته استاد د هغې بې کچې مینې له مخې چې د خپل هیواد سره یې درلودل ، د طبریز دربار پرېښود او هرات ته راستون سو .

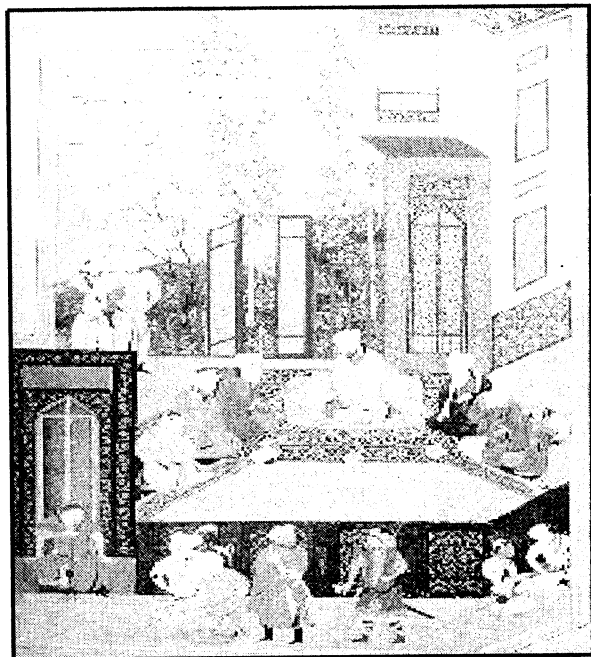
استاد کمال الدین بهزاد د انځورگری او نقاشی په برخه کې د ځانگړي سبک او مکتب ځاوند دی . په خپلو انځورونو کې د روښانه رنگ کارول او د ډول له مخې دبیلایلو صحنو پنځول او تصویرول ، د استاد هغه ځانگړني دي چې تر اوسه د نړۍ هیڅ هنر مند د هغه سره د سیالي تر بریده ونه رسیدی ، لاتر اوسه یې مکتب ځانگړی او سبک یې بی شمیره لارویان لري . د هنرتاریخ پوهان او څیړونکي په دې باور دي چې : استاد بهزاد د هنر تاریخ په زرينو پاڼو کې د لویدیز د را پایل او د ختیز د ماني سره برابر دريځ لري .

بهزاد د انځورونو او نقاشیوپه برخه کې د خپلو هنري ساحر و گوتو په برکت داسې پنځوني کړي چې د انځورونو شهکار ورته ويل کېږي . په ۱۴۷۸ میلادي کال یې د سعدي بوستان چې د علي مشهدي په لاس ليکلي شوی وو داسې په ښکلو انځورونو او نقشونو تزئين کړ چې لا تر اوسه د هنري اړخه ساری نه لري ، په همدې کال یې د سلطان حسین بایقرا په غوښته د سعدي بوستان یو ځل بیا نقاشي کړ ، چې همدا وروستی یاد سوی اثر اوس د بریتش موزیم په یوه ویتريز کې د هغه موزیم د ښکلا گاڼه ده . د ظفر نامي په نوم د شرف علي یزدي نامتو اثر چې د شیر علی په زیار بیا ليکل سوی وو د هغه اثر د تزئين لپاره د استاد بهزاد په لاس کښل سوي نامتو انځورونه د هغه کتاب ارزښت د شهکار پوریتو ته ورساوه چې اوس د جان هاپ کنس پوهنتون په کتابتون کې ساتل کېږي .

که د بیرو لرغونو زمانو را تیر شو د اروپا په یوناني او رومي پیر کې د انځورونو هنر ته زیات پام اوښتی و ، په اودیسه او الیاد کې د هومیر افسانوي کیسې ، د یوشمیر انځورگرانو په لاس وکښل شوی ، د اولمپ په غره کې د یوناني ارباب النوعو د مجسمو تر څنګ د هغوی انځورونه هم د مسکوکاتو او دبیرلیکونو په توگه پر گرگو او لویو دېرو حک او ترسیم سوی ، په رومي پیر کې د مذهبي تمایلاتو تر سیوري لاندې داسې ظریف او ځانگړي انځورونه وکښل سوه چې دکښونکو نومونه یې تل پاتي او همیشني کړل ، یوازي مکیلانز نه وو چې د پړیو په جوړولو کې یې تل پاتي تاریخي نوم وگټی بلکې یو شمیر نور لکه پیکو دیلا میراندلا اومارسي گلیو پیسینو او نورو نومونه د هنري تاریخ ستر څپرکي وگڼل سوه .

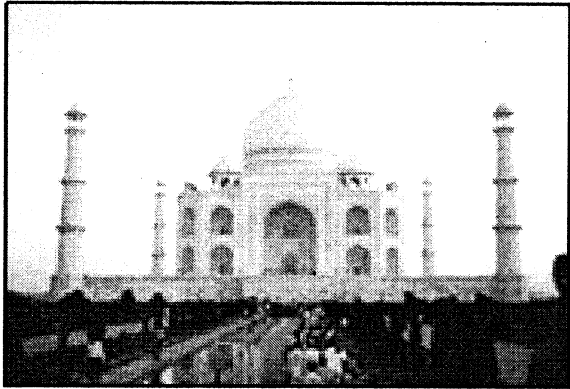
په اسیایي نړۍ کې د اسلامي معتقداتو له مخې د ژویو (حیه) انځور کښل شوني نه وه ، همدا لامل وو چې د انځورونو او نقاشیو هنر ته نه یوازي دا چې پام ونه سو ، او وده ورته کړل سوه ، بلکې د کیدو مخه یې هم ډب کړه . د دی سره سره چې دمتصوفینو او منطقویونو تر سیولاري لاندې یو شمیر متمردينو ته دا زمینه برابره سوه .

3- چې له یوې خوا یې د تنگو لنډو شونتیاو څخه د تصویري هنر او انځورگری دپلې کولو لپاره گټه پورته کړه او له بله پلوه یې د هغو ټاکلو موازینو په دننه کې د دی هنر د پایښت زمینه برابره کړه . په افغانستان کې استادکمال الدین بهزاد (۱۴۵۰ - ۱۵۲۰ زیږد کال) د دی ټولگی یوه ستره بیلگه ده

دبهزاد د انځورونو دوی بیلگی

په اسلامي نړۍ كې د ښكلو هنرونو او په خانگري توگه د انځورونو او نقاشيو هنر په زياته پيمانه د ودانيو په ښكلي كولو كې محصور او محدود پا ته سو . په داسې حال كې چې د نوري نړۍ هنري پياوړتيا د هنر په هره برخه كې وده كول او پراختيا يې موندله ، خو په اسلامي نړۍ كې د انځورونو او نقاشيو برلاسو هنر مندانو خپل خلاق ذهن او استعداد په ودانيو كې د ښكلو انځورونو او نقاشيو په پلي كولو كې ازمو يلى دى . په دې برخه كې زياتي بيلگي را يادولای سو چې د انځورونو او ښكلو نقاشيو د ثبوت لپاره وړاندي سي.

په اسلامي نړۍ كې د استاد بهزاد د انځورونو ارزښت يوازې په دې كې نغښتی نه دى چې انځورونه يې خانگري ښكلا او سيك يې نړيوال پلويان لري ، بلكې دا هنري هڅې د داسې چوپتيا ماتول وه چې كونكي ته يې په زياته پيمانه د سر بايللو زيان متوجه وو ، خو استاد بهزاد وتوانيدى چې خپل هنر د بشپړتيا لوړو پوړيو ته ورسوي او ورسره په ټولنه او خپل چاپير يال كې د درناوي او عزت ژوند خپل كړي . له هغه وروسته چې خپل ټاټوبي ته راستون سو ، بيا يې د شاگردانو او انځوريز هنر د مينه والو لپاره د لارښوني هڅو ته دوام وركړ . او په ۱۵۳۵ ميلادي كال په هرات ښار كې وفات او هم هلته خاورو ته وسپارل سو .

د استاد بهزاد دهنرى هڅو وروسته په منځني اسيا ، هند او زيات شمير عربي هيوادونو كې د انځورونو لړۍ پراخه سوه او په خانگري توگه د بهزاد مكتب زياته پراختيا وموندل ، چې زياتي بيلگي يې په يادسويو هيوادونو كې لا تر اوسه سته . د انځورونو تر څنگ د خطاطي هنر هم د انځورونو په ډول رامنځ ته سو ، د ليكونو ليكوالانو يوازې دى ته پام نه ساتى چې د ليكنې افاده وسې بلكې د ليك ښكلا هم د يوه ار او اصل په توگه په پام كې نيول كيده . پر زيارتونو او هديرو د ليكل سويو ډبر ليكونو او كتيبو څخه ښكاري چې د ليكنې

هنر كې مټ لكه د انځورونو په څير د پام وړ گرځيدلى وو . خو هغه انځورونه چې د ودانيو پر بيلا بيلو برخو د ودانيو د پراختيا په نيت كښل سويدي ، د دې هنر د ماهرينو په وړاندي نه يوازې د مخنوي هڅه نه كيدل بلكې د لا ښه كولو لپاره يې د وخت واكمنانو د هغوى لاس نيوى هم كړيدى .

په اسلامي نړۍ كې د ودانيو درى ستري بيلگي په گوته سويدي ، چې تر ټولو پخوانى هنري ودانى دقبت السخره يا السخره ودانى ده ، چې په اته ضلعي شكل جوړه سويده . په دې ودانى كې د انځورونو او نقاشيو ساده ډول څرگندېږي خو په هندسي منظمو شكلونو كې يې ښكلا برملا سويده ، د دې ډول ودانيو يوه بله بيلگه د سلطانيه ودانى ده چې هغه هم په اته ضلعي ډول جوړه سوى ، خو د ښكلو انځورونو شته والي د دې ودانى ارزښت له خپل ډول نورو ټولو ودانيو څخه را بيل كړيدى . په سلطانيه ودانى كې د انځورونو داسې بيلگي سته چې د شهكار تر بريده رسېږي .

په ودانيو كې د ښكلا او تزئين بيلا بيل ميتودونه دود او وده يې وكړل ، د گچبرۍ ميتود ، د روښانه رنگونو كارولو ميتود ، د هندسي رسمونو څخه د كار اخستلو ميتود او نور . د انځورونو او نقاشيو برلاسو هنر مندانو او كار پوهانو د ودانولو چارو د ماهرينو او استادانو سره يوځاى داسې په زړه پورې او ښكلي ودانۍ جوړې كړيدي ، چې اوسني نسلونه يې نړيوال كلتوري ميراث گڼي او د ساتني لپاره د ملگرو ملتونو په اډانه كې د يونيسكو ادارې تر څنگ يوپل نړيوال سازمان د ((نړيوال كلتوري ميراثونو سازمان)) په نوم پرانستل سويدي ، چې د نړۍ د ۱۸۶ هيوادونو له خوا يې ملاتړ كېږي .

پاى

اخځونه د الفبا په ترتيب :

باوري ، رسول . د منځني ختيز لرغونپوهنه . (كابل : كابل پوهنتون) ۱۳۶۶ .

جهاني ، عبدالباري . هرات پښتانه او ستره لوبه . (پيښور : د ساپي پښتوڅيړنو او پراختيا مركز) ۱۹۹۹ .

حبيبي ، عبدالحى . تاريخ خط ونوشته هاى كهن افغانستان . (كابل : مطبعه دولتي) ۱۳۵۰ .

نكا ، سيروس . از هنر هيتيها تا نقاشي امروزي تركيه . (تهران : انتشارات امير كبير) ۱۳۴۲ .

Minerva . the World of Ancient Spani Geneve.1976

په سلطانيه ودانى كې د انځورونو يوه برخه

شناسایی کارمندان موفق

سردار محمد نیازی فرزند غلام سخی فارغ صنف 12 لیسه عالی عاشقان عارفان در سال 1366 در بخش واحدهای سیار ریاست تخنیک رادیو تلویزیون ملی مقرر و سپس در ریاست مالی واداری به حیث مدیر استخدام، آمرتیممات موتر در مدیریت ترانسپورت، مدیر رسید اموال و اکنون مدیریت تحریرات ریاست مالی اداری اجرای وظیفه می نماید. آقای نیازی با اخذ دو تقدیر نامه و چهار تحسین نامه نظریه صداقت و شایستگی که دارند نایل گردیده است. موفقیت های بیشتر از خداوند متعال برایشان خواهانیم.

درس نیو تر تولو زیات مسوولیت...

اواز: سهیلا جانی د جگرو پر مهال جی کله کدوالی ته اره شوی زورنالیستیکی هخی دی خنجه وی؟
سهیلا: کله می چی په المان کی خو کاله تیر کړل نو هغه مهال دازادی رادیو په پراک کی خپرونی پیل کړی نو ما هم ورسره یو کال په رسمي او دری کاله به غیر رسمي ډول کار و کړ. وروسته له هغه یو بل تلویزیون د ارو پا لپاره په خپرو نو پیل و کړه یو کال می هلته ورسره د اسماعیل فروغی سره د ساعتی باشما خپرو نه پرمخ وړله خو ورسته دغه تلویزون دمالي ستونزو له کبله لمنځه لاړ. پیامی له یوه تلویزون سره چی له امریکایی خپرونی درلودی په کار پیل وکړ، خو شرایط یی لږ سخت وو او کارمی ورسره بریښوده پیامی له المان غږ سره کار پیل کړ او تر دی دمه پوری ورسره یم، خو نور مصروفیتونه هم ورسره لرم
اواز: اوس مهال چی په هیواد کی درس نیو بهیر خورا گړندی روان دی، تاسو یی دیوی ژورنالستی په تو گه څه ډول ارزوئ؟

سهیلا: دا دهیواد لپاره د پیری د خو ښی خای دی چی دومره رادیوگانی، تلویزونونه او چاپی رسانی په کی فعالیت کوي، خو یوه نیو که می پری داده چی دروغتیا ښوونی او روزنی په برخه کی یی لا تراوسه پوری دومره کوټلی گامونه نه دي او چت کړي زما له نظره د دوی تر تولو زیات مسوولیت زده کړی ته دخوانانو هڅول دي.

اواز: هیواد والو ته دی څه پیغام دی؟

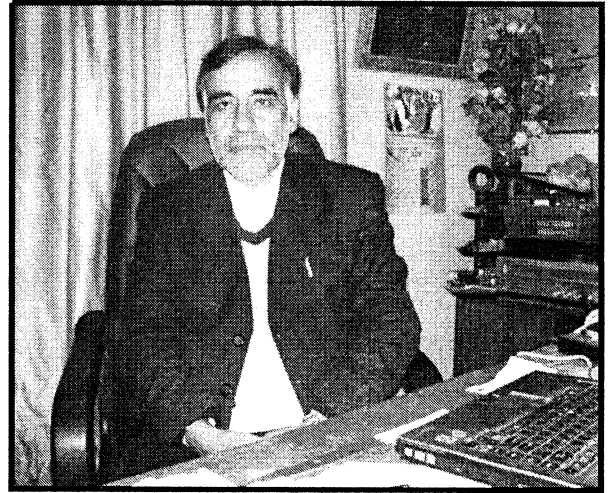
سهیلا: د درویشتو کلنو جگرو په بهیرکی زموږ هیواد ډیر زیانمن شوی دی، نو رسنیو ته می داپیغام دی چی دهیواد دجیانو لپاره روزنیز خپرونی جوړ او خپاره کړي چی په یو ډول نه یو ډول دغه تشه ډکه شي

اواز: مننه چی موږ سره مرکی ته حاضره شوی.
سهیلا: تاسو نه هم مننه چی ما ته مو وخت راکړ.

دنگرهار در ایدو تلویزیون په مکه خوځېږي

د حالاتو د نورمال کیدو په تمه ساتلی وه دیوشمیر نامعلومو کسانو له خوا ټوټه ټوټه اویا دکبار او زړی او سپنی په بیه له سره پوری وتله او په دی توگه دنگرهار در ایدو خپرونی له سقوط سره مخامخ شوی.

لږه موده تیره نه وه چی در ایدو او تلویزیون ټول تخنیکي وسایل تحویل خانه او سټډیوگانی چوراوتلا شوی او له امله یی د تلویزیون او رادیو خپرونی په ټپه ودریدی دغه راز دنگرهار ولایت جهادی شوار چی مشري شهید حاجی عبدالقدیر په غاړه درلوده، ددوی په خاصه پاملرنه رادیو او تلویزیون ته څه توجو وشوه رادیو او تلویزیونی خپرونی پیل کړی او همدارنگه یو یو پریزه ودانی ددفتري کارونو لپاره جوړه شوه چی تراوسه پوری ورځه استفاده کیږي بلاخره د ۱۳۷۳ هـ ش کال د عقرب په میاشت کی دهغه لنډوڅپو ترانسسمیټر په وسیله چی گاونډي هیواد پاکستان لخوا مجاهدینو ته ورکړل شوی ووځپلی خپرونی یوځل بیا پیل کړی او تلویزیون دهماغه پځوانی (روسي ترانسسمیټر) چی ۱۰۰ واټه طاقت غیري نورمال خپرونی پیل کړی چی په هغوی کی معیاري شکل خپرونی پرمخ نه وړل کیدی خودلیدونکو غوښتنو ته یی ځواب نشوویلی په دی ډول رادیو او تلویزیون دخلکوله نظره پریوت او مثبت اغیزه یی له لاسه ورکړه د تلویزیون ټول تخنیکي وسایل د وخت په تیریدو سره خراب او لمنځه لاړل دغه راز په ارشیف کی خوندي ډول ډول پروگرامونه، هنری او مستند فلمونه، علمي راپورونه، موسیقي، نور اسناد او مدارک بازار ته ووتل او دیوشمیری مسولیته اویه مادیاتو مینو کسانو لخوا ویلورل شول، یواځی ۳۷۰ هندي هنری فلمونه، ۱۸۷ روسی، ۹۶ امریکایي، ۶۳ فرانسوي، ۴۲ پولیندي، ۱۵ چکي، ۸ بلغاریایي او ۱۵ افغانی هنري فلمونه، پښتو او دري ډرامی د هیواد د نامتو هنرمندانو سندرې ډول ډول موسیقي رنگارنگ سندرې او کنسرتونه چی په عالی اولورکیفیت ثبت شوي وول له ارشیف څخه بازار ته ووتل لنډه داچی دنگرهار رادیو او تلویزیون ته نه جبران کیدونکی زیانونه واوښتل او قسما له سقوط سره مخامخ شول.

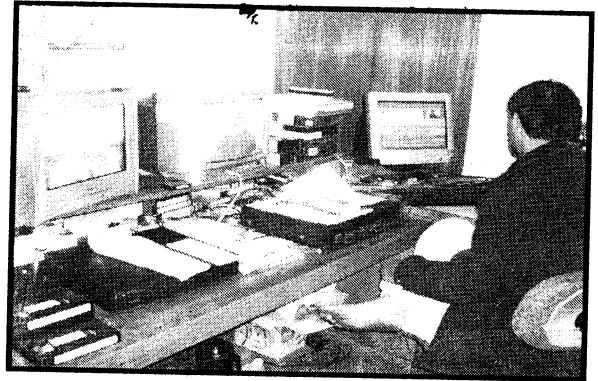

په لنډه توگه ویلی شو چه دنگرهار رادیو دیوی لنډی امتحانی دوری وروسته د ۱۳۶۱ هـ کال د جوزاپه دریا رسمه نیټه په رسمي بڼه په خپلو خپرونو پیل وکړ. چی دورخی دری ساعته ډول ډول خپرونی لکه دگولونو امیل، لیکونه ځوابونه، دښځو، ځوانانو، اردو، پولیس، اود موسیقي تر عنوان لاندی په منځینی څپه ۹۹۹ کیلوسانیکلوجی د ۳۰۰ متر ویندوسره یی سمون درولو، وړاندی کولی. در ایدو فعالیتونه دیو غیري رسمي تشکیل او بودیچی پرته پرمخ روان ووتړڅوچی په ۱۳۶۲ هـ ش کال کی یی تشکیل منظور او د دوهم لاس تخنیکي وسایلو په موجودیت سره یی په ۱۳۶۲ کال کی په رغنده او اصولي ډول پروگرامونه جوړ او نشرته وړاندی کړل چی لدی سره جوخت د پروگرامونو په کمیت او کیفیت کی هم د پام وړ بدلون رامنځ ته شو او له رادیو افغانستان څخه وروسته دنگرهار رادیو دخپلی سیمی داوسیدونکو سره د اریکو د ټینکولو یواځینی رادیو ثابت شوه دوخت له غوښتنی سره سم د ۱۳۶۳ هـ ش کال د قوس په شلمه نیټه دنگرهار تلویزیون هم رامینځ ته اویه رسمي توگه یی نشرات پیل کړ.

دا هغه وخت وو چی دشمشاد دستگاه په وسیله یی دخبرونو په شمول دری ساعته ډول ډول پروگرامونه له مرکز څخه تر لاسه کول او یوازی د مرکزی تلویزیون د موادو په اتکا دنگرهار تلویزیون ژوندی او ولاړ وو او یواځی محلي خبرونه مرکی او راپورتاژونه دیوی پانی CNG کمری په وسیله ثبت او وړاندی کول د ۱۳۷۱ هـ ش کال د ثور په پنځمه نیټه کله چی جلال اباد بنارته مجاهدین راننوتل رادیو ۱۰ کیلو واټه ټیسلترانسسمیټر دستگاه او یوه (۷) کیلو واټه چکوسلواکی ترانسسمیټر دستگاه چی دستیندپای او ریزرف په شکل مو

ملي راډيوټلويزيون رياست په تخنیکي لحاظ يوڅه ناڅه پياوړی شوی خو بوی دايمي بشري قوی ته ضرورت لري هغه څکه چې په ۱۳۸۷ کال کی دننگرهار ملي راډيوټلويزيون د اداري په پيشنهاده او دننگرهاروالي گل اغا شیرزي په همکارۍ دزراعت له کانال رياست لخوا په رسمي ډول ۵۰ جریبه ځمکه دننگرهار ملي راډيوټلويزيون په واک کی ورکړل شوه. اوگر دچاپیره احاطه یی بشپړه شوی .

دطالبانو په نظام کی دننگرهار ملي راډيو بیا دشریعت په نوم په نشراتو پیل وکړ ، چی حماسي ترانی ، نعتیه کلامونه او دیني مسایل به په کی بیانېدل .

چی دغه حالاتوتر ۱۳۸۰ هـ ش کال پوری دوام وکړپه هیوادکی دنوواوسیاسي حالاتوپه رامنځ کیدوسره راډيو او ټلويزيون ته ددولتي مقاماتوپاملرته راواوخته بهرنیودوستانو په دغه برخه کی لازمی مرستی ته ملاوتیرله دامریکامتحد ایالاتو USAID لخوا ۱۰ کیلوواټه هارټ ترانسمیتر د سټگاه په واک کی ورکړل شوه چی اوس دننگرهار راډيوپه شپه او ورځ کی ۱۶ ساعته په میدیم کی او ۲۴ ساعته د FM په ۹۳ او ۱۰۵،۲ میگاهیرټز څپوکی دخبرونو گردی میزونو سیاسی تیصورتڅنگ ۷۳ بیلابیلي خپرونی پرمخ بیایی چی نومونه به یی وروسته ذکر شي اودمرکزی افغانستان اوترسرحدی سیموپوری غاری ترپیشوره پوری اوریدونکی لري همدارنگه دننگرهار ملي ټلويزيون ددوست هیوادهنډپه مالي مرسته بیاله سره فعال او په عصري وسایلو سمبال شو.

چی دننگرهار ولایت په پنځومهمونقطوکی ټلويزیوني ترانسمیتر ونه لري چی کولای شي دټول ننگرهار (۲۲) ولسوالی ترخپل نشراتي پوښښ لاندی راولي خودهیواد ددښمنانولخوا دخوپړیاڼوولسوالی یوترانسمیتر زیانمن شوي همدارنگه دستلایټ په واسطه کولای شي چه ۴۱ بهرنیوهیوادوته خپل نشراتي سیگنال روسوي اودخبري سرویس گردی میزونو ترڅنگ ۴۰ بیلابیلي برنامی مخی ته وړی اوس مهال دننگرهار ملي راډيوټلويزیوکی درسیمیی کارکوونکو ترڅنگ ۱۰۰ تنه ځوانان په نشراتي تخنیکي اداري اونورو بیلا بیلو برخوکی کار کوی چی مالي امکانات ورته دننگرهار ولایت لخوا ورکول کبږي

اوس دننگرهار ملي راډيوټلويزيون کی رسمی تشکیل ترڅنگ ۳۹ تنه کارکوونکی لری ۱۱۰ تنه ځوانان هم په بیلابیلو برخوکی کار کوی . چی په شرقی زون کی یی په ټولو رسنیوکی لومړی مقام ترلاسه کړی .

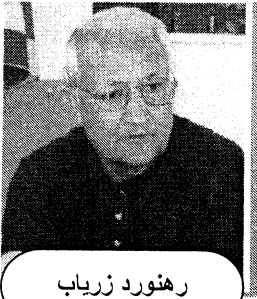
دننگرهار ملي راډيوټلويزيون اداره په دی هیله ده چی دولت ورته تشکیل زیات کړي ترڅو هغه ځوانان چی ورسره همکاري لري رسمی تشکیل کی ځای پرځای شي څکه اوس دننگرهار

چی همدا اوس دراډيوټلويزيون سنډيوگانو دفتري کارونولپاره یودوه پوریزه ودانی اودغونډو کنفرانسونو لپاره یو کنفرانس هال ترکار لاندی ده چی تر ډیره بریده یی کارونو نه بشپړ شوي او تمه ده چی په نوی کال کی راډيوټلويزيون هم ورته انتقال شي . دننگرهار ملي راډيوټلويزيون په سیمه کی دخپل ستراتیژیک موجودیت له مخی دزیاتو چلینجویا نگونه سره مخامخ دي ، دننگرهار راډيوټلويزيون اداره هیله کوی چی نور مقامات او په ځانگړي ډول دافغانستان اسلامي جمهوریت دټلويزيون لوي رياست دسیاسي ملحوظاتو په پام کی نیولو سره دننگرهار ملي راډيوټلويزيون سره خپلی تخنیکي او نشراتي همکارۍ له پامه ونه غورځوي ، دننگرهار ملي راډيو او ټلويزيون دخپل مرکزي راډيو او ټلويزيون دخانگړو خبرونو ، خبرونو ، اودهيواد ملي حاکیمت اصل ته په درناوي ټول پروگرامونه چی دولسونو دخبرولولپاره ضرور او اړین وي نشر او وړاندی کولوته دلومړیتوب حق ورکوي پرته لدی دننگرهار ملي راډيوټلويزيون په خپل خبري سرویس گردی میزونو سربریره په هیواد اوپه ننگرهار پوری اړونده له بیلابیلو شخصیتونو سره دهيواد دبیارغونی سولی او امن په اړه مرکی رپوټونه او بیلا بیلې اجتماعي ، سیاسي ، تعلیمي ، معلوماتي خپرونی نشرته سپارلي دغه راز یی دملی شورا دهنټونودغړیو دکابینې دوزیرانو اونورو ملي شخصیتونو خبری او له هغوي څخه په مستقم ډول دلیدونکو غوښتنی او پوښتنی خپری کړي دي ، په دی پروگرامونوکی دمختلفو سیمولیدونکو په ډیری مینی سره برخه اخیستی اودهيواد دبیارغونی ابادی سولی اودیموکراسی په اړه یی خپل نظریات نیوکی او پوښتنی طرحه کړي او دمربوطه چارواکولخوا ورته ځوابونه ورکړل شوي.

داستان کوتاه

مدیر مجله

رهنورد زریاب

- خدایا!

بعد مدتی درازی خوابش نمیبورد و اندیشه های گوناگونی در سرش دور میزد. سرانجام که به خواب میرفت، باز هم آن اضطراب و تشویش ناپیدا در ذهنش به جولان در میامد. خواب میدید شماره نو را که تازه از چاپ برآمده پیشش میارند. با شگفتی میبیند که روی جلد همان تصویر شماره پیشتر چاپ شده است.

- اه!

با شتاب مجله را ورق میزند. عیناً همان مطالب شماره پیشتر است. کسی که مجله را آورده، میرسد:

- این که شماره پیشتر است.

مرد میگوید:

- آن را دوباره چاپ کردیم.

فریاد میکشد:

- چرا اینکار را کردید؟

معاونش را صدا میکند. معاون میاید و شادمانه میگوید:

- ما شماره گذشته را دوباره چاپ کردیم.

میرسد:

- چرا این کار را کردید؟

معاون میگوید:

- تقاضا زیاد است.

فریاد میکشد:

- پس مجله این هفته چی؟

و به سوی مطبعه میدود. آنجا سروصدای ماشین ها بلند است. کارگران مشغول کار اند. با تعجب می بیند که همه کارگران چهره های نوری هستند و او هیچکدام را نمیشناسد. زاری کتان پیش هر کدام می رود و میگوید:

- من مدیر مجله هستم... من مدیر مجله هستم...

هیچکس به او توجهی نمیکند و او میخواهد گریه را سر بدهد.

ناگهان میبیند پسری از انتهای چاپخانه پدیدار میشود. لباسها و سرویش با سیاهی

سرب و روغن ماشین های چاپخانه الوده است. او را میشناسد. پسر سوی مدیر مجله می آید و مجله بی را که در دست دارد، به او نشان میدهد:

- شماره نو.

از خوشحالی میخواهد پسر را ببوسد.

- اه ... پس شماره نو هم...

با عجله مجله را ورق میزند. اما میبیند که همان مطالب شماره پیش چاپ شده است.

مجله را به یکسو پرتاب میکند و فریاد میکشد:

- شماره نو کجاست؟

بعد، احساس میکند که کارگران گرد او حلقه زده اند. همهء میهی بلند است. ماشین ها با سروصدا کار میکنند. آواز کارگران را میشنود که حیرت زده میگویند:

- این مدیر مجله است... مدیر مجله... مدیر مجله....

و ترسیده از خواب بیدار می شود.

با این همه وقتی فردا باز هم مجله را میدید، بر صفحات ان از محبت دست میکشید،

عنوانها را با علاقه چندین بار میخواند، رنگهای روی جلد را مدتها خیره مینگریست و ان شوق گرم کننده در رگهایش جریان می یافت.

یک روز عصر بود به سوی منزلش میرفت که با یکی از دوستانش برخورد. چون راه شان یکی بود، یکجا به راه افتادند و ازین درو آن در سخن گفتند.

در نزدیکی منزل او یک قرطاسیه فروشی بود. هرگز ازینجا چیزی نخریده بود. وقتی از جلو قرطاسیه فروشی میگذاشتند، دوستش گفت:

- من برای دخترم کتابچه میخرم.

هر دو به فروشگاه بالا شدند. معلوم شد که فروشنده از اشنایان دوستش است. فروشنده مردی فربه بود. و شکم بزرگی داشت. موهای میانهء سرش ریخته بود. لبهای لک و چشمهای برآمده بی داشت که در آن رگهای سرخرنگی دیده میشد. دوستش او را به

اندیشه و خیال مجله مانند مه غلیظی بر نشیب و فراز زنده گی او نشسته بود او در میان این مه غلیظ و در پشت این مه غلیظ به سختی چیزها و ادماهای دیگر را میتوانست دید. هر ساعهء نوینی که در زنده گیش پدید می آمد، این مه غلیظ آرام و بیصدا، اهسته در ان ساحه میخزید و انجا را هم پر میکرد. این مه همه جا گسترده شده بود. شب و روز. مه کله شیخ و فضولی بود.

روزها صفحات گوناگون مجله پیش چشمش میرقصیدند. صفحهء پولیسی، صفحهء سینمایی، صفحهء تفسیر سیاسی هفته، صفحهء مود و... بعد هم روی جلد و پشت جلد، اعلانهای، رنگهای گوناگون و کلیشه های مختلف، عنوانهای بزرگ و کوچک حروف دوازده سیاه و دوازده عادی، هژده، چهل و هشت و .... در میان مه این غلیظ، نوعی تشویش و اضطراب ناپیدا با شوق گرم کننده بی در کنج و کنار زنده گیش میدوید. هر بار که مجله از چاپ میرامد، با علاقه و محبت روی صفحات دست میکشید. مدتها به عنوان ها خیره میشد و از رنگهای گوناگون روی جلد لذت میبرد. یک سطر و یک عنوان را بارها میخواند و ان شوق گرم کننده در دلش جست و خیز میزد.

گاهی شبها هنگامی که خواب میبود، ان تشویش و اضطراب ناپیدا، در میان مه غلیظ اندیشه مجله، به جولان میدرامد. مدیر مجله خواب میدید که روی جلد را برای آخرین امضا پیش او میارند. ولی او با تعجب میبیند که روی جلد تصویری که او فرستاده بود چاپ نشده است. تصویری که او فرستاده بود، زن زیبایی را نشان میداد، ولی حالا بر روی جلد تصویر جانور عجیبی، مانند اسب دریایی چاپ شده است. انوقت روی جلد را با خشم کلوله میکند و به سویی می اندازد. سر کارگر زنگوگرافی فریاد میکشد:

- تصویری که من فرستادم، چه شد؟

کارگر قت فت شروع میکند به خنده و درینحال می گوید:

- همین تصویر را روان کرده بودید. همین را...

باز هم فریاد میکشد:

- این تصویر را من نفرستاده ام.

کارگر زنگو گرافی کاغذ کلوله شده را باز میکند، پیش چشمهای او میگیرد و

میرسد:

- چطور همین نیست؟ بگو نیست؟

نفس راحتی میکشد. تصویر همان زن زیباست. سرش را تکان میدهد:

- درست است... درست است.

و کارگر زنگوگرافی باز هم به خنده میدراید:

- دیوانه... دیوانه....

مضطرابه از خواب بیدار میشد. عرق سردی را احساس میکرد و می نالید:

فروشنده معرفی کرد. ناگهان چشمهای فروشنده بیشتر برآمد. دستهایش رامانند بازیگران نمایشنامه های کلاسیک باز کرد و با اشتیاق گفت:

- به به ... پس شما مدیر مجله هستید.

سپس سوی میزی دويد و چند شماره مجله را آورد:

- ببینید... من مجله شما را میفروشم... مجله شما را....

بعد از بازی مدیر مجله گرفت و گفت:

- مجله شما بی نظیر است. همه این را میگویند.

ان شوق گرم کننده در دل مدیر جست و خیز زد. با قدر شناسی به فروشنده گفت:

- متشکرم... متشکرم...

فروشنده در کنجی به جستجو پرداخت و بعد در حالیکه بغلش پر از مجله بود، آمد و گفت:

- ببینید ... من برای خودم کلکسیون دارم. از هر شماره برای خودم نگه میدارم.

مدیر مجله باز هم گفت:

- متشکرم... متشکرم....

فروشنده با وضع اسرارآمیز بیخ گوش او زمزمه کرد:

- یک اندک خیلی ارزش پیدا میکنند.

مدیر مجله ذوق زده گفت:

- شما لطف دارید... لطف دارید.

بعد، دوستش کتابچه را گرفت و برآمدند.

فردا که از جلو قرطاسیه فروشی میگذشت، فروشنده سرش صدا زد و او ایستاد. فروشنده دوبه دوبه آمد. احوالپرسی کردند. بعد فروشنده کاغذی را که در دست داشت، به او نشان داد:

- ببینید ... من یک داستان نوشته ام. میخواهم این را چاپ کنید. به هیچ جای دیگر نداده ام. منتظر بودم... میخواستم فقط در مجله شما چاپ شود.

مدیر مجله نوشته را گرفت و گفت:

- خیلی خوب... من میخوانم بعد...

میخواست چیزی بگوید که فروشنده میان سخنش دويد:

- بعد، چاپش میکنید. بسیار خوب... حتماً خوشتان می آید. یک داستان واقعیت خواننده گان هم خوش میکنند...

مدیر مجله عجله داشت. نوشته را جیبش گذاشت و رفت.

هنگامی که به دفتر رسید، نوشته فروشنده قرطاسیه را بیرون کشید. بیشتر از صد صفحه بود و بر پشت و روی کاغذ نوشته شده بود. نام نوشته هم بود: «سرگذشت یک عاشق ناکام».

نوشته مزخرف و بیسر و تهی بود. در هر جمله سه چار غلطی نگارشی دیده میشد. مطلب هم بسیار مبذول و پیش پا افتاده بود. مدیر مجله نتوانست تا آخر آن را بخواند. خواست آن را به گوشه ای بیندازد ولی درنگ کرد و از خودش پرسید:

- اما به این مرد چه بگویم؟

بعد فکری به خاطرش آمد:

- پشت و روی صفحه نوشته... میگویم قاعده این است که بر یک روی کاغذ نوشته شود.

وقتی عصر به خانه میرفت نوشته را هم با خودش گرفت. نزدیک قرطاسیه فروشی که رسید دید مرد در انتظارش است. با اشتیاق دوبه پیش مدیر مجله آمد و پرسید:

- داستان مرا خواندید؟

مدیر مجله جواب داد:

- ها، خواندم ولی...

مرد با نوعی نومیدی پرسید:

- چطور، خوشتان نیامد؟

مدیر مجله دلش به حال فروشنده سوخت:

- نی، ببینید... قاعده این است که نوشته باید بر یک روی صفحه باشد. شما بر پشت و روی نوشته آید. نوشته را نمیشود چاپ کرد.

فروشنده کاغذ ها را گرفت و گفت:

- بسیار خوب... بسیار خوب...

مدیر مجله به سوی منزلش رفت و دلش خوش بود که فروشنده را نرنجانیده است. فکر میکرد او دیگر حوصله این را ندارد که بیشتر از صد صفحه را از سر بنویسد اما...

صبح که میخواست سرکارش برود، دید باز هم مرد جلو فروشگاهش در انتظار ایستاد. باز هم که مدیر مجله را دید. با اشتیاق به سوی او دويد. یک بسته کار در دستش بود. چشم مدیر مجله به عنوان نوشته افتاد: «سرگذشت یک عاشق ناکام».

دلش به شدت تبیین گرفت. احساس عصبانیت کرد. مرد گفت:

- تا صبح نشستم و دوباره نوشتمش. میفهمید، وقتی آدم یک داستان عالی را چندین بار بخواند، هیچ خسته نمیشود. همینطور هم اگر یک داستان عالی را چندین بار بنویسد، هیچ خسته نمی شود. من هم هیچ خسته نشدم. تمام شب را بیدار بودم.

مدیرم که این یک خدمت است ... خدمت برای مردم.

مدیر مجله گنگ شده بود. هیچ چیز نتوانست بگوید. تنها نوشته ها را گرفت و به دفترش رفت. در دفتر باز هم به خواندن پرداخت. همان مزخرفات بود. و همان غلطی ها و خطش هم به سختی خوانده میشد. احساس دلتنگی عجیبی کرد:

- آه خدای من!

چشمهایش را بست. در میان اشکال و چهره های گوناگون قیافه فروشنده قرطاسیه را دید که با چشمهای برآمده و لبهای لکش میگوید:

- ... این یک خدمت است، خدمت برای مردم...

مدیر مجله باز هم نالید:

- خدای من.

در سینه اش دردی احساس کرد. به نظرش آمد که فروشنده قرطاسیه میخواهد او را بدنام سازد. پیش خود گفت:

- شاید دشمنانم او را به این کار وادار ساخته باشد!

بعد، از دوستش که او را به قرطاسیه فروشی برده بود، بدش آمد و در زیر لب دشنامی به او داد. خواست خودش را به کارها سرگرم سازد، ولی هر دم عنوان نوشته توجهش را جلب میکرد:

«سرگذشت یک عاشق ناکام».

میخواست کاغذ ها کوله کند و به کاغذ دانی بیندازد. اما قیافه پر اشتیاق فروشنده پیش چشمش نمایان گشت:

- من برای خودم کلکسیون دارم. از هر شماره برای خودم نگه میدارم... متصدی داستانها را خواست و گفت:

- این نوشته را بخوانید، ببینید چطور است.

ورقها از سر میزش گرفت و او لحظاتی احساس آرامش کرد. مگر آرامش دیری نپایید. برای اینکه پس از ساعتی متصدی داستانها برگشت. ورقها را روی میز انداخت و گفت:

- از همان مبتدیانست که میدانید.

آن ناراحتی عظیم بار دیگر بوجود آورد. مدیر مجله چیره شد. از متصدی داستانها پرسید:

- نمیشود که این نوشته اصلاح شود؟

متصدی داستانها گفت:

- چه میگویید؟

- منظورم این است که اگر کم و زیاد شود، یک دستکاری اساسی...

متصدی داستانها سخنش را برید:

- شما با آبروی مجله بازی میکنید.

- درست است... درست است.

و باز هم ورقها روی میزش سخت ناراحتش میساخت و آن عنوان با خیره سری به سوی او چشمک میزد. «سرگذشت یک عاشق ناکام».

روز را به هر ترتیب که بود، سپری کرد. عصر عمدتاً ناوقت به خانه رفت تا فروشنده را نبیند. وقتی نزدیک قرطاسیه فروشی رسید، آن را بسته یافت، احساس آرامش کرد. ولی ناگهان دلش سخت تبیین گرفت. فروشنده را دید که در سیاهی پولادیرنگ شامگاهی به سوی او می آید.

فروشنده شوقزده پرسید:

- داستانم را چطور کردید؟

برای لحظه مدیر مجله هیچ جوابی نداشت. یک بار دلش خواست فریاد بزند:

آن مزخرفات را به صندوق کاغذ های باطل انداختم. مگر این کار را نکرد. با اندکی

عذرخواهی گفت:

- داستان شما را به متصدی داستانها دادم که بخواند. فروشنده پرسید:

- خوب، بعد چه میشود؟

- او نظر خودش را مینویسد.

فروشنده با شوقزده گی بیشتری گفت:

- و شما چاپش میکنید.

- اگر...

فروشنده سخن او را برید:

- خیلی خوب، ببخشید، شما را زحمت دادم. ببخشید....

پس رفت و از نظر ناپدید شد.

این برخورد آن بار ناراحتی را در دل مدیر مجله سنگین تر ساخت. شب تقریباً تب داشت و مرد را به خواب دید: از دفتر برگشته بود. نزدیک قرطاسیه فروشی مرد را در انتظار خودش یافت.

- چطور شد. داستان مرا چاپ کردید؟

خشم عجیبی در دلش شعله کشید. از یخن فروشنده گرفت و سیلی های محکمی به رویش نواخت و فریاد زد:

تو با آن مزخرفات آرامش مرا برهم زده ای... آرامش مرا... مرد به زاری در آمد:

- یک دقیقه صبر کنید... یک دقیقه...

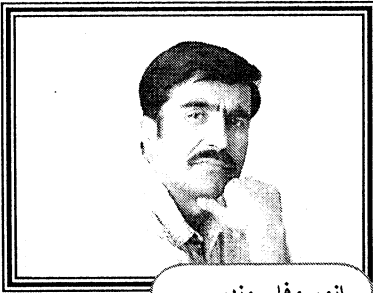
بعد به دکانش رفت و پس از لحظه ای برگشت. کارد بزرگی در دستش بود. در حالی که قیافه اسرار آمیز داشت، اهسته اهسته سوی مدیر مجله نزدیک شد و کارد را مثل کودکی که بازیچه بی را به همسالانش نشان میدهد، نزدیک بینیش گرفته تکان داد:

میکنمتم... داستانم را چاپ کن...

اهسته اهسته جلو آمد. شکل او در نظر مدیر مجله بزرگ و بزرگتر شد. ناگهان فروشنده قرطاسیه به هیولای عظیمی مبدل گشت. این هیولای عظیم سینه اش را پر از هوا مدیر

دغیر چینه

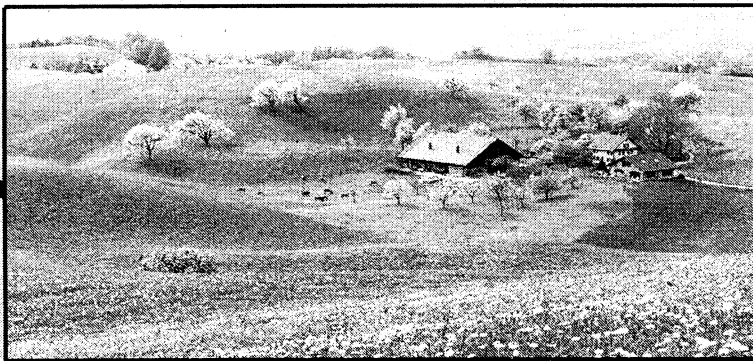
په تیر پسی....

انور وفا سمندر

ذهن سیوری دی
غیر او رڼا له موږ سره دي. موږ د غیر په ډیوه د خپلو نا اشنا خمکو په
سفر وخو.
خمکی دننه دي؛
قلمروونه، ستوري او لمرونه ټول دننه دي؛
د بدن وړوکی کیهان د هستی هنداره ده.
موږ څه شی چی غواړو؛ هغه وینو. تور رنگ د مادی رنگ دی.
ماده سیوری پېښوي. دغه د شپي سیوری هم د مادی سیوری دی.
څومره چی ماده انبار کېږي؛ سیوري په موږ کی نور هم لوړېږي.
تیاره د مادی دېوال جوړه کړی. او دا ذهن دی چی د حجم هندسه کی خغلي.
موږ د ذهن رنگونو او سیوریو او دېوالونو را ایسار کړي یو.
اصلا سیوری نشته!

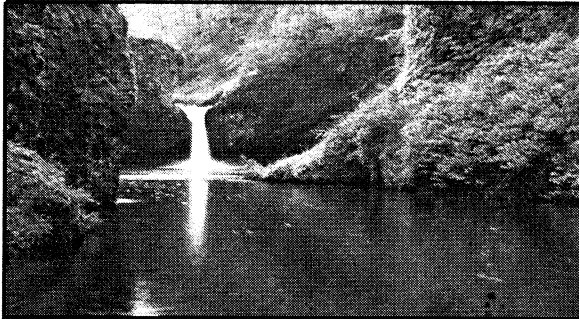
سیوری هغه پوله ده چی ذهن یی پېژني،
او د ذهن پېژندنه وچه ده، بی ساه ده، او مړه ده.
موږ یوازی د زړه له لاری ټوله هستی په خان کی خلولای شو.
او زړه به غیر مومي. زړه به غیر پسی لاره نیسي، زړه بی پښو ځي.
زړه سیوری، دېوال، حجم او شپه نه جوړوي.
او همدا د غیر اصیله رڼا ده.
ژوندی کلام: «ستر حقیقت په هېڅ کتاب کی نه دی لیکل شوی؛ بلکی ستاسو په زړونو کی لیکل شوی.
د نړی ټول کتابونه به بی ثمره وي؛ که چېرې ستاسو د زړه له پرانیستلو سره مرسته ونشي کړای!»

زه د غیر یوه تالنده
سمندر را چلېږي. زموږ زړه کی د غیر او نور د سمندر ځپي نڅېږي،
غرمبېږي، تالنده او بریښنا جوړوي.
موږ د نور او صوت یوه فزیکي ننداره یو؛
موږ د نور یوه، یوه وړانګه یو؛

موږ د غږ يوه يوه تالنده ياستو!
 های، ژوند، هستي، خمکه، انسانان، څيزونه څومره سپېڅلي دي!
 موږ د ستر سمندر د خولي شعر ياستو. موږ ځاڅکي يو؛ ابدي ځاڅکي.
 ځاڅکي نه مري.

ځاڅکي د ژوند له جنسه دي.
 هرڅه له ابدي جنسه دي. يوازي څېري دي چي پور يي اخلو
 او بېرته يي ايسته غورځوو او خپل اصلي وطن ته ستنېږو.
 ***

ژوند يوازي خغلي

ژوند را پکي خغلي. شپه او ورځ خغلي؛
 دا نا پايه ډالي د يار له کوره پرموږ را اوري؛
 موږ ته تن او پوست کېږي؛ کور او مالت کېږي،
 موږ ته ژوند او چاپېريال کېږي.
 موږ ته آسمان جوړوي.

موږ ته ستوري را خروي.
 موږ ته د سپوږمي عاشقانه ډيوه بلوي.
 دا هرڅه زما او ستا لپاره دي. موږ دومره ستر بزم راټوکولي او آزاد خوشي کړي يو.
 هي هي، هستي څومره عاشقانه منظره لري او زه تازه په دي پوه شوم.

***

معنويت پېل دی

موږ د نوي شېبې اوسيدونکي يو.
 حاضره شېبه نوي شېبه ده.
 همدا نوي کال، نوي پېل؛ معنويت نوي دی.
 او معنويت د کلمي او نور فصل دی.
 او موږ د کلام او نور د فصل اوسيدونکي، او دا هرڅه نوي او تازه دي.
 موږ هم دا نوي معنوي کال د زړه په حواسو لمانځو.
 موږ د زړه سترگو او غوږو ته خان سپارو،
 او د هستي د معنوي څېري له ليدلو او اوريدلو خوند اخلو.
 څومره بڼه، هره شېبه کولای شو نوي، تازه او بي جوړي واوسو.
 خدايه!

شکر د نوي عمر، نوي زمان او نوي پېل په خاطر.
 ***

د چوپتيا ذکر

«خمکه خو د خدای ده. اسمان خو د خدای دی. دوزخ خو د خدای دی. سيندونه او کانونه خو د خدای دي... بېرته له خدايه د بل چا نوم اخيستل، بل څوک يادول شرک دي.
 ارام اوسه هېڅ نه شته، يوازي خدای. خدای ته جان او زړه وسپاره، خدای له تاسره دی.
 هرڅه د خدای نښي دي. هرڅه خدای پيدا کړي. او خدایي پوهه کامله ده؛ هېڅ مهال نه تېروخي!» پاتي ص ۵۶

انیمیشن

بیوست به گذشته

در حوزه پانتومیم در حالت کلاسیک آن ، باید رفتارهای حرکتی را در حضور عنصر مادی کشف کرده و سپس با حذف عنصر مادی شروع به ساخت فضا کنید . مثال : فیلم یازدهم سپتامبر ، ماشین نویس در محل کار . بیشتر مواقع این عنصر مادی را نمیتوان حذف کرد مثلا : یک شیخ ، که نمیتوانید نشان دهید تنها در این حالتها استننا از این دو عنصر تخطی می کنیم اما در بقیه حالات اینگونه نیست .

1- عینیت : "چارلز اوبرت" می گوید : هر عنصری را در محیط مادی کشف کن . وزن ، حجم ، موقعیت را بشناس و برایش یک بخش باز کن . ایما گر باید کنجکاو باشد .

2- به ذهن می سپارد یعنی مرحله عینیت را پشت سر می گذارد و به ذهنیت می سپارد و انرا باز آفرینی می کند .

دسته بندی دیگری نیز وجود دارد برای رفتار که به لحاظ مفاهیم جزئی یا کلی به سه دسته تقسیم می شوند :

- 1- حرکات زیبایی شناسانه
  - 2- حرکات مفهومی
  - 3- حرکات واسط
- رفتار شناسها رقص ، را مونولوگ بدن میدانند . رقص ناب مفهومی ندارد و برای فقط زیبایی بدن و حرکات بدن در فضاست . به طور مثال : رقص عام . مینیاتور ایرانی در رقص یا بهتر بگوئیم در باله شرقی وجود دارد ، حرکات دوار و منحنی شکل که بسیار این حرکات نیایشی است . بارقص شرقی کاملا ایرانی است اما اندکی از حرکات را وام گرفته مثلا از هندوستان طرح قوس منحنی کنیدها ، فرش ، موسیقی ، گچ بری ، خط ایرانی را نگاه کنید تماما منحنی است .

کلام مربوط به مرزهاست میتوان گفت بسیاری از انسانها در شرایط ویژه از این جلوه " ایما " استفاده می کنند ، کلام مربوط به مرزهاست وقتی شخص از این مرز خارج شود دیگر میسر نیست با آن کلام سخن بگوید اما ، زبان بدن غیر این است و مرز نمی شناسد . در هرکجا هر انسانی که گرسنه باشد با حرکات دو دست و دهان باز میتواند ، خواسته خود یعنی خوردن را به دیگر بفهماند . " مارسو " می گوید " : کلام سراسر دروغ است و صداقت را تنها در بدن میتوان یافت در حرکت است که صداقت وجود دارد .

6- اتولوژی یا رفتار شناسی : در ابتدای هر امر یا چیزی وجود دارد بیه نام "فتوگرام" . اگر یک تصویر را به کوچکترین جزء ها تقسیم کنیم هر جزء یک " فتوگرام " است که در بطن خود یک مفهوم جزئی دارد با مجموع تمام این جزء هاست که به یک مفهوم کلی و نمایی میرسیم : دستی دري را باز می کند یک " فتوگرام " بعد چه خواهد شد ؟ تماشاگر نمیداند آیا این در به چه چیزی متصل است یا به کجا باز خواهد شد ؟ اگر عملی انجام نگیرد ، پیامی را نمی رساند پس شما در مرحله برجسته به مفهوم و تحلیل می رسید . وقتی ما می گوئیم جلوه " ایما " پس ، طبیعتا با تصویر سر و کار داریم که میشود " فتوگرام " که به تنهایی کامل نیست و جزئی است پس از تمامی اینها به مفهوم نمایی خواهیم رسید با شناخت تمامی حرکات .

چارلز اوبرت " می گوید : ایماگر باید برای عمل سه مرحله را پشت سر بگذارد :

- 1- عینیت 2- ذهنیت 3- آفرینش .

در علم رفتار شناسی می گوید : " ایماگر برای آنکه " فتوگرام " را تجزیه کند و مفهومش را درآورد باید دو کار را انجام دهد .

- 1- کشف رفتارهای حرکتی در حضور عنصر مادی
- 2- ارائه رفتار با حذف عنصر مادی

حرکات پنج گانه چه نوع حرکتی هستند ؟

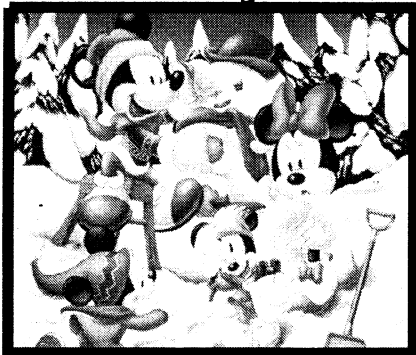
1- حرکات ساده : حرکاتی هستند که برای انجام کنش انجام میگیرند مثل : کنش راه رفتن ، پس الزاما باید گام برداشت . کنش خندیدن ، که با تمام عضلات صورت کار میشود . این حرکات باید کاملا درست و واضح می باشد .

2- حرکات منشی (شخصیتی) : ارادی هستند و تکرار شونده می باشند مثل : بعضیها عادت دارند یک ابرویشان را بالاتر قرار دهند . به این حرکات که بخشی از وجود شخص میشوند و جزوه حرکات منشی شخصیتی و ارادی هستند .

3- حرکات غریزی : این حرکات پاسخ بدن به یک محرک خارجی که در لحظه اتفاق می افتد و غیر ارادی و غیر تکراری هستند مثل : نشستن روی چوکی که رویش (میخ فلزی) باشد ، یا ظرف داغی که رهائش می کنید این پاسخها غیر ارادی یاطبعی غریزی هستند .

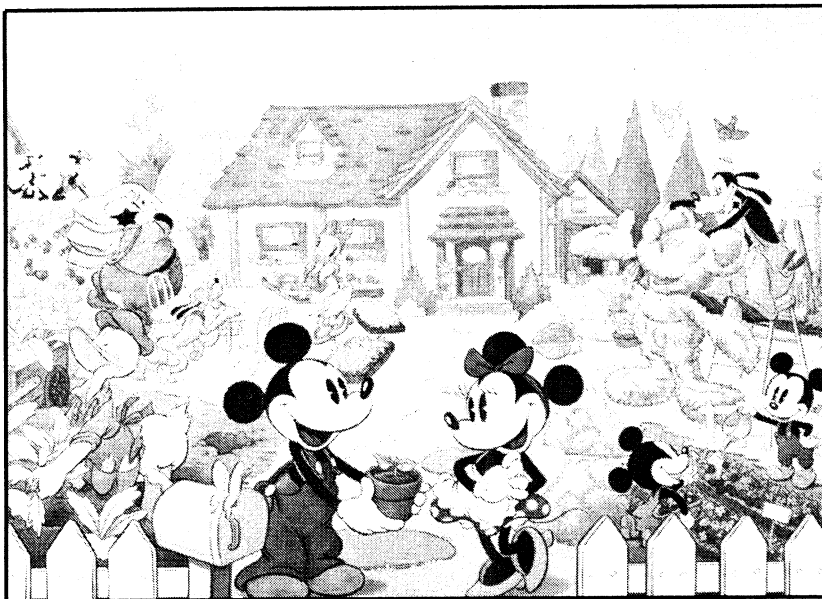
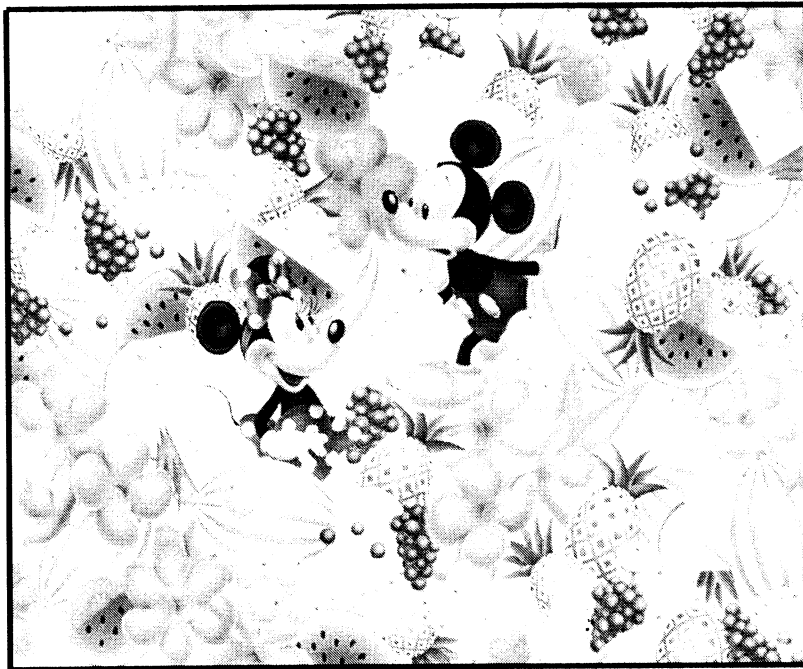
4- حرکات توصیفی یا تشریحی : این حرکات عبارتنداز : قصد ، اراده ، تصمیم گیری قبلی برای انتقال یک مفهوم و یک معنی برای برقراری با مخاطب صورت میگیرد ، از این حرکات در زندگی عادی استفاده می کنیم مثلا : آماده شدن برای آمدن به بیرون از خانه ، که هر شخص خود را مرتب می نماید چرا که تمام انسانها در ارتباط با دیگران همیشه در حال نقش ایفا کردن هستند .

5- حرکات مکمل : در این حالت زمانی ، تمام اندامهای بدن را برای رساندن منظور به کارگیرند که همان " ایما " است . ایماگر با بدن حرف میزند چون ،

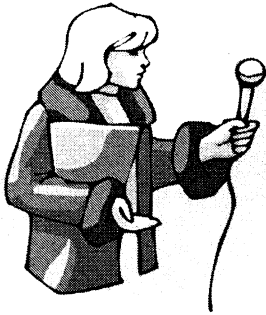

رقصي شرقي متأسفانه در حال
اضمحلال است قبل از انقلاب
اسلامي كار ميشده به طور مثال :
رقص شرقي يوسف و زليخا ، كه
متأسفانه رقص شناخته شده
خانمها از كار روي آن منع شده
اند چونكه اين حرركات بسيار
ظريف است و خانمها اين حرركات
را ظريفتر انجام ميدهند. بطور
مثال مجموعه ، آفاق ، عشاق ،
پرده دران از آن جمله است كه
ريشه در مجلس رقص شرقي دارد.
اين رقص شرقي با موسيقي
همراه است. رقص شرقي ريشه
اش ميرسد به زمان داريوش سوم
كه شخصي خواجه به نام "
باگوباس" آنرا به دربار روم مي
برد و با سه زنگوله كوچك انجام
داده است . خود كلمه رقص يك
كلمه عربي است و در زبان فارسي
دري اين كلمه به مفهوم بازی گفته
مي شد. دلسارت : ابتدائي ترين
نوع بازی اهنگين بچه هاست
كه سابقه طولاني دارد و متناسب
نمايش كودكان است . بدانيد كه "
ايمآگر" نبايد به لحاظ قاعده
داراي ، ريش و سبيل باشد چون
بايد در نقشهاي مختلف كار كند .
در يك كار ، کاربرد ي از کشور
آذربايجان " ايمآگر " از نيم بدنش
به عنوان گرگتريا شخصي دوم
استفاده مي كند. بعضي از
قسمتهای بدن ميتواند كاراكتري
باشد و جنبه کاربردي اين هنر را
منتقل سازد مثلا دستها كه با آن
شخصيتي را مي سازند يا پاها كه
با وسايل اندك ميتوانند شخصيتي
باشند .
تكرار : تکرار قاتل پانتوميم است .
حرركات تكراري به كارتان صدمه
ميزند ، همانگونه كه در تياتر
سعي مي شود از ميزانس تكراری
استفاده نشود در پانتوميم هم به
كل از آن احراز كنيد . " ايمآگر "

په تیر پسی...

خبري گزارشونه

د پيلامي ليكلو لارښوونې:

پيلامه د خبر ډول ته په پام سره ليكل كېږي. يانې كه خبر د چا د مړينې، ناورين، دردونكي پېښې او يا كوم بل زيان په اړه وي نو پيلامه ښايي په غمناكو او افسوسناكو كليمو وليكل شي. خو د پيلامي انداز خواخوږي ته ورته واپس... همدارنگه كه خبر "ټوكي" يا "خندونكي" بڼه ولري، نو په پيلامه كي هم په خندا د وړاندې كولو هڅه كېږي. د معياري خبر په پيلامه كي هم معياري كليمي استعمالېږي، خكه كه د خوښې د خبر پيلامه په غمجن او يا برعكس د غمجن خبر پيلامه په مانيجن انداز وليكل شي، نو بڼه اغېز نه لري. خبريال بايد د پيلامي ليكلو پر مهال د خبر خصلت "طبيعت" "ډول او ټوليز مزاج ته ځانگړي پام وكړي. د دې تر څنگ پيلامه بايد تر وسه وسه په لږو كليمو كي وليكل شي، خكه اوږدې كليمي په اوږدونكو غمېږي. لامل يې دادې چې په ننني بوخت پېر كي اوږدونكي او لوستونكي د اوږدو خبرو د اوږدولو او لوستلو وخت او زغم نه لري، نو د پيلامو د اوږدوالي د مخنيوي او د خبريالي مزاج

ته په پام سره ښايي چې په پيلامه كي زياتيگري كليمي رانه وړل شي. د زياتيگرو كليمو په څېر په پيلامه كي د ډېرو معلوماتو له راوړلو څخه هم ډډه پكــار ده. په پيلامه كي د ډېرو معلوماتو د راوړلو تاوان دادې چې اوږدونكي د پاتې خبر اوږدو ته نه تم كېږي، خكه هغوي فكر كوي چې د كار يا لويې خبرې يې واورېدلي او د پاتې خبر د اوږدولو اړتيا نه محسوسوي. گونگي او عمومي خبرې هم د پيلامي ارزښت ته تاوان پېښوي. لكــه: د امنيت د ټينگښت هلي خلكي رواني دي. نشه يي ټوكي به له منځه يووړل شي. د كابل ښار د پاكولو چاري به په نږدې راتلونكي كي بشپړي شي. دا ټولي گونگي او عمومي خبرې دي، خكه په دې كي نه ده څرگنده چې: د امنيت د ټينگښت هلي خلكي چا پيل كړي دي او كوم خاى ته رسېدلي؟ نشه يي ټوكي به څوك او څنگه له منځه وړي؟ د كابل ښار د بشپړولو چاري

څوك بشپړوي؟ نو د پورتيانو پوښتنو خواب ته په پام سره دا بايد په ډاگه شي چې: كيسه څه ده؟ كله پيل شوي؟ چا پيل كړي؟ كله به پاى مومي؟ اغېز يې څه دى؟ او داسې نور. په عددونو او ارقامو د پيلامي پيلول هم اوږدونكو ته په زړه پورې نه اېسي، خكه هغوي ارقام او عددونه په يو خل اوږدولو سره نشي درك كولى. (۹) د بېلگې په توگه: اروپايي ټولني د پوهني له وزارت سره پنځلس مليونه نهه سوه زره اته سوه او نوي ډالره مرسته وكړه. پورتنى عدد اوږدونكي نه شي درك كولى، نو د دې پرځاى پكار دې داسې وييل شي چې: اروپايي ټولني د پوهني له وزارت سره نږدې شپاړس مليونه ډالره مرسته وكړه. ليد ارقام او عددونه اوږدونكي په اسانه درك كولى شي. عددونه او ارقام ښايي په عدد نه، بلكې په تورو وليكل شي. په تورو د عددونو د ليكلو گټه داده چې

په هغه کی د تېروتنی مخه نیول کېږي او وياند يا نیوز کاسټر یی هم په اسانه لوستلی شي.

د پیلامی کلیمی ښايي داسی وي چی هیڅوک او هیڅ لوری یی د خان سپکاوی ونه گڼي. د یو چا اخلاق هم باید ور خراب نه کړي، خکه سپکوونکی او له ملنډو دکی کلیمی د لیکنی او خپرونډویه رسنی ارزښت کموي او د خلکو له پامه یی غورځوي.

نن سبالوستونکي د ډېرو بوختیاو له امله د ډېرو اوږدو لیکنو او پیلامو د اوږدلو وخت او زغم نه لري. هغوی په لږ وخت کی د زیاتو معلوماتو د اوږدلو او لوستلو هیله من وي. هغوی ډېرو لږو خپرونو ته تر پایه تم کېږي، خو په زړه پوری، لنډی او روښانه پیلامی هغوی د خبر تر پایه له خانه سره ساتلی شي، نو د پیلامی لیکلو پر مهال دپته پام پکار دی. د دغه ډول پیلامو لیکل په هغو لارو تلل یا پوریو ته پورته کېدل دي چی سیخی د بریا کاله ته تللی دی.

له زیار، پلټنی او بیا بیا تمرین پرته د بریا کاله ته تگ په وښه د خوب لیدل او یا په وچه لامبو وهل دي. خینی خبریالان د په زړه پوری، روښانه او لنډی پیلامی لیکلو لپاره د وخت د لږوالي یا نشتوالي پلمه کوي. له شک پرته چی د ښو پیلامو لیکل له خبریالانو یو څه ډېر وخت اخلي. خصوصاً نوي او کم تجربه خبریالان د ښو پیلامو لیکلو لپاره ډېر وخت ته اړتیا لري، خو دا هم باید هېره نه کړو چی د یو خبریال د څو شیبو په لگولو سره د

لوستونکو یا اورېدونکو په زرگونو شیبی سپمېږي. لنډه دا چی پیلامه لیکنه یوه په زړه پوری سیالی ده. هر خبریال د دغی سیالی د گټلو او وړلو هیله من وي، خو ډېر لږ خبریالان خپلی دغی هیلی ته رسېږي او دغه لږ شمېر هغه ډله خبریالان دي چی د پیلامی لیکل ډېر ازمېښت او تمرین کړي، خکه د لنډو او ښو پیلامو د لیکلو د وړتیا لږلویوه ښه لاره د لیکلو بیا بیا تمرین دی. د بیا بیا تمرین لاره چی څومره ستړی کوونکی ده، نو هومره گټوره هم ده، خکه له همدی لاری تاسو د داسی پیلامو په لیکلو برلاسي کېږی چی د لوستونکو زړونه پری خپلولی شی او د نورو د زړونو خپلول ډېره لویه خبره ده.

د پیلامه لیکنی پرمهال باید د خبر ټولی خواوی په غور وکتل شي. څو په ډاگه شي چی څه شی ډېر د پام یا ارزښت وړ دي؟ بیا دی همدغه د پام وړ یا ارزښتناکه برخه په لنډو او څرگندو ټکو کی ولیکل شي. که پیلامه لیکوال همدغه د پام وړ معلومات او خواوی د دوه درې پیلامو په بڼه وليکي او بیا خپلی لیکلی پیلامی په دی نیت سره پرته کړي چی کومه پیلامه زیاته زړه راښکونکی او لنډه ده، نو دا چاره به له هغه سره د یوی ښی، لنډی او څرگندی پیلامی په لرلو کی لویه مرسته وکړي. ښه او په زړه پوری پیلامه باید د دغو ښېگڼو لرونکی وي:

۱- پیلامه باید د خبر د تر ټولومهمو برخو لنډیز وي.

۲- پیلامه ښايي په اسانه

او روښانه ټکو کی ولیکل شي.

۳- پیلامه ښايي زیاتگیری او د لږ ارزښت لرونکی خبری ونه لري.

۴- د پیلامی د برخی معلومات ښايي گڼگ او عمومي خبری نه وي.

۵- پیلامه ښايي تر وسه وسه په وخت او خای سره پیل نه شي.

۶- په پیلامه کی ښايي مخففات رانه وړل شي.

۷- په پیلامه کی ښايي د خلکو نوم، تخلص، لقب او دنده یوځای ونه لیکل شي. د ساري په توگه حضرت صبغت الله مجددي د افغانستان پخوانی ولسمشر.

۸- د پیلامی په اوږدو سره ښايي اورېدونکو ته شک پیدا نشي، خکه د پیلامی په برخه کی لږ شک هم د هغی اغېز کم وي.

۹- که د پیلامی په معلوماتو کی شک وي، نو باید سرچینه یی وینودل شي.

۱۰- پیلامه باید د خبر له متن سره تړاو او همغږي ولري. یوه پیلامه ښايي لنډه او مانا لرونکی وي. له خبري کیسی سره تړاو ولري. که پیلامه ناڅرگنده وي، نو بیا هم اورېدونکي تر پایه نشي ساتلی.

په عامه ستونزه داده چی لیکوال اکثره په پیلامه کی ډېر معلومات ورکوي دا په زړه پوری، څو وړ کار نه دی.

(۱۰)

د پیلامی یا لید د اوږدوالي په اړه د خبریالانو تر منځ اختلاف دی.

خینی وایي چی پیلامه باید له یوی یا دو جملو څخه اوږده نه وي.

ځینی وایي چی له ۳۰ څخه تر ۶۰ کلیمو پوری باید وي. ځینی نور بیا وایي چی پیلامه باید د خبر مهمی برخی څرگندی کړي. معمول اوږدوالی یی له ۲۰ څخه تر ۳۰ کلیمو پوری وي. د استرلیا ملبورن ښار (Sun) څپرونه هره پیلامه دولسو کلیمو ته رالاندوي (۱۱). خپل لید تر لیکلو وروسته د دغو پوښتنو په رڼا کی وگورئ. که د دی پوښتنو په ټول پوره وو، نو دا مانا چی لید مو په زړه پوری دی او که نه، نوییا پری خواري وکړئ، بدلونونه په کی راولئ، معلومات په کی وړاندی وروسته کړئ او دا کار تر هغی وکړئ چی زړه مو پری داده شي. د دغه ډاډ د ترلاسه کولو لپاره خپل لیکلی لید د دغو پوښتنو په رڼا کی وارزوي چی: ایا لید مو د خبر او موضوع اړوند دی؟ مهم معلومات په کی راورل شوي دي؟ جملی یی لنډی، اسانه او روښانه دي؟ د اوږدونکو او لوستونکو پام راولولی او هغوی د ټول خبر لوستلو یا اوږدولو ته هڅولی شي؟ د اوږدوالي او لنډوالي له پلوه څنگه دی یانی ډیر اوږد یا ډیر لنډ خو نه دی؟ زیاتگیری او گونگی کلیمی خو نه لري؟ د خپلمنځي تړاو له پلوه سم دی؟

مرکی کولو هنر: وایي چی: ((که ژورنالېزم مسلک دی، مرکه کول Interviewing یو هنر دی)) ولی؟ ښایي په

دی دلیل سره چی تاسی د یوه ژورنالېست په توگه باید په ټول هنر سره پر دی وتوانېږئ چی نور اړ او یا وهڅوئ چی د هغوی د خوښی او میل له مخی هغوی ته او یا هغوی تاسی ته معلومات په لاس درکړي، له تاسی سره د خپل زړه خبری وکړي او یا داسی ټکي راڅرگند کړي چی دا ځواکمنتیا ولري چی ستاسی د رښی او د ټولنی لپاره گټور واوسی، ستاسی اوږدونکي، لوستونکي او یا کتونکي خبر، خوښ او راضي کړي. تاسی باید دا ځواکمنتیا ولری چی مرکه کېدونکی (Interviewee) په مینه اړ کړئ او داسی چاره ترسره کړئ چی هغه له تاسی سره په مرکه کولو کی راکښون ولري او له تاسی سره په خبرو کولو کی وهڅېږي. کله چی په یو او دوو کی یا مردد وي؛ ایا دغه ټینگار کوونکي ژورنالېست ته معلومات ورکړم او که نه؟ باید تاسی هغه د خپل چال چلند له مخی هغه دی ته اړ کړئ چی ولی نه! هغه وخت تاسی باید له مرکه کېدونکي سره خبری وکړئ چی تاسی د یوه ملگري نخج (نقش) ترسره کړئ، نه دا چی د یوه ژورنالېست په توگه چال چلند وکړئ. تېر نه وځی، دغه دواړه یو ډول نه دي. باید پوه شی چی څه ډول مو خپله مرکه پیل کړئ، څنگه یی پر مخ یوسی او څه ډول یی پای ته ورسوئ. څه ډول په هغه اوتا (حالت) کی چی د هغه خبری اورئ، هممهال لمنلیکونه (حاشیې) هم د پانې څلورو غاړو ته پرېږدئ: ایا هغه وخت نارامه شو، کله چی یی دا پوښتنه واورېده؟ ایا په دغه

برخه کی یی د خواب ورکولو پر مهال یی هڅه کوله چی له ما څه پت کړي؟ رښتیا! ولی یو ځل یی ناڅاپی غږ کمزوری شو؟ او.... همدارنگه باید پر دی وتوانېږئ چی له لاسته راغلیو معلوماتو او توکیو څخه یو ځواکمن تولید او کره او مناسب جوړښت ولری چی لوستونکی، اوږدونکی او کتونکی خاتنه راکش کړي او په مینه یی کتنه وکړي. ستاسی په اند، په اصولي ډول د ټولو دغو چارو ترسره کول یو هنر دی؟ که وي، ځانگیز یا مسلکي تخنیکونه یی کوم دي؟ او د هنر پر کالیو د یوی پوښلی او د منلو وړ مرکی د سم او پر خای پای لاری چاری څنگه شونی دي؟

د مرکی پېژندوی

(تعریف: (ف: مرکه (Interview) د رسنیو لپاره د خبر او معلوماتو د تر لاسه کولو د نېغی او اغېزناکی وسیلی په توگه تولید دی چی د دوه اړخیزی اړیکی (مرکه کوونکي یا مرکبال او مرکه کېدونکي) د کړنو او راټولېدنې څخه تر لاسه کېږي. په بله مانا، مرکه د یوی اړیکوالی رسونی یا ارتباطی پیغام (خبر یا نه خبر) د لېږد لپاره د دوو یا څو کسانو تر منځ له پوښتنو او خوابونو څخه عبارت ده چی د هغی یوه خوا د رسنی استازی دی. مرکی په یوی ټولیزی ډلبندی کی په دوه ډوله دي: خبری مرکی او شخصي (ناخبري) مرکی. د خبري مرکو (News

Interviews (مهمی خانگرنی د هغوی خبری کپدل دي. لکه څنگه چی له نامه څخه یی څرگندېږي، هغه مرکی دي چی په هغو کی د معلوماتو تازه والی بنسټیز نخج لوبوي، د هغو خبرونو او پېښو چی تازه پېښ شوي یا د پېښېدو په حال کی دي، راڅرخي. ژورنالېست په دغو مرکو کی د هغو پوښتنو د خوابونو په لټه کی وي چی له شپږو خبري توکیو (څه، ولی، څنگه، چا یا څوک، کله او چېرته) راپیدا کېږي. خبري مرکی د خبري توکیو د لاسته راوړلو لپاره له نویو کړنلارو او روشونو څخه ګڼل کېږي.

Personal Interviews (هغه مرکی دي چی د یوه شخص پر جورلیخ ولاری وي. خبری له پېژندل شویو سیاسي، ټولنیزو، فرهنگي، سپورتي او ټولنیز ډولو سره لکه د یوه د غټ موټر له چلوونکي، یوه گل پلورونکي، د ښاروالی له یوه مامور یا له یوه زور او... سره کېږي. دغه ډول مرکی ځینی وخت له هغه شخص سره کېږي چی پری اړوند گزارش جوړېږي، ځکه چی د مرکه کېدونکي شخص او د هغه د شخصي ژوند په اړه له هغه په کی ښی پلټنی

کېږي. د مرکی د ترسره کولو لاری چاری: مرکی په بېلابېلو ډولونو سره ترسره کېږي؛ - مخامخ مرکه

(Face to face interviews)

- ټېلفوني مرکه (Telephone Interview)

- لیکنی مرکه (Letter Interview)

- د برېښنالیک له لاری مرکه (E-mail Interview)

مخامخ مرکه د مرکی بشپړ او پوره ډول دی، خو بیا هم د مرکی د ترسره کولو ښه ډول نه دی، ځکه د مرکی هر ډول پر خپل ځای خپل وړ او مناسب د کارېدلو ځای لري. د بېلګی په توګه، تاسی کولی نه شی له هغه شخص سره له تاسی په کیلو مټرونو کی واټن ولري، مخامخ مرکه ورسره وکړئ؛ په طبیعي ډول کېدای شي چی نوری تر وړ او مناسبی وي. په چټکی سره د معلوماتو د تر لاسه کولو لپاره د یوی خبري مرکی ترسره کول په مخامخ مرکی سره ارزښت لري. هممهال د مرکی د ترسره کولو له کړنلارو څخه هره یوه یی خانګری زیرکي او باریک بینی لري او ژورنالېستان باید هغه د مرکی د ترسره کولو پر مهال وکاروي.

مخامخ مرکه:

د یوی مخامخ مرکی د تولید جریان لکه د یوه فلم د تولید د جریان په څېر دی او د

ژورنالېست نخج په دی بی بېلګی دی. یو ښه فلم د څو کارکوونکیو او په زیات شمیر کی د چارپوهانو تولید دی چی د یوه ښه سناریو لیکونکي، د یوه ښه فکر مدیر یا اداره چی او هنري پېښی خلک په کی شامل دي چی په خپل کار کی ښه بلد دي او... تاسی د مرکی په جریان کی د هغوی ټولو نخج یو ځای پر ځایه لری.

د یوه ژورنالېست نخج د یوه سناریو لیکونکي او یوه اداره چی په توګه څه دی؟
۱- د یوی نوی یا پېغلی غوندی سوژی موندل چی د خلک د اورېدلو په اړه مینه وښيي.
۲- وروسته د پوښتنو جوړول (څه باید پوښتل شي او ولی؟)
۳- د مرکی پوښتنو ته جوړښت ورکول (کومی پوښتنی په کوم وخت کی وپوښتل شي؟)
۴- د مرکی د ځای او وخت ټاکل.

او د مرکی په ځای کی؟
۱- د ناستي د ځای ټاکل (دا به غوره وي چی مرکه کېدونکي ته نږدی او مخامخ ځای ونیسی یانی په مساوي شرایطو کی چی دواړه کېږي ته مخامخ وي؛ د بېلګی په توګه له چارواکیو سره د هغوی د کار د مېز تر شا مرکه ونکړئ.)

۲- د مرکی د ځای جزئیاتو ته پاملرنه کول (هېره نکړئ! تاسی یو اداره چی یاست. که فکر کوئ، د ځای جزئیات د مرکی په نهایی تولید او جوړښت کی ستاسی په کارېږي، پاملرنه ورته وکړئ او یادښت یی واخلي.)

مدیر مسوول

ساخت و بعد به سوی اسمان پف کرد. از دهنش پارچه های بی شمار کاغذ در فضا پراکنده شد. کاغذها آرام آرام پایین افتادند. مدیر کاغذ ها را مینگریست. برهر کدام نوشته شده بود: «سرگذشت یک عاشق ناکام»، مدیر از ترس میلرزید. پارچه های کاغذ همه جا را فرا گرفتند. باز هم هیولای ترسناک کاغذ های بیشتری از دهنش بیرون ریخت. ناگهان مدیر مجله احساس کرد که در زیر این کاغذ ها مدفون شده است. انوقت به شدت دست و پا زدن را شروع کرد و فریاد کشید:

- چاپ میکنم... چاپ میکنم...
وبعد، وحشتزده از خواب بیدار شد.
فردا صبح با ترس و لرز به قرطاسیه فروشی نزدیک شد و فروشنده را دید که جلو دکانش ایستاده است. اینبار فروشنده پیش نیامد. از همتاجا سلامی داد و گفت:

- چاپ میشود، ها؟
و لبخندی زد. لبخندش به نظر مدیر مجله اسرار آمیز و محیلانه آمد. اما چیزی نگفت و گذشت.
هنگامی که پشت میز نشست، چشمش به همان عنوان افتاد:
«سرگذشت یک عاشق ناکام».

مثل این بود که کسی عمداً کاغذ ها طوری گذاشته است که مدیر مجله مجرد نشستن برچوکی آن را ببیند. لرزید، به نظرش آمد که از همان کاغذهاییست که از دهن آن هیولا ریخته است. میلرزید. از وحشت میلرزید. بی اختیار زنگ زد. پیاده دفتر به درون آمد. مدیر کاغذ ها را به او نشان داد و گفت:

- این کاغذ ها را در بده.

بعد از ارسی بیرون را نگریست و با دستش به آنسو اشاره کرد:
- زیر آن درخت ... میخوام خودم ببینم.
لحظه یی بعد از پشت آینه پیاده دفتر را دید که کاغذها را میسوزاند و او کنار ارسی ایستاده تا آخرین ورق به خاکستر مبدل شد. بعد، پیاده بازگشت و باد خاکستر سیاه رنگ کاغذ ها پراکنده ساخت.
مدیر مجله پشت میز نشست. ناگهان ترس دلش را فرا گرفت:
- اگر فروشنده داستانش را پس بخواهد.
احساس کرد عرق سردی پیشانیاش را مرطوب ساخته است. سرش را تکان داد. لبخندی زد و پیش خودش گفت:
- چرا یک موضوع کوچک اینقدر مرا ناراحت ساخته؟
بعد، بلند بند خندید:

- چه حماقتی!
استوار نشست و شروع به کار کرد. پیش خودش گفت:
- امروز میگویمش که داستانش قابل چاپ نیست.
شب تا ناوقت در دفتر ماند. وقتی به سوی منزل میرفت هوا کاملاً تاریک شده بود. قرطاسیه فروشی بسته بود و فروشنده نیز دیده نمیشد.
فردا هم که از برابر قرطاسیه فروشی گذاشت. آن را بسته یافت. و فروشنده را ندید. سراسر روز سخت مصروف بود. هیچ به قرطاسیه فروش فکر نکرد. هنگامی که شام سوی منزل میرفت قرطاسیه فروش در فکرش نبود. باز هم دکان را بسته یافت. چند قدم به خانه اش مانده بود که ناگهان شنید کسی به نام صدایش میکند. برگشت. سراسر بدنش به لرزه در آمد. قرطاسیه فروش را دید که مانند گدایان کنار سرک نشسته است. و در سیاهی پولادیرنگ شامگاه با نگاه های التماس آمیز او را مینگرد. قرطاسیه فروش گفت:

- بسیار مبر کردید.
برخواست و آرام آرام سوی مدیر مجله آمد. مدیر مجله گفت:
- خیلی کار داشتیم.
مرد پرسید:
- داستان من چطور شد؟
مدیر مجله گفت:
- دادمش به متصدی داستانتها. ولی ...
آب دهنش را فروبرد:
- ولی متاسفانه متصدی داستانتها گمش کرده. فروشنده گفت:
- هی ... هی ...

و ناگهان به گریه درآمد. مدیر مجله ترحم عمیقی نسبت به او احساس کرد. برای تسلی خاطر او گفت:
- من بسیار متاسف هستم. ولی چه باید کرد؟ نوشته های بسیاری نزد ما کم میشوند. این متصدی داستانتها بسیار...
- مردم از این اثر بی بهره ماندند.
مدیر مجله گفت:
- شما میتوانید باز هم بنویسید و چیزهای بهتری بنویسید.
مرد گفت:
- نسخه اولی را به یک دوستم دادم که بخواند. او هم آن را کم کرد. حالا من چطور کنم؟ چطور...
پس از لحظه یی آرام شد و گفت:
- خوب، من از سر مینویسمش. این یک خدمت است. خدمت برای مردم...
مرد با سرفرو افتاده دور شد.
مدیر مجله به منزلش رفت. با عجله نانش را خورد و میخواست برای فردا سر مقاله بنویسد. خاطرش از رهگذر قرطاسیه فروش دیگر آرام شده بود. قلمش روی کاغذ به خوبی میدوید. سرمقاله خوبی از زیر خامه اش برآمد. وقتی دوباره آن را خواند، سخت خوشش آمد.
ساعت یازده شب را شب نشان میداد. مدیر مجله میخواست برای مصاحبه مطبوعاتی فردا آماده گی بگیرد.
ناگهان دروازه کوچکی به صدا در آمد. خودش در را باز کرد. در روشنایی چراغ سر دروازه، چشمهای برآمده و لبهای لوک قرطاسیه فروش را دید. میانه سرش که طاس بود، در روشنایی برق میزد. کاغذهایی را که در دستش داشت، به مدیر مجله نشان داد و شادمانه گفت:
- یافتم... یک نسخه دیگر یافتم. فقط باید پاکنویس کنمش.
خشم در دل مدیر مجله زبانه کشید. تقریباً فریاد زد:
- از من چه میخواهی؟
فروشنده قرطاسیه گفت:
- هیچ... هیچ...
رویش را گشتاند و در تاریکی ناپدید شد. یک لحظه بعد، آوازش از میان تاریکی به گوش مدیر مجله رسید که گفت:
- این یک خدمت است... خدمت به مردم...
مدیر مجله دیگر نتوانست کار کند. قیافه فروشنده قرطاسیه پیهم پیش نظرش مجسم میشد. که با چشمهای برآمده شادمانه میگفت:
- یافتم... یک نسخه دیگر یافتم...
به نظر مدیر مجله آمد که بار دیگر از دهن آن هیولا کاغذ میریزد. به نظرش آمد که آن هیولا کنارش نشسته است و با دیده گان شرربار او را مینگرد.
آهسته نالید:
- مرا چی شده.
بعد زمزمه کرد:
- مرد که! احق حالا نشسته است و نوشته اش را پاکنویس میکند. بدون احساس خسته گی... برای اینکه یک داستان عالیست. به... احق... و آنهم برای خدمت به مردم...
سپس تصمیم گرفت که وقتی فردا فروشنده داستانش را به او بدهد، بگوید که داستان قابل چاپ نیست. بعد زمزمه کرد:
- این مرد حق ندارد مایه آزار من گردد. من که نمیتوانم هر جفنگی را در مجله ام چاپ کنم.
فردا که از برابر قرطاسیه فروشی گذشت، فروشنده دویده دویده پیش آمد. مدیر مجله خودش را آماده کرده بود که به مرد بگوید:
- داستان شما قابل چاپ نیست. دیگر مرا زحمت ندهید.
اما مرد کاغذی همراهش نداشت. با مدیر مجله احوالپرسی کرد و از اینکه دیشب باعث زحمتش شده بود، معذرت خواست. بعد، قلمی از جیبش بیرون آورد و به مدیر نشان داد:
- این قلمها تازه رسیده، برای شما مناسب است. قلمهای خوبیست. مدیر مجله تا به خود آمد، دید قلم در دستش است و مرد رفته.
عصر که برگشت، مرد را ندید، فردا هم مرد را ندید. یک هفته فروشنده را ندید. روزدم که صبح میرفت سوی دفترش فروشنده قرطاسیه را در انتظار یافت.
کاغذهایی در دستش بود. با فروتنی عجیبی احوال پرسی کرد. بعد، کاغذ ها را به

مثل آنکه آدمهای مجهولی را به شهادت بطلبید، به دور و پیشش نگرست و گفت:

- به پولیس ... به پولیس شکایت میکنید

بعد، با آواز جدی تری پرسید:

- نوشته مرا چی کردید؟

مدیر مجله جواب داد:

- دادم که بسوزانندش.

- چی کسی آنرا سوختاند؟

- پیاده دفتر ما.

مرد فریاد زد:

- لعنت بر پیادهء دفتر شما...

لختی درنگ کرد و سپس بلندتر فریاد کشید:

- شما یک استعداد را سوختاندید.

بعد گفت:

- بسیار خوب ... بسیار خوب...

و دور رفت. از میان تاریکی باز هم فریاد کشید:

- ای استعداد سوزها! ای استعداد کسها...

مدیر مجله به منزلش رفت. گرفته و دلنگ بود. فکر میکرد که سخت به

او اهانت شده است. دلش فشرده میشد. درینحال دروازهء کوچی به صدا

در آمد. آواز مرد را شنید که پشت در شنیده میشد:

- بیا... ای استعداد کش بیا...

بیرون رفت. دید قرطاسیه فروش شماره های مجله او را روی سرک

انداخته است. وقتی مدیر مجله را دید، گفت:

- تو اثر مرا سوزاندی، ها؟ حالا ببین.

با گوگردی مجله ها را آتش زد. به زودی شعله آتش بلند شد. فضای

تاریک را روشن ساخت. مردم جمع شدند.

قرطاسیه فروش قهقهه بی عصبی را سرداد و گفت:

- این مجله تو یک پول سیاه هم نمی ارزد. یک پول سیاه.

بعد، چند شماره مجله را به تماشاگران نشان داد و گفت:

- می بینید، پر از مزخرفات است.

و با قهقهه بلند آن را هم در آتش انداخت.

مردم حیرت زده او را مینگریستند و درباره حادثه از همدیگر سوال

میکردند. آتش شعله میکشید. و چهره ای تماشاگران را روشن میساخت.

مدیر مجله کنار دروازه ایستاده بود. گاهی چهرهء وحشت زده قرطاسیه

فروش را میدید و لختی چهره های مردم را از نظر میگذرانید.

از چهره ای همه بدش آمد. غصه عمیقی دلش را فشرده. میخواست گریه

کند. همه مردم را میشنید. بعد، این همه با آواز های ماشین های

چاپخانه و همه کارگران گد شد. به نظرش آمد که مردم همه به او

چشم دوخته اند. و پشت سر هم میگویند:

- مدیر مجله... مدیر مجله...

با شتاب در را بست و به اتاقش رفت. قلم را برداشت و از همه مقام های

مربوط تقاضای تغییر شغل را کرد و نوشت که به علت معاذیر صحی

نمیتواند به کارش ادامه بدهد.

انگاه نوشته را دوباره خواند و امضا کرد. بعد، بدون آنکه نانش را

بخورد، به بستر رفت و تا صبح با آرامش خوابید.

پایان

سوی مدیر مجله پیش کرد و گفت:

- داستاتم را دوباره نوشتم، میخواهم...

مدیر مجله با عصبانیت سخنش را برید:

- من خیلی مصروف هستم. ببینید، وقت ندارم که بخوانمش. و به راه افتاد. مرد از

دنبالش دوید. نوشته را پیش دیده گان مدیر مجله گرفت:

- خودتان بخوانید... خواهش میکنم... بدهید به متصدی داستاتها...

مدیر مجله فریاد زد:

- شما خیلی پرروی هستید.

فروشنده قرطاسیه گفت:

- درست است. درست است. فقط بگیرید...

مدیر مجله متوجه شد که چند رهگذر آندو را مینگرند. شتابزده نوشته را گرفت و

با نفرت سوی مرد نگرست:

- احمق!

مرد عاجزانه گفت:

- تشکر... بسیار تشکر...

وقتی به دفتر رسید، کاغذ ها را به پیاده داد که بسوزاند و خودش کنار ارسی

ایستاد و سوختن آنها را تماشا کرد. در حالیکه بی اختیار پشت سر هم میگفت:

- سرگذشت یک عاشق ناکام... سرگذشت یک عاشق ناکام...

اما شب نیروی ناشناسی وادارش ساخت که از راه دیگری به خانه برود تا

فروشنده را سر راهش نبیند.

فردا صبح باز هم از همین راه به دفتر رفت. چند روز دیگر نیز از همین

راه رفت و آمد.

بعد، یک روز شام که نزدیک منزلش رسید، مردی را دید که کنار دروازه

ایستاده است. مرد در حالی که سرش مانند گدا ها به سوی شانه راستش

خمیده بود، به مدیر مجله نزدیک شد و چنان احوالپرسی کرد که انگار از

طرف پول میخواهد. مدیر مجله بدون تامل پرسید:

- چی میخواهی؟

مرد گفت:

- نظر متصدی داستاتها چیست؟

مدیر مجله با عصبانیت جواب داد:

- متصدی داستاتها نوشته که این اثر مبتذل است.

فروشنده قرطاسیه زاری کنان گفت:

- متصدی داستاتها غلط کرده است.

مدیر مجله بیشتر عصبانی شد:

- عقیده من هم همین است که نوشته شما مبتذل است...

مرد دستهایش را بهم مالید و اینسو و آنسو دید:

- آخر... آخر چطور...

گفتم که نوشته شما از مبتذلات است.

فروشنده قرطاسیه گفت:

- شما استعدادها را میکشید.

مدیر مجله گفت:

- تو اصلا استعدادی نداری.

مرد تقریباً به گریه درآمد:

- دارم... به خدا دارم. فقط شما پرورش بدهید. استعداد مرا پرورش بدهید.

مدیر مجله پیش خودش فکر کرد که او مسوول این نیست که یک آدم بی

استعداد میخواهد نویسنده شود و نمیتواند. فکر کرد که این مرد حق ندارد

وقت او را ضایع کند. دیگر کاملاً برافروخته شده بود.

- اگر بیشتر اصرار کنی، به پولیس شکایت میکنم.

ناگهان مرد با آواز جدی پرسید:

- چی گفتید؟

- گفتم که به پولیس شکایت میکنم.

فروشنده قرطاسیه گفت:

- آه به پولیس شکایت میکنید... به پولیس...

ببیننه پی کړی سبک

محدودیتونه په دی اړه پلي کېږي، د بېلګې په توګه چې څېړونکو بنسټونه ده چې تر څو وپېژنو او- پېښو وروسته د زمکې پر مخ د وینو د انځورونو ښودل پر لیدونکي مفني اغېز لري، ځکه چې ټول لیدونکي پوهېږي چې د وینې توپیر پېښی څرګندول حتما پېښېږي او ښودلو ته اړتیا نه لري.

ځینې وخت د خبرې پرنامې تولیدونکي او چمتوونکي په دوه لارې کې ودرېږي **Dilemma** چې دغه دوه لارې په ځینو حالتونو کې د پرنامې د څېړندو لامل کېږي چې په پای کې د وینې یا اخراج لامل کېږي. د درېونکیو انځورونو د څېړنې په اړه د څېړنې لپاره مناسبه لاره دا ده چې د څېړندو پیلیزې په پای کې یو لړ څېړنې لپاره ځای کړو چې د پېښې څرګندونکي واوسي چې لیدونکي چمتو کړي، مګر د دغه طرز نیمګړتیا دا ده چې ښایي د ځینو لیدونکو د لیدنې حسونه په څوڅېړنې راوړي.

Golden Rule زړین یا طلايي قانون
کله چې غواړئ د اړوندو انځورونو او خبرې پرنامو د څېړنې په باره کې پرېکړه کوئ، باید یو څوک په دی اړه حتما هوډ ونیسي چې د پېښې له چاپېریال څخه وتی واوسي، ځکه هغه څوک چې د پېښې په ځای کې دی، د مسئلو تر نېغ اغېز لاندې دي او کولی نه شي چې سیمه ییز یا د منطقي په اړه فکر وکړي.

د هوډونو یا پرېکړې کولو اړونه یا اصول چې په ټولو هوډونو یا پرېکړې کولو کې ګډ دي:

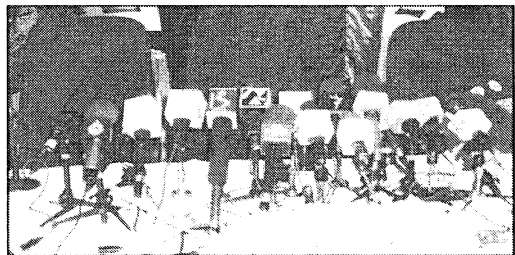
- 1- د هوډونو په وسیله زه د څه شي د لاسته راوړلو هڅه کوم؟
  - 2- ایا دا هماغه هوډ دی چې زه یې اوس نیول غواړم؟
  - 3- تر اوسه پورې کوم هوډ نیول شوی دی چې اغېزناک دی؟
- لانډېني څلور ویونه د هوډونو په لاره کې مرستندوي دي:

SWOT

- 1- **Strengths** اوای خواګمنې
  - 2- **Weakness** اوای کمزورتیا
  - 3- **Opportunities** ونه چانسونه
  - 4- **Threats** ونې ننگونه
- پاتې د خواګمنې ټکي، د کمزورتیا ټکي، چانسونه او ننگونې یا تهدیدونه کوم یا څه دي او باید هغه وپېژندل شي. نابېژندل شوي عامل ته **X Factor** وايي. دغه عامل هم مهال له نظرونو بېرته دی او په ځینو پړاوونو کې ذهن ته رسېږي او د ستونزې او مشکل حلونکې دی. د هوډونو پاتې پړاوونه تر پایه او د هغو کتنه په لاندې ډول ده:
- زمانه دندې څه دي؟
  - اوس باید زه څه هڅه وکړم؟
  - د هغو خلکو څېړنې چې په پېښه کې ښکېل دي.
  - هغوی ته د دی وخت ورکول چې د ځان سپیناوی وکړي.
  - او د خپل هوډ څارنه کوو.

به تیری پسی...
د مرګ د ټولنې ډولونه:

- 1- د سټوډیو مرګه (**Studio Interview**)
  - 2- د پېښې په ځای کې مرګه (**Location Interview**)
  - 3- د خلکو غږونه (**Vox Pops**)
چې په دی ټولو کې یې سخته د سټوډیو مرګه ده. له مرګې څخه مو موڅه څه ده؟ د هغې وخت څه وومره دی؟
په مرګه کې څه کوی څه کسه دی؟
مرګه ژوند دی ده یا ثابت کېږي؟
ایا د مرګه کېدونکي د شخصي ژوند په اړه ده؟
ایا غواړئ چې پر هغه نیوکه وکړئ؟
ایا غواړئ چې تایید یې وکړئ؟
ایا د هغه پر مخینه او سابقه څېر یاست؟
په مرګه کې لانډېني مسئلې په پام کې وساتئ:
- 1- تل په مرګه کې ناست اوسئ.
  - 2- په لومړي پوښتنه کې یې د څېرو ماشین چالان کړئ.
  - 3- د پېر جنجالي موه اوسئ.
  - 4- باادېبه او آرام واوسئ.
  - 5- ځپلې کېدونکې پوښتنې لیکئ.
  - 6- تل ځوابونه ته غوږ نیسئ.
  - 7- مهمه احساساتې کېږئ.
  - 8- د بدن د ژبې (**Body Language**) سره مو احتیاطي چلند کوئ. هوډونونه یا پرېکړه کول:
- د هوډونو یا پرېکړې کولو **Taking Decision** په اړه. د څېر د جوړولو پر مهال هر کله چې له درېونکیو یا څپه کوونکیو انځورونو سره مخ کېږو، د بېلګې په توګه لکه د پېښو، ټولیزو، د فاجعو او... په اړه چې باید د هغو د څېړنې یا نه څېړنې په اړه پرېکړه وکړو. په پېښو کې له مهمو مسئلو څخه درک، فهم او ذهنیت **Perception** په هغه اړه دی. په زیاترو وختونو کې څوڅو لرونکي انځورونه تر یوې اندازې پورې ښودل کېږي، خو د پرېکړې او مصلحتونو له مخې دغه کار محسوس دود دی. په گزارشي مسئلو کې د ناسم ذهنیت او چټکتیا په اړه کېدای شي زیان ورسوي. پر دی بنسټ حقایق باید څو څو وکتل شي چې تېروتنه رامنځ ته نه شي. نن ورځ زیاتره وګړي په اروپا کې پر ټلویزیوني شپکو باندې د شخصي ویديويي فلمونو د څرخلاو له لارې پیسې تر لاسه کوي. په ټولیز ډول ویل کېدای شي چې د درېونکیو انځورونو د څېړنې په اړه یو ډول **Self Control** شتون لري چې په خپله په کارکوونکیو کې لیدل کېږي او دغه چاره له خلکو څخه د پېرل شویو انځورونو هم رښتیا مومي. په ټولیز ډول د انځورونو لپاره لیکل بدل شوي دي او زیات

الگوی کوچک

فلم هنری (الگوی کوچک) از ساخته های ادارهء فلم های مستند و داستانی امریت تولید برنامه های رادیو تلویزیون ملی افغانستان است . کارگردان و سناریست فلم الگوی کوچک بهرام بریال هنر پیشهء موفق سینما کشور است، که در مورد گفت: الگوی کوچک فلمی هنری داستانی ۹۰ دقیقه که نمادی از صفا و صمیمیت است که دوستی و عاطفهء انسانی آدم های خشن و بد کردار را تبدیل به اشخاص حلیم و با عاطفه می کند . تدوین و صدا برداری این فلم را نبی تنها، امور تهیه داوود لودین و امور فلم برداری را قسیم حبیبی به عهده دارند. معاون کارگردان شاه محمد نوری و هنرپیشه ها: مروه صفا، محمد گل بابک، فریدون اندرابی ، محمد عظیم ربیاتی ، شاپری، ستاره، ملالی شیرزاد، نجیب الله و دیگران می باشد.

دیگرا میو ولسوالی د فرهنگی مرکز ودانی پرا نیستل شوه

دغه ودانی دچاپان د حکومت او خلکو په مرسته په یو پورکی په پاخه او اساسی ډول جوړه شوی ده د کابل والي ذبیح الله مجددی وویل په دیگرا میو ولسوالی کی فرهنگی مرکز ددی لپاره جوړشوی دی چی دغه ولسوالی په بریالیتوب سره ددایاک د پروگرام په تطبیقولو سره دسولې په ولسوالی نومول شوی ده د اطلاعاتو او

فرهنگ وزارت معین پو هنمل غلام نبی فراهی هم وینا و کړه اوڅرگنده یی کړه چی په هیواد کی ددغه شان مرکزو نو جوړول کولای شي زموږ په ټولنه کی د فرهنگی خدمتونو په ورا ندي کولو کی ارزښتناک رول ولوبوي پو هنمل فراهی وویل دار تیا په صورت کی به د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت په دی مرکز کی کتابتون هم جوړ کړي .

دغږ چينه

شپه همدا ده چی نه غږیږي. څوک هغه وخت نه غږیږي، چی بل غږیږي.
د یوه دوست بڼه ملگرتیا داده چی بڼه غوږ ونیسي. او شپه غوږ ده.
شپه اوري.

شپي څه ته دومره لوی سکوت جوړکړی!
موږ چی چوپ شو، څاروي چی چوپ شي، مرغان چی چوپ شي، بادونه او بارانونه چی چوپ شي؛
څه به غږیږي؟!

خدای چی شته زه به څه ووايم!
خدای چی لرم، زه به څه وغورم!!
اه؛ خدایه زه غوږ ږدم، زه غوږ ږدم،
ټوله چوپتیا ستا له ذکره ډکه ده.
***

له ذهنه لوخ

غږ د رود او باران، لمر او توفان او هری ساه په څېر روان دی.
غږ زموږ پیل دی.

موږ له غږ سره شوي یو.

غږ لومړنی دی، او روح لومړنی دی،
او پرته له متعال خدای بل هیڅ نشته!

څېری د خوبونو څېری دي، شیان د خوبونو شیان دي.

مادي پایښت نه پېژندلی خوب دی. څو چی مادي وو؛ خوب او خوبولي به وو!

زه د غږ یوویده کندولی يم، یو نوم يم.

موږ کلام څرگندوو، کلام سپېڅلی دی. هستي سپېڅلی ده.

غږ، او کلام او هستي ټول ښکلي دي،

او ښکلا سپېڅلی ده.

ښکلا د یوی ښکلي ارادې؛ ښکلي تصویر دی چی د خیال سترگه یی تجربه کوي.

ښکلا شته؛ خو چی ولیدل شي.

کلام شته؛ خو چی واوریدل شي.

حقیقت شته، خو چی له ذهنه لوخ ورووخو.

هرڅه شته، خو چی لیدلو او اوریدلو ته یی سترگی او غوږونه را وپېش کړو.

او داسی سترگی او غوږونه دي چی عرفان او معنویت خوځوي.

موږ د عرفاني دیوانونو او دفترونو په کتلو او لوستلو سره؛ هغه تجربی له ژبی تېروو چی د معنویت ستورود

کلمی په ښار او اقلیم کی په یوازېتوب کی کړي.

لکه د رحمان بابا د کلام او شعر اقلیم؛

«دا دنیا ده خدای له عشقه پیدا کړی

د جمله وو مخلوقاتو پلار دی دا»

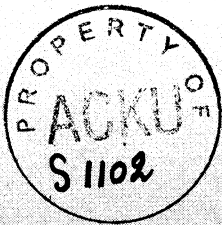
دی شنی ورشو ته ټول ازاد وربلل شوي یو.

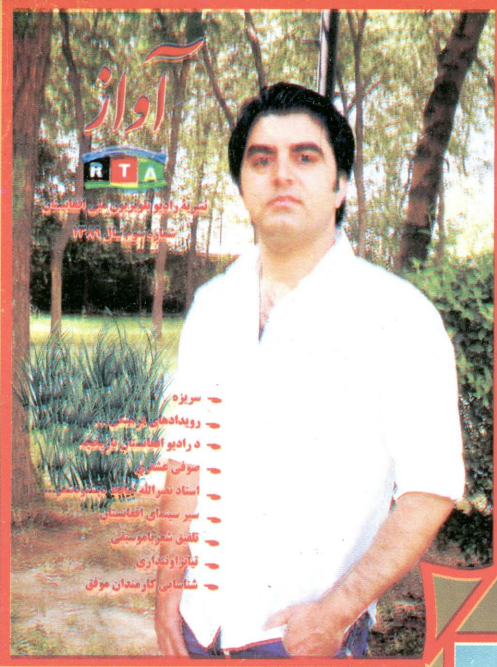
له ژوندي کلام یو بل غږپ:

«کله چی د خدای پاک د مینې او عشق په باره کی خبری کوو، باید په یاد ولرو چی د خدای مینه بی قید او

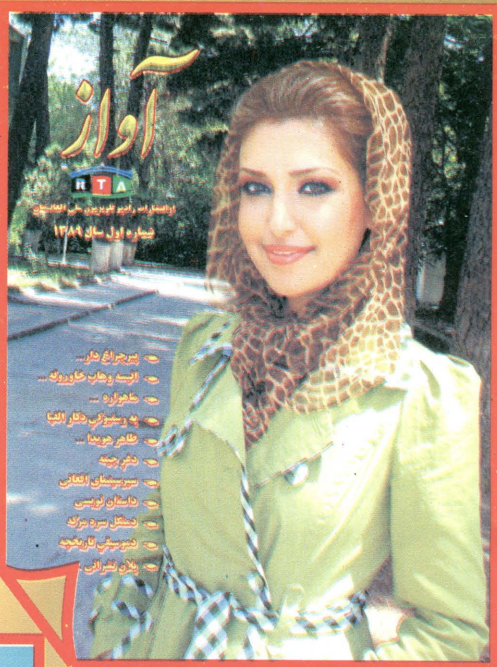
شرطه ده.

خدای دی ته اړتیا نه لري، چی خپله اراده د هغو وگړو له لاری عملی کړي؛ چی په مینه کولو نه پوهیږي»

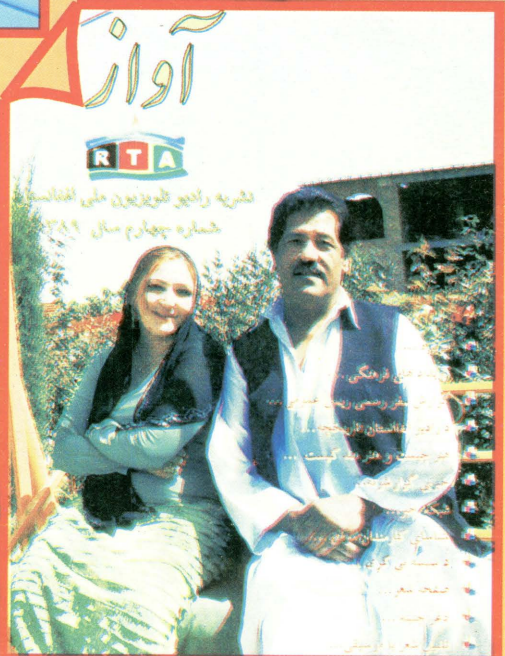
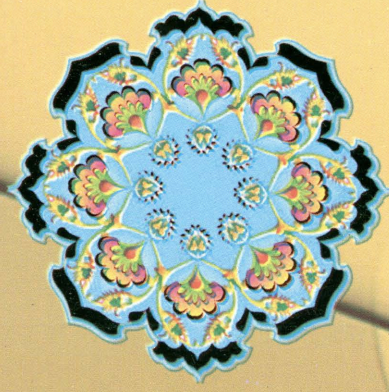
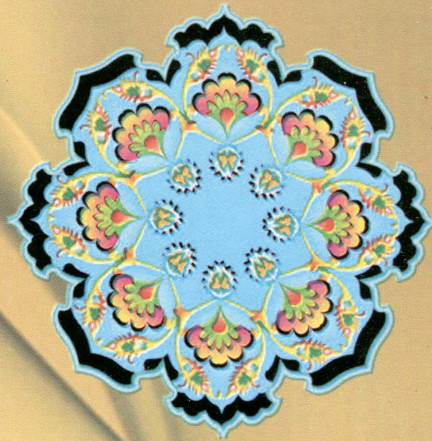
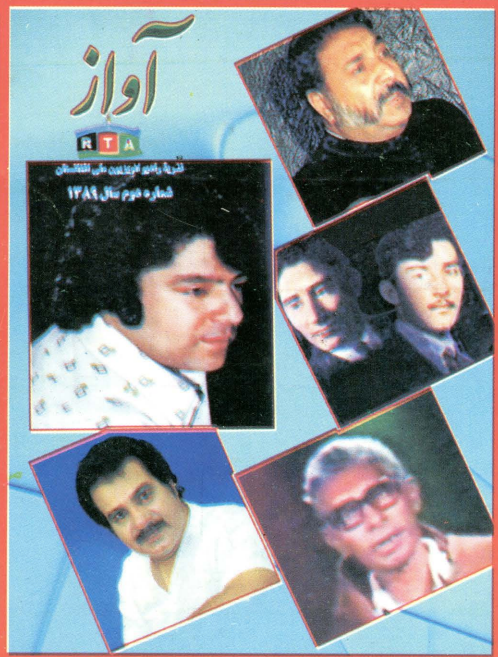
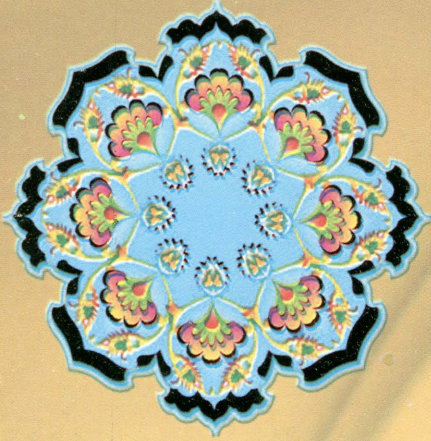

کلکسیون مجله آواز
سال ۱۳۸۹

- پورترياج هاگ...
- الهه و هارن طووروك...
- شاهزاده...
- پد و پوزوك هگل لليا...
- ظاهر جومدا...
- دگر چينه...
- سوريستانى افغان...
- داستان لويى...
- دنگل سره سره...
- دپورسي لگريجه...
- پلان لگريلى...

ACKU

مجله

HE

8700.9

الف 77

29 ت

n5/6

